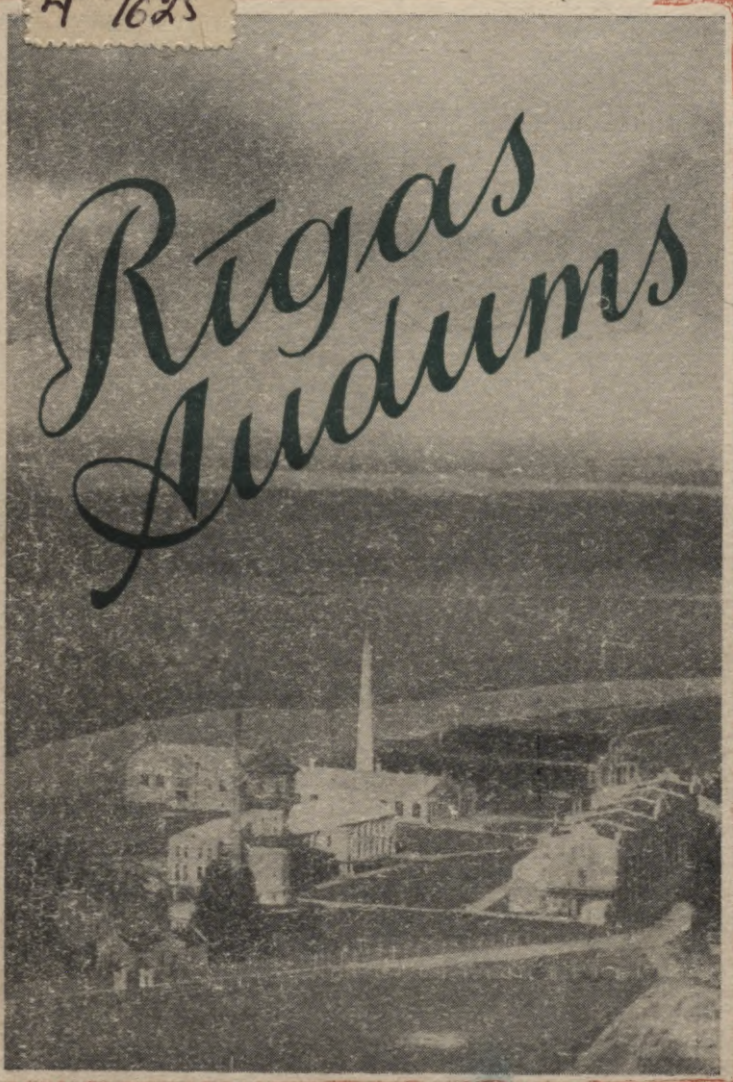

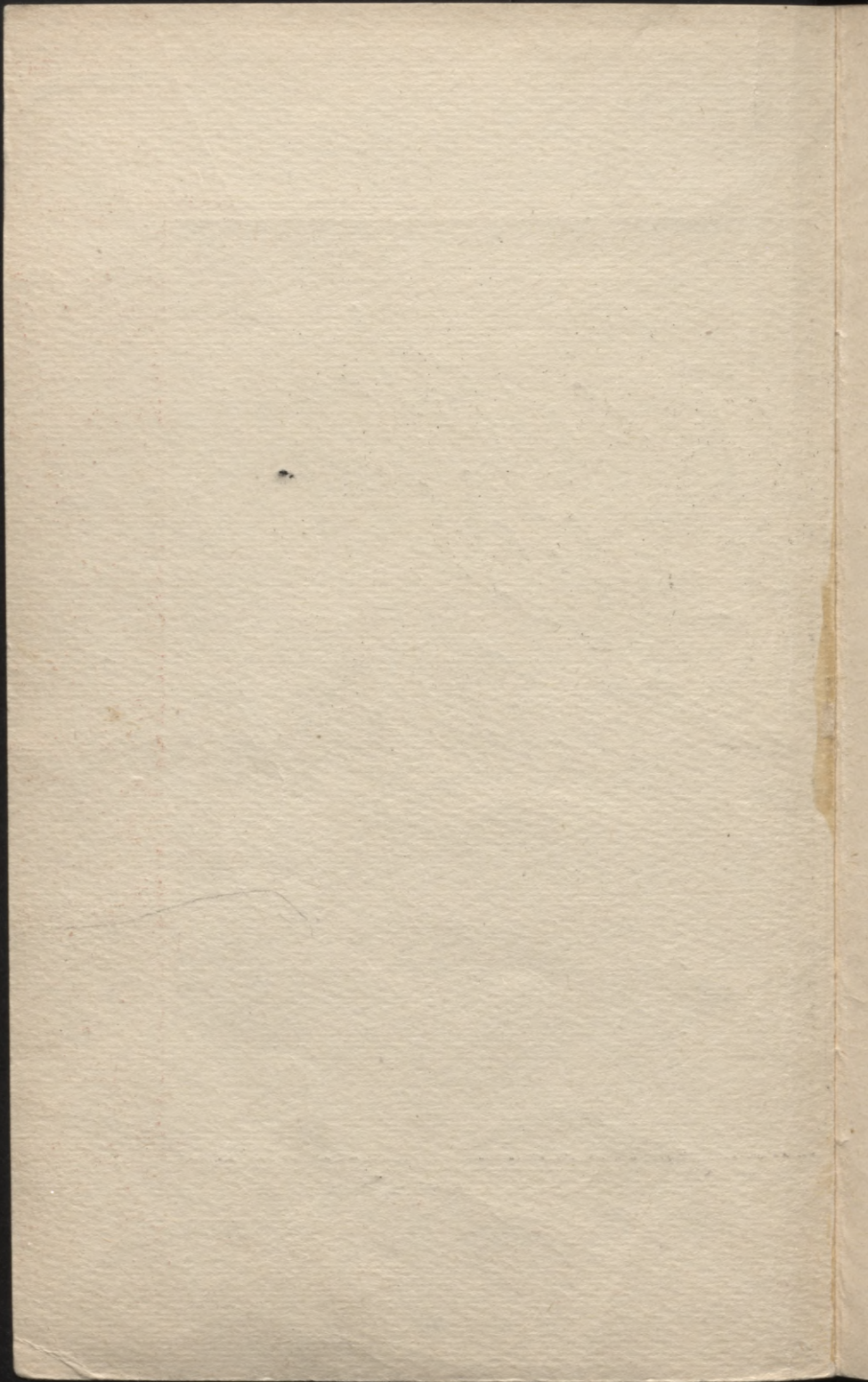
L $\frac{6}{1625}$

R. DEIČS

H $\frac{6}{1625}$

Rīgas
Audums

6
—
1625 H

L

R. Deičs

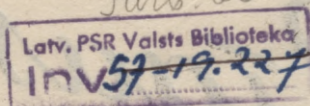
Rīgas
Audums

LATVIJAS VALSTS IZDEVNIECIBA
RIGĀ 1957

Р. Дейч
ТВОРЧЕСКИЙ ПУТЬ
ШЕЛКО-ТКАЦКОГО КОМБИНАТА
„РИГАС АУДУМС“

Латвийское государственное издательство
1957

На латышском языке

0309046570

Deičs, Rafaels Ābrama d.
RIGAS AUDUMS

Redaktors R. Lācis. Mākslinieciskais redaktors V. Kovaļovs. Tehniskais redaktors A. Kronbergs. Korektore A. Pārups.

Nodota salikšanai 1957. g. 16. janvārī. Parakstīta iespēšanai 1957. gada 1. martā. Papīra formāts $84 \times 118 \frac{1}{32}$ 7 fiz. iespiedl.; 5,74 uzsk. iespiedl.; 5,74 izdevn. l. Metiens 150 r eks. JT 04421. Maksā 1 rbl.

LATVIJAS VALSTS IZDEVNIECĪBA

Rīgā, Padomju bulv. 24. Izdevn. Nr. 9251-Mp-936. Iespiesta Izdevniecību un poligrāfiskās rūpniecības Galvenās pārvaldes 23. tipografijā Jelgavā, Raiņa ielā 34. Pasūt. Nr. 1000.

IEVADA VIETĀ

Liels ir Latvijas tekstilnieku socialistiskais apzinīgums un sirds degsme. Caur revolūcijas cīņām viņu ceļš vedis uz uzvaru.

Nav un netiks aizmirsti «Rīgas Džutas manufakturas» strādnieki un strādnieces, kas bija Rīgas proletariata pirmās masveida demonstrācijas iniciatori 1899. gada maija dienās. Septiņi simti strādnieku, no kuriem aptuveni pieci simti bija «Džutas» audējas, izvirzīja fabrikas administrācijai prasību paaugstināt nesamērīgi zemās darba algas. Uz taisnīgajām strādnieku prasībām fabrikas administrācija atbildēja ar represijām. Pret streikotājiem sūtīja policijas vienības un karaspēku. 1899. gada 5. maijā zaldātu un policijas lodēm un durkļiem par upuri krita vairāki desmiti strādnieku un strādnieču.

Bet asiņainā izrēķināšanās nemazināja cīņas sparus. Tekstilnieku parādītā izturība un neatlaidība saviļņoja visus Rīgas strādniekus, pretošanās kustība aptvēra arvien jaunus un jaunus rajonus. Plašu vērienu streiku kustība ieguva Pārdaugavā, kur 12. maijā streikoja divdesmit divas fabrikas. Īpaši kaujiniecisks raksturs bija «Zasulauka manufakturas» tekstilnieku streikam. Vairāk par divdesmit tūkstošiem Rīgas proletariešu, ko bija satraukusi mežonīgā policijas patvaļa, izgāja pilsētas ielās.

Pret strādniekiem tika sūtīti ap seši tūkstoši zaldātu, visa policija un seši simti jātnieku. Kā atbilde uz karaspēka un policijas zvēribām tika aizdedzinātas vairākas rūpnīcas un bagātnieku savrupmājas, no kurām šāva uz strādniekiem. Pilsēta pārvērtās kara noimetnē.

Rīgas strādnieku demonstrācijas, kas ilga vairāk nekā divas nedēļas, tika nežēlīgi apspiestas.

«Rīgas dumpis», kura iniciatori bija tekstilnieki, pamatoti tiek uzlūkots par pirmo Rīgas proletariata masveida demonstrāciju pret ekspluatatoru šķiru, pret carisko patvaldību.

Deviņdesmit trīs nogalināto vīrišķīgo cīnītāju un vēl vairāk ievainoto slacīja savām asinīm Rīgas ielu bruģi. Tuvojās 1905. gads.

Rīgas strādnieku 1899. gada demonstrācijām bija stichisks un neorganizēts raksturs, un tās nežēlīgi apspieda cariskā patvaldība. Taču smagie upuri nesatricināja ticību nākotnes uzvarai, bet vēl vairāk nostiprināja latviešu strādnieku vienotību un solidaritāti.

Turpmākos gados latviešu proletariata nerimstošā cīņa, kas norisa socialdemokratijas vadībā, ieguva vairāk organizētu raksturu.

Tekstilnieku streiku kustība nenorima. 1900. un 1901. gadā streikoja «Iļģuciema manufaktura». 1903. gads ievērojams ar jaunu 1200 «Džutas manufakturas» tekstilnieku streiku. Rīgas un Liepājas strādnieku atbalstīti, pēc ilgas un grūtas cīņas džutinieki svinēja uzvaru. Džutinieku izturības un neatlaidības sabiedēti, triju citu tekstiluzņēmumu īpašnieki arī piekāpās strādnieku prasību priekšā.

Rīgas proletariata cīņa, kura rindās vīrišķīgi cīnijās Rīgas tekstilnieki, ieguva aizvien revolucionārāku raksturu. Streiku kustība, kam piemita ekonomisks raksturs un kas bija vērsta pret kapitalistisko apspiešanu, pārauga politiskā kustībā pret carisko patvaldību.

Bargājās 1905. gada oktobra dienās streikoja visi pilsētas tekstiluzņēmumi.

Aptuveni astoņas nedēļas 1906. gadā ilga streiks a/s «Tekstils» vilnas aušanas un vērpšanas fabrikā. Asiņainās represijas, streikotāju masveida atlaišana, uzņēmēju lokauti nenobiedēja strādniekus. 1908. gada beigās notika «Zasulauka manufakturas» strādnieku politisks streiks.

Strādnieku apšaušana Ļenas zelta raktuvēs, notikumi Bakū un Pēterburgā radīja revolucionārās kustības pacēlumu visā zemē. 1912.—1914. gads iezīmējās ar jaunu streiku vilni. Revolucionārā proletariata pirmajās rindās

līdz ar 14 000 cilvēku lielo rūpnīcas «Provodņik» kolektīvu un vagoņu rūpnīcu «Fenikss» gāja «Zasulauka manufakturas» un citu uzņēmumu tekstilnieki. Nobaidījušies no jauna revolucionārās kustības uzliesmojuma, cariskie varas organi nežēlīgi izrēķinājās ar strādnieku kustību: masu aresti, izsūtīšanas, strādnieku preses un arodbiedrību vajāšanas kļuva par parastu parādību. 1913. gada martā tika aizliegtas piecas revolucionārākās arodbiedrības un starp tām tekstilnieku arodbiedrība. 1913. gada 9. janvārī Rīgas strādnieki, sekojot boļševiku aicinājumam, atzīmēja 1905. gada 9. janvāri — «Asiņaino svētdienu» ar plašu streiku un demonstrāciju, kuros piedalījās līdz 95 000 strādnieku, tai skaitā visi pilsētas tekstiluzņēmumi.

Par Rīgas tekstilnieku lomu revolucionarajā kustībā liecina arī acīm redzami samazinātie cariskās statistikas dati.

1913. gadā un 1914. gada pirmajā pusē 11 268 Rīgas tekstiluzņēmumos nodarbinātie strādnieki streikoja 42 reizes. Šajos streikos piedalījās 36 322 streikotāji. Tas nozīmē, ka katrs Rīgas tekstilnieks šā pusotra gada laikā streikojis 3,22 reizes.

Pasaules karš, kas sākās 1914. gadā, nesa smagus zaudējumus tautas saimniecībai. Daudzi Rīgas lieli uzņēmumi tika evakuēti uz Iekškrīeviju, pārējie kara laikā apstākļu dēļ savu darbību pārtrauca. Rīgas rūpniecības pamatkadri evakuējās līdzī uzņēmumiem. Bet arī jaunajās darba vietās latviešu proletariats palika uzticīgs savām revolucionarajām tradīcijām.

Vēsturisko Oktobra cīņu dienās pilsoņu kara frontēs latviešu strādnieki, kas veidoja galveno latviešu strēlnieku pulku kodolu, gāja tautas sacelšanās kustības avangardā.

Pagāja gadi. Ar varu atrauta no saviem «dzīvības avotiem» — izejvielu bazēm un dabiskajiem tirgiem, Latvijas rūpniecība ne vien neattīstījās tālāk, bet nīkuļoja. Latvijas lielās fabrikās un rūpnīcās, kas radās uz plašā Krievijas tirgus un tās neizsmeļamo izejvielu krājumu bāzes, pārvērtās nelielās fabrikās un pusamatnieciskās darbnīcās. Rīga — rosīgā rūpniecības pilsēta ar vairāk

par pusmiljonu iedzīvotāju — pārvērtās provincālā pilsētā, kuras iedzīvotāju skaits tikai nedaudz pārsniedza 300 tūkstošus.

Krasi samazinājās strādnieku skaits. Latvijā valdošajai budziskās buržuazijas kliķei strādnieku šķira bija bīstama kā revolucionars spēks, progresīvu ideju nesējs. Cīņa pret strādnieku kustību ieguva asu raksturu jau no buržuaziskās Latvijas pirmās pastāvēšanas dienas. Bet ar nežēlīga terora palīdzību varēja gan iznīcināt atsevišķus proletariata cīnītājus, taču uzveikt latviešu strādnieku revolucionārās tradīcijas viņiem nebija pa spēkam. Latvijas strādnieku šķira, kuras revolucionarie vadītāji atradās dziļā pagrīdē, neizbeidza cīņu par socialistisko iekārtu.

Jau pirmais budziskās buržuazijas valdīšanas gads iezīmējās ar daudziem streikiem. Šeit atkal izpaudās Rīgas tekstilnieku slavenās tradīcijas. Viens no pirmajiem īsti nopietnajiem streikiem uzliesmoja 1920. gadā toreiz lielākajā lina aušanas fabrikā — brāļu Hofu uzņēmumā Jelgavā.

Revolucionārā kustība, kuras pirmajās rindās gāja arī Rīgas tekstilnieki, aizvien vairāk ieguva politisku raksturu. Iebiedētā valdība atbildēja ar represijām. 1928. gada augustā valdība slēdza 19 kreisās arodbiedrības. Represijas radīja jaunu revolucionārās kustības vilni. Streiku kustība un ielu demonstrācijas ieguva masveida raksturu. No 362 streikiem, kas uzliesmoja 1929. gadā, 267 streikiem bija politisks raksturs.

Pēc fašistiskā apvērsuma 1934. gada 15. maijā buržuazija pilnīgi likvidēja pēdējo pilsonisko «brīvību» atliekas un iznīcināja strādnieku organizācijas. Tā ieslodzīja cietumos un koncentrācijas nometnēs vairāk par 10 000 cilvēku, tomēr palika bezspēcīga neuzvaramās komunistiskās kustības priekšā. Nelegālās Latvijas Komunistiskās partijas šūniņas bija «Juglas manufakturā», tekstilfabrikā «Feldhuns un Co», «Rīgas audumā» un citos uzņēmumos. Tās turpināja veikt savu revolucionāro darbu.

Pagrīdē savu darbu turpināja arī revolucionārā tekstilnieku arodbiedrība.

Slavas pilns ir Rīgas tekstilnieku revolucionāro cīņu ceļš, kuri roku rokā ar visu mūsu strādnieku šķiru izcirta mūsu dzimtenei ceļu uz socialismu. Labi strādā arī Rīgas tekstilnieki šodien. «Rīgas auduma» kolektīva darbs, kas veikts pēc otrā pasaules kara un kam veltīta šī brošūra, ir tam spilgts pierādījums.

1. RŪPNĪCAS ATJAUNOŠANA

DRUPU KAUDZE

Laiku pa laikam pilsētu sadrebināja padomju artilērijas dārdi, kura grāva panikā bēgošo fašistu pulkus. Hitleriešu atstātās mīnas dobji sprāga dziļajā rudens klusumā, paceļot tumšsarkanas dūmu grīstes, kas sabiezēja nelielos, bet smagos, sagrauto ēku putekļiem piesātinātos mākoņos. Vietu vietām uzliesmoja ugunsgrēki. No dūmiem un no putekļiem saulainās rudens dienas zilgme kļuva pavisam blāva. Sūrais rudens vītuma aromats saplūda ar kodīgo un smacējošo degošās krāsas, pāroglotā koka un gruzdošā sēra smaku. Bojā ejošais ienaidnieks trakā pirmsnāves niknumā iznīcināja tautas roku darbu — fabrikas, rūpnīcas, tiltus, ostas celtnes, vēstures pieminekļus, dzīvojamās ēkas, ūdenstorņus, elektrostacijas. Pilsēta palika bez gaismas, bez ūdens, bez satiksmes līdzekļiem. Pagāja stundas, artilērijas grāvieni aizvirzījās tālumā, bet apslēptās mīnas vēl turpināja pilsētas graušanu.

Juglas ezera rajons. Tikai pirms dažām stundām šeit izsēdušies pirmie padomju karaspēka desanti — padomju Rīgas atbrīvotāji, bet strādnieki jau pārņēmuši rajonu savās rokās. Radoša darba gribas un dzimtenes mīlestības pilni, negaidīdami nekādus rīkojumus, viņi stājās pie atjaunošanas darba. Riskēdami ar dzīvību, strādnieki kopā ar Padomju Armijas mīnētājiem pašaizliedzīgi atmīnē fabrikas celtnes.

Kombinats «Rīgas audums». Šeit ieradušos kombinata strādnieku skatiem paveras briesmīgas postažas aina: visa plašā kombinata teritorija, kas stiepjas gar

gleznaino Juglas krastu, pārvērtusies vietām vēl kūpošu drupu kaudzēs; no sagraudātās elektrostacijas un katlu telpas gruvešiem baismīgi rēgojas dzelzs lūžņi, plakani saspiesti un caurumoti katli, saliektas caurules un izkropļotas mašīnas. Tikpat drūms skats atklājas arī tur, kur vēl iepriekšējā dienā pacēlās mechaniskā cecha un

Vairāk vai mazāk sagrauti bija visi cechi

galdnieku cecha ēkas. Vairāk vai mazāk sagrauti visi korpusi, bet it īpaši trešais aušanas un trešais vērpšanas cechs. It kā akli, izbirušiem logu stikliem stāv veseli palikušie korpusi. Lielu daļu mašīnu, darbgaldu un citas iekārtas, visu, ko nepaspēja uzspridzināt, sadauzījuši, izdemolejuši hitleriskās organizācijas «Todt» neģēļi.

Pirmie šurp atnākušie istie kombinata saimnieki — vecie strādnieki K. Lodiņš, L. Burkevičs, K. Auniņš un E. Liepkalns šai drūmajā ainā nelūkojās ilgi. Naida un apņēmības pilni, neželodami spēkus pašai izlēdīgām darbam, patrioti ķērās pie vērtīgo instrumentu, darbgaldu un cita inventara atrakšanas, kas bija paslēpts no fašis-

tiskajiem vandāļiem. Sākās teritorijas atbrīvošana no drupām. Darbs ritēja visu cauru dienu. Nebija ne gaismas, ne ūdens. Lai iegūtu ūdeni, bija jāierīko ūdensvads un jāizrok krietni garš grāvis. Nebija zemes rokamo mašīnu, nebija pat vajadzīgā daudzumā lāpstu. Taču tas nespēja aizkavēt audējas, vērpējas, krāsotājas un citas kombinata strādnieces, ar kuru pašaieliedzīgajām pūlēm šis darbs tika veikts visīsākajā laikā. Neraugoties uz to, ka sākās rudens lieti, kombinata sievietes strādāja no rīta krēslas līdz melnai tumsai. Kombinats sāka saņemt ūdeni.

Pa neskaitāmajām aušanas cecha logu spraugām, nikni kaukdams, brāzās iekšā rudens vējš. Nedzīvi nokarājās skrandās saplēstās dzensiksna virs izkropļotajām aušamajām stellēm. Bet arī šeit jau norisa neatlaidīga cīņa par atjaunošanu. Radās pirmās ražošanas šūniņas — brigades. Nežēlojot pūles, šeit strādāja biedru E. Lejkristes, M. Dombrovska, J. Dāvja u. c. brigades.

Milzīgajam kombinatam nebija elektriskās enerģijas.

No sagraudās elektrostacijas un katlu telpas gruvešiem baismīgi rēgojās dzelzs lūžņi

Bija nepieciešams pirmām kārtām padarīt lietojamu papildu iekārtu: virpas, frezmašīnas, urbmašīnas un citus darbgaldus. Bet veco, pieredzējušo virpotāju biedru Klapkalnu un atslēdzniekus biedrus Lodiņu un Auniņu tas nespēja iebiedēt. Daudz nedomājot, smagās mašīnas tika iedarbinātas ar roku.

Vislielākās grūtības radīja elektriskās enerģijas trūkums. Drupās bija republikas lielākā — Ķeguma hidroelektrostacija, pilnīgi iznīcināta bija kombinata elektrostacija. Palīgā ieradās ceļojošais enerģijas vilciens. 29. oktobrī, piecpadsmitajā dienā pēc pilsētas atbrīvošanas, kombinats saņēma pirmo strāvu. Kombinata arterijās ieklūda dzīvinošā elektriskā enerģija, atnesdama sev līdzī gaismu un kustību. Iedegās pirmās ugunis, iedūcās siksnas, sāka darboties pirmie atjaunotie darbgaldi. Divas dienas vēlāk uz to atsaucās daļēji atjaunotajos krāsošanas un apdrukāšanas cechos biedri N. Lazdiņa, N. Veivode, K. Pudenko, Dombrovska, Bobrova, kas, stājušās goda sardzē, deva pirmos 125 metrus apdrukāta zīda auduma.

ATKAL IERINDĀ

Līdzko tika iedarbināti pirmie darbgaldi, kombinatā sāka pulcēties tā vecie kadri. Pilsētā satiksme vēl nedarbojās, un strādniekiem, kas dzīvoja tālāk no kombinata, nācās pa rudens lietu kājām noiet daudzus kilometrus. Cechos bija auksti un nemīlīgi. Darbs norisa tikai pa nakti — stundās, kād piegādāja strāvu. Strādāja virsdrēbēs. Nosalušie pirksti tikko klausīja. Pa neaizstiklotajiem logiem pūta mitrs un auksts vējš. Vienīgais siltuma devējs bija uz ātru roku izgatavotās pagaidu krāsnis. Bet vai šīs likstas varēja satriekt padomju cilvēka darba gribu? Dažus desmitus kilometru no pilsētas taču vēl norisinājās visnežēlīgākā cīņa. Priekšnāves krampjos trakojošais ienaidnieks nepadevās, kaut arī tā likteni jau sen bija izšķīrusī vēstures gaita. Neievērodamī likstas, jaunās Latvijas padomju republikas laudis stājās savos darba posteņos. Šīs baigās dienas labi at-

ceras biedri Mačanskis, Liepiņš, Dāvis, Snieķis, Cīrulis, Lejkriste u. c.

Pēc 1938. gada datiem, ar zīda rūpniecību Latvijā nodarbojās 6 uzņēmumi; no tiem lielākais bija zīda kombināts «Rīgas audums», kura strādnieku skaits sastādīja 78,3% no visu šo 6 uzņēmumu strādnieku kopskaita. Karā laikā 5 sīkie pusamatnieciskie zīdaušanas uzņēmumi beidza pastāvēt. Tādējādi pēc Lielā Tēvijas kara visa Padomju Latvijas zīda rūpniecība sakoncentrējās kombinātā «Rīgas audums».

Lielu grūtību pilns bija kombināta «Rīgas audums» atjaunošanas ceļš. Asi bija izjūtams kadru, īpaši kvalificētu kadru trūkums. Daudz radošas iniciatīvas tajās dienās parādīja mehāniskā cecha strādnieki, uz kuru pleciem gulās galvenais atjaunošanas darba smagums. Bija nepieciešams aizvietot sadauzītās detaļas, bet to rezerves bijaniecīgas. Nācās izgatavot detaļas uz vietas. Trūka metāla, nebija rasējumu.

Kombināta atjaunošanas darba procesā strādnieku radošā doma bija vērsta ne tikai uz aklu parasto darba paņēmieni atkārtotību. Vienlaicīgi ar atjaunošanu tika novērsti daži konstruktīvi trūkumi, uzlabotas dažas detaļas, mezgli, pilnveidojās tehnoloģija. Paredzot turpmāko uzņēmuma augšanu, tika atbrīvota ražošanas platība.

Daudz radoša darba veica biedri Klapkalns, Vulfs, Seflers, Skurbe, elektriķis Streistermanis, toreizējais cecha priekšnieks Holšteins u. c. Viņi daudz nodarbojās ne vien ar atjaunošanas darbu, bet arī ar jautājumiem par atjaunotās iekārtas labāku izmantošanu. Tas bija pirmais ieguldījums iekšējo rezervju izmantošanā. Nerimstoša cīņa par iekšējo rezervju mobilizāciju bija viens no svarīgākajiem pēckara grūtību pārvarēšanas nosacījumiem.

Cilvēki apvienoja vairākas profesijas. Vecais atslēdznieks Kārlis Auniņš — fabrikas komitejas priekšsēdētāja vietnieks — sekmīgi veica elektrometinātāja pienākumus. Katlu telpa saspridzināta, kombināts bez tvaikā, bez siltuma. Improvizētajā katlu telpā tika iemontēts kaut kur atrasts, nejauši vesels palicis katls, bet

nebija kurinātāja. Pie šā darba ķērās vecais velkoņa kurinātājs J. Balodis. Kombinats sāka saņemt tvaiku. Audējas, uztinējas, apdrukātājas, vērpējas stikloja loģus, raka grāvjus, lika caurules, mūrēja un veica citus celtniecības darbus. Cilvēki, brīvie padomju ļaudis, alka brīva darba.

Atslēdznieks Kārlis Auniņš — fabrikas komitejas priekšsēdētāja vietnieks — kombinata atjaunošanas periodā veica arī elektrometinātāja pienākumus

No drupām pacēlās kombinats. Varonīgā darbā auga cilvēki.

— Likās neticami, ka no lūžņu, ķieģeļu, smilšu un šķembu kaudzes kombinats pacelsies tik varens, skaists, kāds tas ir tagad, — atceras strādniece-skalotāja Berta Cīrule, kas kombinatā nostrādājusi 25 gadus.

Viena no pēckara perioda īpatnībām, īpaši no ienaidnieka atbrīvotajos rajonos, bija kadru un vispirmām kārtām kvalificētu kadru trūkums, kas nevarēja neietekmēt rūpniecības augšanas tempus. Tā, piemēram, 1945. gada beigās kombinata strādnieku kopskaits bija tikai

12,4% no strādnieku skaita 1941. gadā, kad kombinats sasniegza savas pirmskara ražošanas visaugstāko līmeni. Taču šai laikā kombinata atjaunotā ražošanas jauda jau izvirzīja daudz augstākas prasības pēc darbaspēka.

Izpildot partijas un valdības norādījumus, kombinata kolektīvs pirmo triju gadu laikā jau atjaunoja un nodeva ražošanai gandrīz visas darbgaldu parka mašīnas. Tomēr produkcijas daudzums vēl ne tuvu neatbilda kombinata pieaugušajai ražošanas jaudai.

Ražošanas kāpināšanas tempus kavēja ne tikai vēl nepārvarētās pēckara atjaunošanas perioda grūtības — ilgās iekārtas dikstāves elektroenerģijas un tvaika vai materiālu trūkuma dēļ, — tos kavēja arī atpalikusī darba organizācija. Uzņēmuma vadība tai laikā neveltīja pietiekamu vērību svarīgajam darba ražīguma kāpināšanas nosacījumam — nemitīgai darba organizācijas uzlabošanai. Likās, ka darba organizācijas formas ir nemainīgas, neviens nekritizēja novecojušās darba formas, nestimulēja kolektīva domu jaunu, pilnīgāku darba organizācijas formu meklējumiem. Netika izlietotas arī tās milzīgās darba ražīguma celšanas rezerves, kas slēpās efektīvākā tehniskās iekārtas izmantošanā.

ATPALICĪBAS PĀRVARĒSANA

Ārpus redzes loka palika viens no nozīmīgākajiem momentiem vislabākai iekārtas izmantošanai — progresīvās ražošanas tehnoloģijas pielietošana. Techniskās iekārtas izmantošanu un darba ražīguma kāpināšanu sevišķi traucēja mašīnu zemie ātruma režīmi. Visi šie nopietnie trūkumi bija par cēloni kombinata darba ražīguma ievērojamai atpalikšanai no Vissavienības caurmēra līmeņa.

Racionāla darba organizācija prasa progresīvu, tehniski pamatotu izstrādes normu noteikšanu. Daudzos gadījumos tomēr tehniskās izstrādes normas tika radītas, neievērojot faktiskās ražošanas iespējas, neizmantojot pirmrindnieku pieredzi, un tāpēc bija pārāk zemas. Ražošanas apmācības organizācijā un kadru sagatavo-

šanā pielaistie trūkumi noveda pie tā, ka pat šīs zemās normas daudzi strādnieki neizpildīja, īpaši tādā svarīgā darba iecirknī kā aušanas cechā.

Darba organizācijas un ražošanas atpalcības rezultats bija tas, ka darba algas pieaugumā tempi izrādījās ievērojami ātrāki par darba ražīguma kāpinājuma tempiem. Tiesa, salīdzinot ar 1946. gadu, turpmākie gadi rādīja pozitīvas pārmaiņas, bet vajadzīgā attiecība nebija panākta vēl arī ceturtās piegades beigās. Pēc Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Ekonomikas instituta datiem, darba ražīguma plāns 1950. gadā «Rīgas audumā» bija izpildīts par 85%, bet vidējā darba alga caurmērā sastādīja 105,5%, salīdzinot ar plānā paredzēto.

Daži kombināta strādnieki centās attaisnot daudzo strādnieku atpalcību ar to, ka izstrādes normas esot pārāk augstas, — pēc viņu domām, noteiktās izstrādes normas neatbilstot ražošanas tehniskām iespējām. Tomēr liela daļa strādnieku ne tikai izpildīja, bet arī ievērojami pārsniedza pastāvošās izstrādes normas. Turpmākajos gados ar to pašu tehnisko iekārtu ievērojami tika pārsniegti arī paši augstākie rādītāji, kādi bija pēckara piegades laikā. Tā, piemēram, vēl tagad kombināta strādā biedrenes Nadežda Lazdiņa, Marta Viļumsone, Minna Irbe, Berta Cīrule, Hilda Grigule un daudzi citi, kas izpildīja ceturtās piegades plānu jau ceturtā piegades gada pirmajā pusē.

Izmantojot mūsu zemes pirmrindas uzņēmumu pieredzi un pilnveidojot savus darba paņēmienus, kombināta strādnieces-pirmrindnieces cēla savu meistarību un sašniedza ne vien augstus kvantitatīvus rādītājus, bet arī augstu izgatavoto audumu kvalitāti. Atsevišķas brigades, īpaši toreizējā meistara palīga Artura Vītola brigādē, kurā strādāja biedrenes Maģere, Ragule, Rūse, Kreile, Tetjuščeva, deva tikai pirmās šķiras produkciju. Tomēr daži darbinieki, kas vēl nebija tikuši vaļā no vecās morales, nespēja īsti novērtēt to, ka pirmrindnieki noteiktās izstrādes normas jau sen bija izpildījuši un ka tās labākā gadījumā atbilda tikai vidusmēra rādītājiem.

Bet kā gadījās, ka, neraugoties uz smagajiem bojājumiem, ko kombināta tehniskajai iekārtai bija nodarī-

jis karš, neraugoties uz tās ievērojamo nodilumu, šās iekārtas ražīgums pirmrindnieku rokās ne vien nepazeminājās, bet pakāpeniski auga?

Produkcijas kvantitate un kvalitāte, ko ražo darbgalds, mašīna, ir atkarīga vispirmām kārtām no tās izmantošanas prasmes. Tātad vienas un tās pašas tehniskās iekārtas dažāda izmantošanas prasme dod dažādu produkcijas kvantitāti un kvalitāti. Raksturīgs piemērs tam ir kombināta darbs pēckara piegādes laikā un īpaši tās pirmajos gados. Ja visas aušanas cecha tehniskās iekārtas izmantošana būtu sasniegusi to līmeni, kādu šās iekārtas izmantošanā uzrādīja pirmrindnieces, kombināta pirmās pēckara piegādes laikā varēja dot papildus 35 000 metru zīda audumu.

No minētā piemēra var viegli spriest, cik svarīgs ražojamās produkcijas apjoma palielināšanas avots ir prasnīga tehniskās iekārtas izmantošana.

Darbojošās tehniskās iekārtas izmantošanas uzlabošanas process nenoris pašplūsmas, bet gan ražošanas modernizācijas ceļā — apgādājot to ar jaunām augstražīgām ierīcēm, mechanismiem, kas atbilst jaunākajām ražošanas prasībām. Līdztekus tam darbojošās iekārtas vispilnīgākā izmantošana lielā mērā atkarīga no pareizas darba organizācijas, no pilnīgākām tehnoloģiskām metodēm, kas rada labvēlīgus nosacījumus ātram darba ražīguma kāpinājumam.

Mūsu zemē tehnika nav cilvēka ekspluatēšanas instruments, bet tā kalpo cilvēka pūļu atvieglināšanai, veicina darba ražīguma augšanu. Jaunas tehnikas ieviešana un līdzšinējās pilnīgāka izmantošana, darba ražīguma paaugstināšanās vērsta uz vienu vienīgu mērķi — cilvēka laimi un viņa nemitīgi augošo materialo un kulturas vajadzību apmierināšanu. Jo augstāks darba ražīguma līmenis, jo pilnīgāk tiek apmierinātas augošās socialistiskās sabiedrības prasības.

Cilvēks rada tehniku, izmaina to, pilnveido to, dod tai dzīvību un socialisma apstākļos liek tai kalpot cilvēces, visas sabiedrības interesēm. Bet, jo pilnīgāka tehnika, jo augstāku sagatavotības pakāpi tā prasa no cilvēka, kas to apkalpo. Viena un tā pati mašīna, ja to

apkalpo sagatavots strādnieks, dod daudz vairāk produkcijas nekā tad, ja tā atrodas nepiedzīvojuša strādnieka rokās. Strādnieka sagatavotības pakāpe, viņa kvalifikācija, kulturtechniskais līmenis, iniciatīva ir izšķirīgie darba ražīguma celšanas faktori.

«... darba ražīguma kāpināšanas nosacījums ir,» norādīja Ļeņins, «pirmkārt, izglītības un kultūras kāpinājums iedzīvotāju masās... Otrkārt, ekonomikas augšupejas nosacījums ir arī kāpināt darbaļaužu disciplīnu, prasmi strādāt, darba veiklību, intensīvitāti, tā labāku organizēšanu.»¹

Straujais radošās aktivitātes pacēlums, kas ar īpašu spēku izpaudās pēdējos gados, deva iespēju visīsākajā laikā atjaunot «Rīgas auduma» ražošanas jaudu. Jau 1945. gada beigās bija atjaunota gandrīz trešā daļa pirmskara ražošanas jaudas, bet 1949. gadā bija nodots ekspluatācijā viss esošais darbgaldu parks.

JAUNIE KADRI APĢŪST PIEREDZI

Karš atņēma kombinātam ievērojamu daļu kadru, un bez tam kombināta ražošanas jaudu izmantošanas tempi bija kļuvuši ievērojami straujāki par jaunu kadru pieplūduma tempiem. Kombinātā saplūstošie jaunie strādnieki bija vāji sagatavoti. Daļa kombinātā atgriezušos veco strādnieku, kas auguši buržuaziskās Latvijas apstākļos, vēl bija saglabājuši vecās parašas, tie turējās pie sen pārdzīvotām un atpalikušām darba formām.

Balstoties uz agrāko gadu socialistiskās celtniecības pieredzi, partijas organizācija kopā ar kombināta arodbiedrību un komjaunatnes organizāciju koncentrēja visu savu uzmanību uz pārbaudīto sabiedriskā darba organizācijas metodi — socialistisko sacensību.

Socialistiskā sacensība, iesaistot darbaļaudis aktīvā radošā darbā, dod visas iespējas parādīt sevi, izvērst savas spējas visā apjomā. Tajā pašā laikā socialistiskā sacensība nodrošina pieredzes apmaiņu un padara augst-

¹ V. I. Ļeņins, Raksti, 27. sēj., 222 lpp.

ražīgās progresīvās darba metodes, kas radušās strādnieku un specialistu radošās iniciatīvas rezultātā, par visu strādnieku kopēju īpašumu.

Pārvarot sīkburžuaziskus ieradumus, individualismu, konkurenci, nesaticību, socialistiskā sacensība audzina kolektivismu, biedriskas savstarpējās palīdzības jūtas. Socialistiskās sacensības princips ir «līdzināties pēc labākajiem un palīdzēt atpalikušajiem».

Vadoties no šā nesatricināmā socialistiskās sacensības principa, partijas organizācijas toreizējā sekretare, veca ražošanas darbiniece b. Strautiņa mobilizēja kombināta komunistus šās dižās idejas iemiesošanai dzīvē. Partijas organizācijas aicinājumam dedzīgi atsaucās meistarību apguvušās audējas, vērpejas, krāsotājas, meistarību palīgi un citi strādnieki. Nepārtraucot savu zināšanu pilnveidošanu, apgūstot novatoru sasniegumus, viņi organizēja sistemātisku jaunu kadru apmācību, nodēva tiem tālāk ilggadīgā darba procesā apgūtās meistarības iemaņas. Tādējādi kombinātā iesaistījušies jaunie kadri ne vien apguva nepieciešamos ražošanas paņēmienus, bet daudzi no viņiem, pārņemot savu skolotāju pieredzi, sasniedza ievērojamu pilnību.

Kombinātā iesaistījušies jaunieši un jaunietes, pilni jauneklīgas dedzības un cēlu centienu, dzinās ne tikai pēc mehāniskas ražošanas iemaņu un darba paņēmieniņu apgūšanas. No rutīnas valgiem brīvais zinātkārais padomju jauniešu prāts, pastāvīgi nodarbināts jaunā meklējumos, neapmierinājās tikai ar noteiktu ražošanas paņēmieniņu un iemaņu iemācīšanos vien.

Mūsu lieliskā tehnika rada daudzus tik pilnīgus mehānismus, ka to apkalpošana iespējama tikai inženieriem un citiem augsti kvalificētiem specialistiem. Šeit jau ar skolas izglītību vien vairs nepietiek, pat ja tā saistīta ar praktisku pieredzi. Lūk, kāpēc modernās tehnikas izmantošana nav domājama bez vispārīgās un tehniskās izglītības līmeņa paaugstināšanas. Šā svarīgā uzdevuma realizēšanā «Rīgas audumā» tika iesaistīti inženieri, tehniskie darbinieki, pieredzējuši meistari, audējas un citi specialisti.

Bez praktiskas iepazīšanās ar tehnisko iekārtu un

ražošanas paņēmieniem ievērojama jauniešu daļa, kam bija nepieciešamā vispārējā izglītība, izgāja vēl nelielu teoretiskās apmācības kursu. Partijas organizācija un kombināta vadība izvirzīja sev mērķi — sagatavot jaunus strādniekus tā, lai viņi ne tikai apgūtu ražošanas paņēmienus, bet arī visīsākajā laikā pārsniegtu pastāvošās izstrādes normas. Bez pārspilējuma var sacīt, ka šai periodā katrs otrs kombinātā strādājošais specialists lielākā vai mazākā mērā piedalījās pieredzes nodošanā jaunajiem strādniekiem.

Ar mīlestību un cieņu kolektīva strādnieki atceras veco Eduardu Rezgali, kas atdevis savu daudzo gadu pieredzi ap 70 jaunajiem strādniekiem. Sasniedzis sirmu vecumu, b. Rezgalis aizgāja pensijā, tomēr līdz pat šai dienai viņš uztur ciešus sakarus ar savu uzņēmumu.

Lielu darbu jauno kadru sagatavošanā veica viena no kombināta vecākajām audējām b. Irma Rozenberga, kas sekmīgi apvienoja savu ikdienas darbu ar Latvijas PSR Augstākās Padomes deputātes valstiskajiem pienākumiem.

Sekojojot partijas un valdības aicinājumam, plaši izvērsās cīņa par kadru kvalifikācijas paaugstināšanu. Čehos tika organizēti ražošanas-techniskie kursi strādnieku kvalifikācijas paaugstināšanai, radītas skolas progresīvo darba metožu apgūšanai. Vērtīgu ieguldījumu kombināta strādnieku kvalifikācijas celšanas lietā deva pieredzējušās kombināta vecākās audējas biedrenes Anna Krūtaine, Irma Dāvida un daudzas citas, atdodot tālāk savu ražošanas paņēmieni pieredzi, kas nodrošina vismazāko laika patēriņu galveno operāciju veikšanā. Daudzi meistarurpalīgi, meistari, normētāji, nodaļu priekšnieki cēla savu zināšanu līmeni, mācoties Inženier-technisko darbinieku kvalifikācijas celšanas Maskavas institūta un citu institūtu un tehnikumu neklātienēs. Sekojojot kombināta komjaunatnes organizācijas aicinājumam, uzņēmuma jaunatne, neatraujoties no ražošanas, papildināja savu vispārīgo izglītību vakara vidusskolās.

Ražošanā tika ieviesti pazīstamo novatoru Aleksandra Čutkicha, Vladimira Vološina un citu jauninājumi.

Šai lielajā un cildenajā darbā aktīvi piedalījās arī ko-

munisti: virpotājs Jēkabs Klapkalns, krāsotāja Nadežda Lazdiņa, apdrukātāja Klaudija Pudenko un citi.

Partijas organizācija auga un nostiprinājās, un līdz ar to, radošā darbā vairojot savas rindas, auga lieliskais kombinata «Rīgas audums» kolektīvs. Pilnveidojot savas zināšanas, ceļot savu kultūras līmeni, auga cilvēki.

Neraugoties uz zināmas strādnieku daļas atpalcību, uz trūkumiem darba organizācijā un atjaunošanas perioda grūtībām, strādnieku pamatmasa, ko bija audzinājusi partija un arodorganizācija, pārņēmusi no pirmrindniekiem jaunas zināšanas, drīz vien ne tikai veica, bet arī pārsniedza izstrādes normas. Par to droši liecina tabulā sniegtie skaitļi, kas ilustrē audumu produkcijas pieaugumu, darba un iekārtas ražīguma kāpinājumu pēckara piecgades plāna gados.

Darba ražīguma un iekārtas ražīguma pieaugums

Gadl	Auduma produkcija %	Audu pavedieni uz 1 strādnieku 1 stundā	
		darba ražīgums	mašīnu ražīgums
1946	100	3404	3633
1947.	163,9	4550	3971
1948.	256,6	5606	4 52
1949.	640,5	6105	481
1950.	940	6148	5149

1949. gadā zīda kombinats «Rīgas audums» tika pilnībā atjaunots līdz pirmskara līmenim, bet pēckara piecgades pēdējā gadā galvenās produkcijas daudzums, ko ieguva ar atjaunoto iekārtu, jau sastādīja 102%, salīdzinot ar pirmskara — 1940. gadu, bet bruto produkcijas pieaugums uz vienu strādnieku bija 107%.

Kombinata ļaužu socialistiskajā sacensībā iemantotā radošā iniciatīva atklāja jaunas darba formas, atsedza un iekļāva darbā jaunas rezerves. Jauno darba formu ietekmē mainījās cilvēka garīgā seja, viņa raksturs, viņa centieni.

Izmantojot atjaunošanas gados uzkrāto pieredzi, «Rīgas auduma» kolektīvs, izvērsdams savu radošo enerģiju,

iegāja jaunā savas attīstības un darba posmā, kur katram dalībniekam neatkarīgi no viņa stāvokļa darba procesā nācās atrisināt daudz uzdevumu un novērst daudz grūtību un šķēršļus.

2. JAUNĀ DARBA POSMĀ

Ceturtās piecgades plāna gados kolektīva darbība tika koncentrēta uz kombināta atjaunošanu līdz tā pirmskara līmenim, bet turpmākajos gados smaguma centrs pārceļas uz uzņēmuma tālāku paplašināšanu. Tiek nodota ekspluatācijā jauna tehniskā iekārta, kas dod iespēju strauji paplašināt ražošanu. Ievērojama ražošanas kāpināšanas rezerve ir arī esošās tehniskās iekārtas uzlabota izmantošana. Kā atjaunošanas periodā, tā arī vēlākajos gados svarīgs kombināta darba iecirknis bija galvenā mehanika daļa, kuras uzdevumos ietilpst jauno mašīnu uzstādīšana un apgūšana, kā arī jau darbā esošās tehniskās iekārtas uzlabošana un citi pasākumi.

Radniecīga tipa uzņēmumu — Ščerbakova vārdā nosauktā kombināta un Maskavas fabrikas «Krasnaja roza» pieredzes studēšana deva iespēju gūt daudz noderīga un vērtīga jauno mašīnu uzstādīšanai un apgūšanai.

Kombināta «Rīgas audums» piektā piecgadu plāna galvenais uzdevums tomēr bija apgūt jauno tehniku, racionāli izmantot esošās ražošanas platības un jaunās tehniskās iekārtas jaudu.

Jaunā tehniskā iekārta sastādīja ap 70% no darbojošās jaudas. Tāds tehniskās iekārtas daudzums, racionāli izvietots, pēc apgūšanas spēj dot miljoniem metru zīda audumu. Bet jaunās mašīnas vajadzēja racionāli izvietot uz esošās ražošanas telpu platības, jo jaunu telpu celšana nebija paredzēta. Līdzšinējo iekārtas izvietojuma shēmu nācās pārlūkot un izdarīt tajā būtiskus grozījumus. Lielu daudzumu iekārtas vajadzēja pārvietot. Saistot šo uzdevumu ar perspektīvajām problēmām, tika rekonstruēti visi kombināta korpusi.

Uzņēmuma augšanas lielisko perspektīvu iedvesmoti, strādnieki radošā sadarbībā ar inženier tehnisko vadību

drosmīgi veica šo grūto, bet goda pilno darbu. Piektās piecgades beigās produkcijas guvums no ražošanas plāta bija pieaudzis, salīdzinot ar 1949. gadu, 3,3 reizes.

Paraleli jaunās aušanas iekārtas ieviešanai un apgūšanai tika palielināta sagatavošanas cecha, tīrapstrādes fabrikas un citu svarīgu iecirkņu ražošanas jauda. Kombināta ražošanas jaudas palielināšanas procesā nācās izgatavot sagatavošanas cecha vajadzībām sešas šķērējamās mašīnas. Galvenā mehanika daļas darbu apjoms pieauga ar katru dienu. Vecās tehniskās iekārtas demontēšana un jaunās montēšana bija jāveic ar tādu aprēķinu, lai netiktu traucēta kombināta normalā darba gaita. Vajadzēja arī papildināt darbojošās iekārtas detaļu rezerves, īpaši ārzemju sistemu darbaldū rezerves, kuru krājums izsīka. Šo darbu vajadzēja veikt ar esošo tehnisko iekārtu, kas bija jau novecojusi un nolietota. Darba gaitā nācās to uzlabot un papildināt ar palīgiekārtu.

Sai darba trauksmē bija ļoti nepieciešama racionalizatoru radošā doma. Kur vien radās grūtības, tur nāca palīgā racionalizatora vēriġais skats un asais prāts.

Uzņēmuma straujā augšana radija kvalificētu kadru trūkumu galvenā mehanika daļā. Nāca palīgā biedri, kas bija apguvuši otru profesiju. Neatraujoties no saviem ikdienas pienākumiem, konstruktors Birjānis un brigadieris Holšteins ķērās pie rasetnes un īsā laikā pagatavoja šķērējamās mašīnas darba rasējumus, bet meistars Sarmants — detaļu katalogu. Daudziem racionalizatoriem, kam trūka nepieciešamās sagatavotības tehniskās dokumentācijas noformēšanai, palīdzīgu roku sniedza meistari un tehniķi. Teicamais modelists Freibergs izgatavoja nepieciešamos modeļus. Tādā veidā, b. Seflera un b. Birkhāna brigādei draudzīgi palīdzot, noteiktajā laikā tika izgatavotas sešas šķērējamās mašīnas.

Līdz ar jauno darbaldū izvietošānu un uzstādīšanu sākās to apgūšanas periods. Jaunas mašīnas apgūvei un tās projektētās jaudas sasniegšanai vajadzīġais laiks galvenokārt atkarīġs no apgūstāmās mašīnas konstrukcijas pilnības pakāpes. Stellu UKR-49 apguve bija saistīta ar īpašām grūtībām, kuru pārvarēšana bija mecha-

niskā cecha darbinieku, meistarū palīgu un audēju radošo pūļu rezultats.

Zemo ekspluatācijas īpašību un konstrukcijas trūkumu dēļ stelles bija maz produktīvas. Apgūšanas sākuma stadijā stelli produktivitātē, apkalpojot tās pieredzējušai audējai, nepārsniedza 8—9 metrus maiņā 20—22 metru vietā, kas tika sasniegti vēlāk.

Stelli apgūšanu sarežģīja jebkādas tehniskās dokumentācijas trūkums gan attiecībā uz montažu, gan uz ekspluatāciju, ko rūpnīca, kas mašīnu izgatavoja, nebija turējusi par vajadzīgu dot līdzī. Nebija rezerves detaļu, bet cerēt uz to dabūšanu nebija pamata, jo stelles tai laikā, kad tās apguva kombinats, jau bija izņemtas no ražošanas.

Stelli kvalitātes uzlabošana un apgūšanas perioda pasteidzināšana šādos apstākļos ieguva sevišķi svarīgu nozīmi. Kombināta sabiedriskās domas uzmanība tika mobilizēta šā uzdevuma ātrākai veikšanai.

Grupa pieredzējušu meistarū palīgu tika komandēti uz Maskavas zīdaušanas kombinātu «Krasnaja roza» izstudēt stelli UKR-49 darbību, kuras tur bija uzstādītas daudz agrāk.

Izstudējis stelli UKR-49 darba pieredzi kombinātā «Krasnaja roza», toreizējais «Rīgas auduma» galvenais inženieris b. Rage sasauca plašu ražošanas apspriedi. Apspriedes dalībnieki — meistarū palīgi pirmrindnieki Sūna, Fogels, Dukaļskis, Mednis, mehāniskā cecha meistari Sarmants, Žuna, Zagorje un pieredzējušās audējas sapulcējās ap stellēm, par kurām b. Rage sniedza paskaidrojumu.

— Mūsu uzdevums, — teica b. Rage, — ir uzlabot stelli ekspluatācijas īpašības un maksimāli saīsināt to apgūšanas periodu. Pēc kombināta «Krasnaja roza» darbinieku vārdiem, stelli apgūšana tur ilga divus gadus. Mūsu darba rezultāti un kombināta «Krasnaja roza» pieredze ļauj mums cerēt uz vislabāko.

Biedrs Rage nodemonstrēja četrus uzlabojumus, ko izdarījuši kombināta «Krasnaja roza» darbinieki, un četrus racionalizācijas priekšlikumus, ko izstrādājuši biedri

21

Baikins, Žuna, Dukaļskis un Sūna un kas krasi uzlaboja stēļu ekspluatācijas īpašības. Apspriedē tika ierosināts 21 pasākums stēļu izmantošanas racionalizācijai un to apguves perioda maksimālai saīsināšanai.

Tā rūpīgi sagatavotās un pārdomātās ražošanas apspriedes rezultātā tika atklāti defekti stēļu konstrukcijā un izstrādāti pasākumi to novēršanai. Radošā doma bija ievirzīta pareizās sliedēs, un panākumi neizpalika. Nākamajos mēnešos pēc racionalizatoru priekšlikuma, kuri balstījās uz meistarū palīgu un audēju darba pieredzi, tika izdarītas 35 izmaiņas stēļu konstrukcijā — daudzas detaļas tika pārveidotas. Izdarītie uzlabojumi atļāva ievērojami palielināt stēļu ātrumu un kāpināt darba ražīgumu.

Minētais fakts lieku reizi apstiprina, ka ražošanas apspriedes, kas ir viena no visiedarbīgākajām darbaļaužu radošās iniciatīvas izvēšanas formām, tajā pašā laikā ir spēcīgs ierocis cīņā par nepārtrauktu rūpniecības pilnveidošanu.

VACP III plenums, kas sanāca 1955. gada 1. augustā, pasvītvoja, ka ražošanas apspriedēm jāklūst par īstu daudzmiljonu strādnieku un kalpotāju tribīni, kuri vitali ieinteresēti socialistiskās ražošanas tālākā pilnveidošanā un nemitīgā darba ražīguma kāpinājumā, tām jāklūst par darbaļaužu radošās iniciatīvas kāpinājuma varenu ieroci.

Neviens ražošanā nozīmīgs jautājums nedrīkst palikt ārpus ražošanas apspriežu organizētāju redzes loka. Pirmrindnieku pieredzes apgūšana un vispārināšana, neizlietoto ražošanas rezervju atklāšana, jaunās tehniskās iekārtas racionālas izmantošanas jautājumi, darbojošās iekārtas pilnveidošana un modernizācija un daudz citu ražošanas jautājumu atrod labāko atrisinājumu šais apspriedēs.

Ražošanas apspriedēm tomēr nav jāaprobežojas ar arodorganizācijas darbības sferu vien. Uzņēmuma saimnieciskajai un tehniskajai vadībai jāsniedz ne vien organizatoriska palīdzība, bet arī aktīvi jāpiedalās šais apspriedēs, jāpalīdz ar savām zināšanām un pieredzi,

jāatbalsta kritika no apakšas, nopietni jāizstudē un jāievieš praksē šais apspriedēs izvirzītie vērtīgie priekšlikumi.

* *
*

Kombinata «Rīgas audums» darbā centralo vietu ieņem aušana, tāpēc šā ražošanas veida tehniski ekonomiskie rādītāji raksturo uzņēmuma stāvokli visumā. Lūk, dati par audējām, kas triju piektās piecgades gadu laikā nav izpildījušas izstrādes normas. Šie dati rāda, ka visas iespējas nav tikušas izmantotas.

Gads	Neizpildīja izstrādes normu (procentos no kopējā strādnieku skaita)	Kopējā izstrādes normu izpilde (procentos)
1953.	23,9	109,5
1954.	24,6	105,9
1955.	24,2	108,0

57-19.227

Tas pats sakāms par iekārtas izmantošanas pakāpi. Tā, piemēram, stellu vidējais ātrums vairākus gadus bija 135—141 apgriezieni minūtē, bet pirmrindas brigādēs ātrums sasniedza 152—153 apgriezienus minūtē. Pirmrindas brigāžu līmeņa sasniegšana vien ievērojami paaugstinātu iekārtas produktivitāti. Pēc Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Ekonomikas instituta datiem, faktiskā vidējā tehniskās iekārtas produktivitāte 1955. gada pirmajos 9 mēnešos bija 6548 audu pavedieni uz vienām stellēm vienam strādniekam vienā stundā, pie kam iespējamā iekārtas produktivitāte ir 7176,6 audu pavedieni uz vienām stellēm vienam strādniekam vienā stundā jeb 109,6% no faktiskās produktivitātes.

Tātad atpalikušo audēju un meistaruru palīgu pacelšanās līdz strādnieku vairuma līmenim, labāka tehniskās iekārtas izmantošana, labāka darba organizācija, darbs ar kadriem dotu iespēju ievērojami kāpināt darba ražīgumu.

«Rīgas auduma» strādniekos nopietnu nemieru radīja jautājumi, kas bija saistīti ar plānā neparedzēto

techniskās iekārtas dikstāvi, ko radīja trūkumi aužamo stēļu un citas techniskās iekārtas remonta organizēšanā. Kombinātā vēl valdīja vecās remontēšanas ierāšas un metodes. Piemēram, nodilst detaļa, un visas stēles uz vairāk vai mazāk ilgstošu laiku iziet no ierindas — izjaukšanai un remontam, bez tam katra stēļu dikstāves stunda nozīmē mazāku produkcijas devumu. Audējas labi zina, ka vienu stēļu dikstāve vienu stundu nozīmē aptuveni 3 metrus zīda auduma mazāk. Aušanas iekārtas dikstāve 1951. gada plānā paredzēto 6% vietā patiešībā sasniedza 12,1%. Nenovērstas dikstāves 1952. gadā prasīja ievērojamu darba laika daļu.

Radušos stāvokli kombinātā sāka plaši apspriest un rezultātā pieņēma remonta un mechaniskās daļas priekšnieka un meistara Šarmanta priekšlikumu, ko atbalstīja partijas un arodbiedrību organizācijas, — par techniskās iekārtas mezgla remonta metodes ieviešanu.

Mašīnu mezglu remonta metode, ko sen jau pielieto vairums padomju uzņēmumu, izpaužas tā, ka, mašīnas remontējot, tiek apmainītas nevis atsevišķas detaļas, bet viss mezgls, kurā ir defekts. Šās metodes pielietošana ievērojami saīsina darbgaldu dikstāves laiku remontā, jo atkrit izjaukšanas un salikšanas operācijas, tāpat detaļu pielāgošana mezglam. Uzlabojas arī remonta kvalitāte.

Mašīnu mezglu remonta metodes ieviešana prasīja mechaniskās daļas kolektīva spēku lielu sasprindzinājumu. Bija jāsaduras ar daudzām grūtībām. Nevienam kombinātā nebija skaidra priekšstata par darbgaldu mezglu daudzveidību, nebija attiecīgo daļu rasējumu. Krasi bija izjūtams ātri dilstošo rezerves detaļu trūkums.

Isā laikā tika noorganizēta darbgaldu teoretiskā apguve. Tika veikts liels darbs dažu mezglu unificēšanā, jo tie piederēja pie dažādām darbgaldu sistēmām. Daudz pūļu šim darbam veltīja atslēdznieki Gemis un Matvejevs, kalējs Semjonovs un citi. Daudz radošas iniciatīvas tika parādīts, atrisinot aužamo stēļu UKR-49 mezglu remonta jautājumus. Mezglu remonta metodes pielietošana krasi samazināja stēļu virsplāna dikstāves, darija iespējamu šo stēļu pilnīgāku izmantošanu un veicināja

darba ražīguma kāpinājumu. 1955. gadā dažas brigades, pielietojot mezglu remonta metodi, saīsināja stēļu UKR-49 dīkstāves laiku kapitalajā remontā līdz 8 stundām plānā paredzēto 15 stundu vietā.

Kombinatā «Rīgas audums» daudz ticis un tiek darīts labākai iekārtas izmantošanai. Kā jau minēts, mehāniskās daļas darbinieku radošo pūļu rezultātā sadarbībā ar tehnisko vadību tika rekonstruētas aužamās stelles UKR-49. Sakarā ar to produkcijas ieguve palielinājusies gandrīz trīs reizes, bet vidējais ātrums sasniedzis 152 apgriezienus minūtē.

Viena un tā paša veida krepdešina ražošanā ar stēlēm UKR-49 dažādos uzņēmumos sasniegti šādi ātrumi:

Ščelkovas zīda kombinātā	140	apgriezieni	minūtē
Sverdlova vārdā nosauktā zīda kombinātā	144	„	„
Zīda kombinātā «Rīgas audums»	152	„	„

Tā paša veida auduma ražošanā ar «Rjuti» sistēmas stēlēm sasniegti:

Zīda fabrikā «Krasnij šelkovik»	130	apgriezieni	minūtē
Zīda fabrikā «Peredovaja tekstilščica»	137	„	„
Zīda kombinātā «Rīgas audums»	149	„	„

Par kombināta iekārtas izmantošanas pakāpi var spriest pēc tālāk ievietotajiem salīdzinošajiem datiem par produkcijas ieguvi no vienām stēlēm stundā (dati attiecas uz 1956 gada janvāri):

Uzņēmuma nosaukums	Auduma nosaukums	
	rūtainais eponžs	svītrotais audums
Ščerbakova vārdā nosauktais kombināts	4,26 m	3,00 m
Kombināts «Rīgas audums»	4,52 m	3,11 m

Varētu vēl minēt daudz piemēru, kas liecina par kombinata «Rīgas audums» ļaužu radošajām pūlēm, cenšanos labāk izmantot tehnisko iekārtu, kāpinot darba ražīgumu. Panākumi iepriecina katru uzņēmuma strādnieku. Tomēr kombinata ļaudis neapmierinās ar sasniegto. Viņi to uzlūko tikai par izejas punktu tālākajiem panākumiem. Katrs kombinata darbinieks zina, ka ar sasniegto iekārtas produktivitāti un darba ražīguma līmeni vēl nav izsmeltas visas rezerves. Kombinata darbinieki papildina savu darba kvalifikāciju un ar savu radošo iniciatīvu atklāj arvien jaunas rezerves. Jo augstāka viņu kvalifikācija, jo pilnvērtīgāks strādnieku darbs un jo sekmīgāk noris rezervju izmantošana.

Īpaša uzmanība tiek pievērsta inženiertehnisko darbinieku lomas palielināšanai. Daži pārkārtojumi šai darbinieku grupā, īpaši b J. Trubeka izvirzīšana galvenā inženiera postenī, izkustinājuši no sastinguma arī dažus gausākus kombinata darba iecirkņus.

Organizatoriski tehniska rakstura pasākumi un partijas politiskā darba līmeņa uzlabošanās, pieaugot cechu partijas grupu lomai, ievērojami kāpinājusi kolektīva radošo aktivitāti.

Plaši izvēršot socialistisko sacensību starp cechiem un brigādēm, kombinata kolektīvs partijas organizācijas un bezpartejiskā aktīva vadībā panācis krasu uzlabošanu visos rādītājos.

Ievērojama loma kombinata sasniegumos bija socialistiskajai sacensībai ar brālīgo republiku zīdaušanas uzņēmumu kolektīviem — Lietuvas «Kauno audiniai» un Igaunijas «Punane koit».

Atzīmējot kombinata kolektīva pēdējā laikā sasniegtos rezultātus, nedrīkst pāriet garām visai nozīmīgam faktam, kas veicinājis darba ražīguma kāpinājumu. 1956. gada pirmajā ceturksnī pirmo reizi kombinata vēsturē vairs nebija audēju, kas nebūtu izpildījušas izstrādes normas.

Kombinata «Rīgas audums» zīda audumu produkcija piektā piecgadu plāna beigās bija pieaugusi 22 reizes,

salīdzinot ar 1946. gadu, un 3 reizes, salīdzinot ar pirmskara — 1940. gadu. Produkcijas ieguve no vienas un tās pašas ražošanas telpu platības tai pašā laikā bija palielinājusies 3,3 reizes. Aužamo stēļu vidējā produktivitāte, kas 1946. gadā bija 1,47 m stundā, piektā piecgadu plāna beigās sasniedza 2,60 m, bet 1956. gada I ceturksnī — 2,68 m stundā, kas gandrīz sakrīt ar 1956. gada plānā paredzēto produktivitāti. Aužamo stēļu vidējais ātrums 1947./48. gadā bija 135 apgriezieni minūtē, bet 1955. gada martā tas sasniedza 148 apgriezienus minūtē. Ar kombinata spēkiem rekonstruētās stelles UKR-49 sasniegušas vislielāko ātrumu šāda tipa stellēm — 152 apgriezienus minūtē. Dažu zīda audumu veidu produkcija 1955. gada oktobrī sasniedza 3,38 metrus stundā.

Atjaunotais un daļēji arī rekonstruētais un paplašinātais kombinats «Rīgas audums» pārstrādā mīlzīgu daudzumu mākslīgās šķiedras un, sākot ar piekto piecgadi, arī dabisko šķiedru. Pirmajā sestās piecgades gadā kombinats apguva audumu ražošanu no sintētiskām šķiedrām (kaprona). Audumu asortimenta daudzveidības, mākslinieciskā noformējuma un kvalitātes ziņā «Rīgas audums» tagad ieņem vienu no vadošajām vietām Padomju Savienībā.

Kombinats izgatavo galvenokārt tērpu audumus, kas pēc sava ārējā izskata un struktūras iedalāmi vairākās grupās un apakšgrupās (krepdešins, krepžoržets, krepsatins u. c.), kā arī visdažādākos oderu audumus. Plašā asortimentā izgatavo dekoratīvos audumus, kā arī eponžu. Ievērojamos daudzumos tiek izgatavotas zīda virskreklu drānas, tāpat audumi tehniskām vajadzībām.

Technoloģiskais process norisinās aušanas fabrikā, kas bez aušanas cechiem ietver arī sagatavošanas cechus — krepa, grodošanas un nelielu vērpsanas cechu štapeļa šķiedras grodošanai, kur izgatavo neapstrādātus zīda audumus, un apdares fabrikā ar krāsošanas, drukāšanas un apreturas cechiem, kur audums pēc ķīmiskas un mehāniskas apdares iegūst gatavai precei raksturīgo izskatu un kvalitāti. Šie divi galvenie ražošanas sektori līdz ar vairākiem palīgcechiem (mehānisko, galdnieku, elektrocechu), laboratorijām, māksliniecisko darbnīcu

u. c. apvienoti kombinatā. Tas ievērojami samazina pusfabrikātu transporta izdevumus un nodrošina visas ražošanas ekonomiskāku organizāciju.

Prasmīgi izmantojot socialistiskās sistēmas neierobežotās priekšrocības, kombināta kolektīvs piektajā piecgadē tālu pārsniedzis pirmās kara līmeni.

3. DARBA RAŽĪGUMA KĀPINĀŠANAS VEIDI

LABĀKO AUDEJU PIEREDZE

Kā jau minēts, centrālo vietu kombinatā «Rīgas audums» ieņem aušana un tās darbinieces-audējas. Aušanas nodaļas sasniegtie rezultāti lielā mērā raksturo visa uzņēmuma izaugsmi.

Izmantojot iepriekšējos gados uzkrāto pieredzi, pārņemot ražošanas novatoru metodes, audējas no dienas dienā vairo savu darba meistarību, atrodot arvien jaunus ceļus darba ražīguma kāpināšanai.

Jebkuras pārmaiņas ražošanas procesā, kas saīsina zināmās produkcijas noteikta daudzuma ražošanai patērējamo darba laiku, ved pie darba ražīguma kāpinājuma. Audējas, kas jau sen bija apguvušas šo vienkāršo patiesību, sava darba procesā radīja jaunus, pilnīgākus paņēmienus, kas nodrošināja vismazāko laika patēriņu tai vai citai ražošanas operācijai.

Audējas darbs ir komplicēts un prasa lielu rūpīgumu. Audējai jāapgūst daudzi ražošanas paņēmieni, tādi kā audu spolišu maiņa atspolē un pašas atspoles maiņa, šķēru pārrāvuma likvidēšana un mezglu siešana, šķēru sakārtošana arī bez stēļu apstādīšanas, notrūkušā šķēra meklēšana un daudz citu operāciju.

Katra no šīm operācijām saistīta ar noteiktu laika patēriņu. Vienai vai otrai operācijai nepieciešamā laika saīsināšana rada darba ražīguma kāpinājumu. Audējas laiku aprēķina nevis minūtēs, bet sekundēs. No sava

darba pieredzes tās zina, ka katra vienas vai otras operācijas veikšanai ietaupītā sekunde sakarā ar operācijas biežo atkārtošanos nozīmē papildus vairākus metrus auduma.

Pastāvošās progresīvās tehniskās normas, kas izstrādātas uz rūpīga ražošanas iespēju apsvēruma pamata, tiek noteiktas tādā līmenī, lai tās pilnīgi varētu veikt vidēji laba audēja, un tās paredz noteiktu laiku tādām masu operacijām kā audu spolišu maiņa atspolē, atspoles maiņa, notrūkušo šķēru meklēšana un to sasiešana un citām. Audēja, kura labi pazīst savas stelles, kurai pārdomāta un apsvērta katra kustība, atrod arvien jaunus ceļus atsevišķu darba operāciju veikšanai nepieciešamā laika saīsināšanai, tādējādi pārsniedzama pastāvošās normas. Šīs iespējas nav tikai atsevišķām audējām vien. Tās ir katrai audējai, kas pilnveido savu meistarību uz pašas personīgās pieredzes un ražošanas novatoru sasniegumu pamata. Savu stelli pazīšana, to rūpīga kopšana, pārdomāta to iespēju izmantošana veicina noteikto izstrādes normu pārsniegšanu. Pieredzējusi audēja, kas prot labi iedalīt savu laiku, strādā ātri, bet bez nevajadzīgas steigas, kas īpaši svarīgi, apkalpojot vairākas stelles. Audēja, kam piemīt šī īpašība, panāk augstus rādītājus, ne vien saīsinot vienas vai otras operācijas laiku, bet sadarbibā ar meistara palīgu panākot stelli ātruma palielināšanu, kas ir bagāts papildu produkcijas ieguves avots.

Dažu kombinata audēju pirmrindas pieredzes apgušana uzskatāmi parāda ceļu augstu darba rādītāju sasniegšanai.

9 darba mēnešu laikā (no 1954. g. janvāra līdz septembrim) kombinata audēja, tagadējā ražošanas apmācības instruktore Veronika Purpliša deva 3552 metru zīda auduma virs normas. Caurmērā 95% no viņas ražotās produkcijas bija pirmās šķiras audums (plānā paredzēto 92% vietā). Biedrenes Purplišas darba metožu analīze parādīja, ka laiks, ko tā patērē atsevišķām darba operācijām, dod tai lielu ekonomiju. Lūk, skaitļi, kas rāda, kā b. Purpliša veic atsevišķas darba elementu normas:

pavediena pārrāvuma likvidēšana — 21,0 sekundes, šķēru notrūkuma meklēšana — 10,5 sekundes utt.

Biedrenes Močalovas darba pieredzes studēšana rāda, ka kopējais laika ietaupījums maiņā ir 4692,5 sekundes vai 128,2 minūtes. Pa šo laiku viņa izgatavo papildus 4,1 m auduma. Panāktā steļļu apstādināšanas pakāpenība, kas līdz minimumam saīsina dikstāvi, devusi 101 minūti laika ietaupījuma. Pa šo laiku papildus iegūst 3,2 metrus, bet paaugstinātā ātruma norma palielina šo papildu produkciju līdz 5,8 metriem. Tādējādi b. Močalovas papildu devums, pateicoties viņas meistarībai, kopā sastāda 12,1 m auduma maiņā.

Interesanta ir Močalovas metode notrūkušo šķēru pavedienu atrašanai un sasiešanai, lai saīsinātu tam nepieciešamo laiku. Jaunās metodes būtība ir tā, ka mainās šķēru pavediena sasiešanas paņēmieni — notrūkušo šķēru pavedienu piegredo blakus pavedienam steļļu darba gaitā. Audēja ātri nosaka, kur palicis notrūkušā šķēru pavediena gals, bet, kad stelles apstādinātas, izdara tikai atspoles maiņas operāciju. Mezglu siešana divos paņēmienos, stellēm strādājot, kā arī citas b. Močalovas darba operācijas, tiek plaši pielietotas ražošanā.

Interesanta ir jaunās audējas Tamaras Pavlovičas darba pieredze, kura, apkalpojot četras stelles paredzēto divu vietā, 1955. gada 7 mēnešos izgatavoja virs plāna 1509 metrus auduma. Būdama neatlaidīga un vērīga darbā, stingra pret sevi, Pavloviča sistematiski pilnveido savu meistarību, studējot audēju-pirmrindnieču pieredzi un ceļot savu vispārīgās izglītības līmeni.

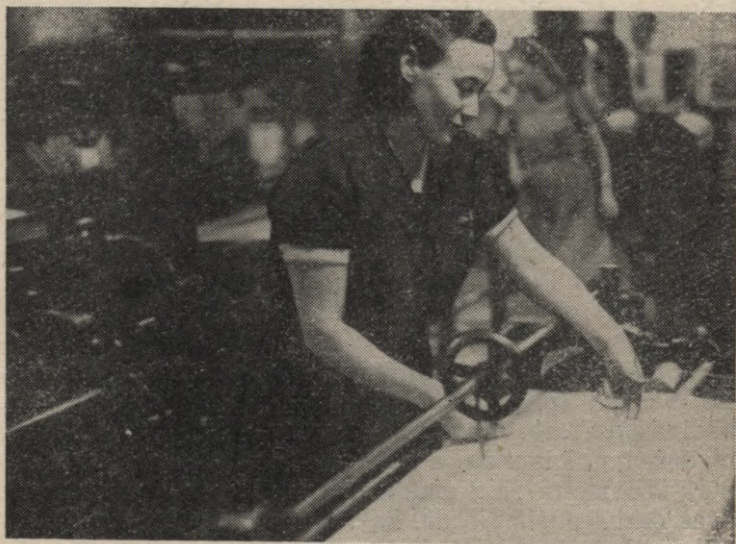
Biedrenes Pavlovičas darba pieredzes analīze rāda, ka vairākās operācijās viņa sasniegusi ievērojamu laika ietaupījumu, kas kopumā sastāda 4956,8 sekundes maiņā. Strādājot ar palielinātiem ātrumiem, krasi samazinot dikstāvi (pateicoties panāktajai secīgajai steļļu apstādināšanai), b. Pavloviča ieguvusi ievērojamu laika ietaupījumu, kas viņai atļāvis izgatavot virs plāna caurmērā 251 metru zīda auduma mēnesī. Biedrenes Pavlovičas darba analīze rāda, ka viņas paņēmieni pilnīgi pa spēkam katrai audējai, kas nopietni strādā, lai pilnveidotos savā specialitātē.

Tamarai Pavlovičai piešķirts «Republikas labākās audējas» nosaukums. Viņa ir Rīgas pilsētas darbaļaužu deputate, aktīva sabiedriskā darbiniece un pašlaik strādā par ražošanas apmācības instruktori. Jakovļeva metodišķi un pārdomāti popularizē ceturtā aušanas ceĥa jauniešu brigāžu audēju — pirmrindnieku un novatoru sasniegumus.

Lielus panākumus sasniegušas Milda Vazne un Vera Ūsāne, kurām arī piešķirts «Republikas labāko audēju» nosaukums.

— Ja visas kombinata audējas apgūtu Veras Ūsānes darba paņēmienu, — teikts plakatā ar virsrakstu «Kā strādā republikas labākā audēja Vera Ūsāne», — tad kombinats varētu dot ik mēnesi 74 340 metru zīda audumu virs plāna.

Augstus rādītājus saniegušas arī Irma Dāvida, Tamara Vachta, Marija Gaidukova, Minna Irbe, kuras sistematiski pārsniedz savas normas par 125—133%, izgatavojot līdz 98% pirmās šķiras zīda audumu.

Audēja M. Irbe sistematiski pārsniedz savas darba normas

No minēto kombinata audēju-pirmrindnieču Purplišas, Močalovas, Pavlovičas, tāpat Vaznes, Ūsānes, Dāvidas, Irbes un citu piemēra redzams, ka bieži atkārtotie paņēmieni vienas un tās pašas ražošanas operācijas veikšanai visai atšķiras viens no otra laika patēriņa ziņā. Tā, piemēram, notrūkušā šķēru pavediena sasiešanai (norma 48 sekundes) b. Purpliša patērējusi 33,8 sekundes, Močalova 21 sekundi, Pavloviča 24 sekundes; notrūkušā šķēru pavediena uzmeklēšanu (norma 24 sekundes) Purpliša veikusi 6,8 sekundes, Močalova 10,5 sekundes, Pavloviča — 16,9 sekundes utt. Darba analīze parādīja, ka notrūkušā šķēru pavediena sasiešanu visātrāk veic b. Močalova, bet notrūkuma atrašana visātrāk padodas b. Purplišai. Biedrenes Močalovas paņēmiena lietošana notrūkušā šķēru pavediena sasiešanai dotu b. Purplišai papildus ietaupītas 12,8 sekundes un Pavlovičai — 3 sekundes, bet b. Purplišas paņēmiena lietošana notrūkušā šķēru pavediena uzmeklēšanai dotu iespēju b. Močalovai iekonomēt 3,7 sekundes un b. Pavlovičai — 10,1 sekundi.

Atsevišķus darba paņēmienus ļoti efektīvi izpilda ne tikai pirmrindnieces, bet viduvējās audējas, kuru viens vai vairāki labi izkoptie paņēmieni vispārīgo viduvējo rādītāju dēļ var palikt nepamanīti. Audēju-pirmrindnieču darba pieredze rāda, ka vērtīgu aušanas metožu izstrādāšana nav atkarīga no vienas vai otras audējas apdavinātības, bet no tā, kā izdodas labāko audēju atsevišķos panākumus apvienot.

AUDEJU UN MEISTARA PALĪGU SADARBĪBA

Viena no visiedarbīgākajām pirmrindnieku darba paņēmieni metodēm ir plaši izplatītā inženiera F. Kovaļova metode. Pēc šās metodes tiek izpētīti atsevišķu labāko darbinieku veiksmīgākie darba paņēmieni, lai pēc tam tos apvienotu. Par šās metodes iedarbīgumu tekstilrūpniecībā liecina Maskavas Ščerbakova vārdā nosauktā zīdaušanas kombinata pieredze. Individuāli apmācīti pēc inženiera Kovaļova metodes, šā kombinata strādnieki

ievērojami paaugstināja darba ražīgumu. Strādnieki, kas pirms apmācības bija izpildījuši izstrādes normas par 91—95%, pēc apmācības sāka tās izpildīt par 110—115%, attiecīgi uzlabojot arī produkcijas kvalitāti.

Inženiera Kovaļova pārbaudītā metode tiek pielietota arī kombinātā «Rīgas audums», tomēr līdz 1955. gadam tās izmantošana bieži vien nebija pietiekami intensīva.

Tikai 1955. gada IV ceturksnī «Rīgas audumā» vērojama krasa to audēju skaita samazināšanās, kas neizpilda darba normas. 1956. gada I ceturksņa panākumi uzskatāmi parāda, ka, pievēršot vairāk uzmanības darba traucēkļu novēršanai, īsā laikā izstrādes normas sākušas izpildīt pat tās strādnieces, kas līdz tam skaitījās atpalikušo audēju kategorijā.

Mūsu zemē progresīvās tehniskās normas tiek noteiktas, pamatojoties uz pirmrindnieku pieredzes vispusīgu analīzi, ar tādu aprēķinu, lai tās būtu pa spēkam katram, kas sev sprauž par mērķi tās sasniegt.

Tiesa, praksē ir atsevišķi gadījumi, kad daži strādnieki neizpilda izstrādes normas. Taču parasti tas ir tādos gadījumos, kad nav pievērsta pietiekama uzmanība saviem pienākumiem. Parasti, mainoties darbinieka attieksmei pret darbu, šī parādība pilnīgi novēršama. Tā kādu laiku ceturtajā jauniešu aušanas cechā paviršas attieksmes dēļ pret saviem pienākumiem starp izstrādes normu neizpildītājiem bija iekļuvušas jaunās strādnieces Marija Petrova, Alla Zubricka un Zinaida Artomonova. Šo audēju darba analīze rādīja, ka viņu atpalicības cēlonis ir vairāku paņēmīnu neapmierinoša apguve. Biedriem iejaucoties, ar cecha arodorganizācijas lēmumu šī strādnieču grupa tika iekļauta jauno maiņas meistarū Marijas Čudņivecas un Valentīnas Ivanovas komplektā. Jauno meistarū nopietnā un vērīgā attieksme pret savu biedreņu papildu sagatavošanu, apmācot tās individuāli, drīz deva pozitīvus rezultātus.

Arodbiedrības gruporga un jauno meistarū uzmanīgā un iejūtīgā rīcība ne vien izveda šīs strādnieces no atpalikušo kategorijas, bet arī palīdzēja tām ierindoties labāko skaitā. Tagad Petrova, Zubricka un Artomonova savas izstrādes normas izpilda par 120—130%.

Starp izstrādes normu neizpildītajām bija arī audējas Ivanova, Baranova, Riļejeva, Sļadze. Inženiere b. Ivoniņa iepazinās ar katras atpalikušās darbu un ar hronometražas palīdzību noskaidroja, kurās operacijās tās laiku patērē nelietderīgi. Izlietodamas b. Ivoniņas datus, cecha audējas-pirmrindnieces iemācīja atpalikušajām labākus darba paņēmienus, un īsā laikā stāvoklis ievērojami uzlabojās.

Viens no labākajiem meistarū palīgiem komunistis b. Šemjatovs, iepazīstinādams ar savu darba pieredzi meistara palīgu b. Rozinu, biedriskas sadarbības kārtā izveda viņa brigādi no atpalikušo skaita.

Minētie gadījumi nav vienīgie, un tie ilustrē sabiedriskās sadarbības un socialistiskās savstarpējās palīdzības formas, kas kļuvušas par ikdienas parādību kombināta darbā.

Lai audēja panāktu augstu darba ražīgumu, nepieciešams ievērot daudz svarīgu nosacījumu, kuru izpildes kvalitāte atkarīga no audējas kvalifikācijas pakāpes, taču ne mazāka loma ir arī meistara palīgam, kuram aušanā tiek ierādīta ievērojama vieta. Audējas darbs atkarīgs no stellu stāvokļa, no stellu mehānisma saskaņotības, no tā, cik šie mehānismi labi noregulēti. Bet stellu stāvokli, stellu mehānismu regulē un uzrauga meistara palīgs.

Viena tipa vienas un tās pašas izlaides stellu darba analīze, ražojot vienāda veida audumu ar vienu un to pašu ātrumu režīmu un pie līdzīgiem pārējiem apstākļiem, bieži uzrāda dažādu produktivitāti. Tāpēc precīza stellu darba procesa norise raksturo kā pašu stellu, tā arī audējas darba produktivitāti.

Dažu kombināta aušanas cecha stellu komplekta darba analīze, kas tika izdarīta 1955. gada sākumā 6 mēnešu laikā un norisa vienādos apstākļos, parādīja, ka labākas apkalpošanas rezultātā no katrām 1. komplekta stellēm bija iegūts gandrīz par 10% vairāk produkcijas nekā no katrām 2. komplekta stellēm, bet no katrām 6. komplekta stellēm bija iegūts par 12% vairāk produkcijas nekā no 5. komplekta stellēm.

Tādējādi no meistara palīga darba kvalitātes un rak-

stura lielā mērā atkarīga iekārtas izmantošanas pakāpe, produkcijas kvalitāte, pareiza tehnoloģiskā procesa norise un visa darba procesa organizācija.

Viens no meistara palīga galvenajiem uzdevumiem ir steļļu darbības ātrumu palielināšana, no kā atkarīga tiklab to produktivitāte, kā arī darba ražīgums.

Aužamās stelles kā kura katra mašīna slēpj sevī daudz iespēju. Lai atklātu šīs iespējas, meistara palīgam pamatīgi jāizstudē gan katras tehniskās operācijas gaita, gan arī process visumā. Prasmi lietot mašīnu katra audēja iegūst pieredzes rezultātā, bet, lai atklātu visas mašīnas iespējas, bez pieredzes vēl vajadzīgas zināšanas. Līdz ar prasmi rūpīgi regulēt stelles un uzturēt tās labā stāvoklī meistara palīga svarīgākais uzdevums ir nodrošināt visracionālāko komplekta darba organizāciju, lai radītu vislabvēlīgākos apstākļus sekmīgam audēju darbam. Vismazākais nenokārtotais sikums var būt par cēloni visa komplekta ritma izjaukšanai un sakarā ar to audēju darbā tik dārgo sekunžu, minušu un auduma metru zaudējumam.

Liela nozīme meistara palīga lomas palielināšanā «Rīgas audumā» bija tekstilrūpniecības ministra b. M. Rižova 1955. gada 15. februāra pavēlei «Par Moņino ķemdzijas kombināta meistarū palīgu biedru Kapralova, Pantelejeva, Smirnova un Pavlova pieredzes popularizēšanu tehniskās iekārtas augstas produktivitātes sasniegšanā un par pasākumiem trūkumu novēršanai meistarū palīgu darbā».

Pielietojot tekstilrūpniecībā plaši izplatīto Michaila Kapralova pieredzi par mašīnu visracionālāko izmantošanu, meistarū palīgu darba labāku organizēšanu un citas uzlabotas darba metodes, «Rīgas auduma» meistarū palīgi-pirmrindnieki neaprobežojās savā darbā ar steļļu sakārtošanu vien, bet darba procesā sāka mācīt audējam arī labākus darba paņēmienus. Novērodami audēju ražošanas operācijas un izstudējami katras audējas labākos paņēmienus, viņi iemāca šos paņēmienus citām, tādējādi izplatot labākos paņēmienus un ievērojami kāpinot visa komplekta darba ražīgumu.

Meistara palīgam komplektā ir ne vien organizētāja,

bet arī audzinātāja loma. Līdz ar produktīvo darba paņēmienu apmācīšanu viņš seko to izpildes ilgumam, māca audējām uzlabotus paņēmienu, izplatot novatoru sasniegumus, cinās par augstāku ražošanas kultūru, modina katrā kolektīva locekli atbildības jūtas par savu komplektu un par visu cechu. Tomēr šos uzdevumus nevar atrisināt ar šauri tehnisku pasākumu palīdzību vien, katram darbiniekam vajadzīga sava darba nozīmes izpratne, un tas prasa sistematisku ekonomisko zināšanu papildināšanu un politiskā apvēršņa paplašināšanu.

Tā kā meistara palīga uzdevumi ir tik daudzveidīgi, viņam bez tehniskām zināšanām nepieciešamas arī organizatora spējas.

Tekstilrūpniecības ministra b. Rižova pavēle par Michaila Kapralova metodes izplatīšanu tika apspriesta specialā «Rīgas auduma» metodiskās padomes sēdē. Vispusīgas pavēles apspriešanas un Kapralova progresīvās metodes izstudēšanas rezultātā grupa meistaru palīgu pieredzējušā meistara palīga b. Dukaļska vadībā uzņēmās socialistiskās saistības par šās metodes labāku izmantošanu.

Metodiskā padome izstrādāja vairākus organizatoriski tehniskus pasākumus, lai veicinātu sekmīgāku socialistiskās sacensības saistību izpildi.

Meistaru palīgu ekonomisko zināšanu līmeņa paaugstināšanu veica pēc programmas, ko bija izstrādājusi aušanas cecha partijas grupas organizatore kopā ar cecha vadību.

Socialistiskās sacensības rezultāti atklāja, ka grupa meistaru palīgu panākusi augstus rādītājus. Starp tiem labākie bija biedri Šemjatovs, Filipovs, Rags, Kamols, Silavnieks, Borovskis un citi.

Kā labāko meistaru palīgu brigades panāca augstos darba rādītājus? Daži šo brīgažu darba piemēri rāda šo augsto rādītāju sasniegšanas ceļus.

1955. gadā meistara palīga komunistu Pētera Šemjatova brigade izgatavoja virs plāna 28 000 metru augstas kvalitātes zīda audumu. Par labu darbu un augstu darba ražīguma un iekārtas produktivitātes līmeni 1955. gada II ceturksnī un 1956. gada I ceturksnī bri-

gadei tika piešķirts PSRS «Teicamas kvalitātes brigādes» nosaukums. Izpelnīto nosaukumu brigāde paturējusi jau otro gadu.

1956. gada I ceturksnī brigāde panākusi vēl augstākus rezultātus, izgatavodama virs plāna 8400 m auduma, pie kam brigādē nav atpalikušo, katra strādniece un kat-

Teicamas kvalitātes brigāde: (no kreisās uz labo) audēja J. Trestere, meistara palīgs P. Šemjatovs un audējas M. Markāne un N. Altauhova

ras stelles uzrādījušas augstu darba ražīgumu un iekārtas produktivitātes līmeni. Skaitļi par Pēteris Šemjatova brigādes 1955. gada I ceturksņa darba rezultātiem redzami 41. lappusē ievietotajā tabulā.

Otra aušanas ceča 1. komplekta meistara palīgs b. Pēteris Šemjatovs savu profesiju apguva tikai pirms dažiem gadiem. Celdams savu kvalifikāciju, viņš tai pašā laikā paaugstina savu ekonomisko un politisko zināšanu līmeni. Apguvis ražošanas novatoru Aleksandra Čutkicha, Serafimas Kotovas, Michaila Kapralova un citu pieredzi, Šemjatovs apgūto pieredzi izlieto savā

Pētera Šemjatova brigades 1955. gada I ceturkšņa darba rādītāji

Audējas uzvārds un vārds	Izstrādes normu izpilde %	Izgatavots l. šķiras auduma (procentos)	Izgatavots virs plāna (metros)
Markāne, Marija	130,1	98,1	1619
Treštere, Jadvīga	129,6	94,1	1386
Altauhova, Nadežda	125,4	97,8	1396
Rudzīte, Zelma	127,7	92,3	1401
Lielmane, Marta	123,7	91,9	1311
Ģertnere, Karlīne	126,3	86,9	1237

darbā. Ik dienas strādājot ar cilvēkiem, viņš panāk visa komplekta visaugstākos kvantitatīvos un kvalitatīvos rādītājus. Taču komunistu neapmierina sasniegtais. Ziņādams, ka vienas brigades rādītāji, kaut arī tie sasnieguši augstu līmeni, nepavisam vēl neatspoguļo visa cecha darbu, b. Šemjatovs sprauž sev mērķi pacelt visu cechu līdz savas brigades līmenim. Izvēlēts par cecha komitejas priekšsēdētāju, b. Šemjatovs, izlietodams uzkrāto ražošanas pieredzi un organizatoriskās iemaņas, pieliek visas pūles, lai ar izskaidrošanas un praktiskā piemēra palīdzību visa cecha darba rādītāji sasniegtu vajadzīgo līmeni.

1956. gada I ceturksni visa otrā aušanas cecha kolektīvs, kur par cecha komitejas priekšsēdētāju ir b. Šemjatovs, beidza ar labiem rezultātiem visos rādītājos.

Labi izstudējis meistara palīga un audēju pienākumus, aušanas tehnoloģisko procesu, tehniskās ekspluatācijas noteikumus un novatoru darba pieredzi, b. Šemjatovs sadalīja savu darba laiku tā, lai radītu vislabvēlīgākos apstākļus netraucētam un augstražīgam audēju darbam.

Augstus rādītājus 1956. gada pirmajā ceturksnī sasniegta arī meistara palīga komunistu K. Filipova audēju brigade, un proti:

vidējā izstrādes normu izpilde	120,7 %
cik brigades locekļu izpildījuši normas	100 %
iekārtas produktivitāte	108,4 %
darba ražīgums	114,4 %

Meistara palīgs cechā atrodas pastāvīgā saskarē ar audējām. Viņa lietišķās, organizatoriskās īpašības, viņa

sabiedriskās iemaņas lielā mērā nosaka visa kolektīva darba raksturu.

Labi pārzinādams savus pienākumus, b. Fiļipovs nenogurstoši papildina savas tehniskās zināšanas. Darbā ar savu brigādi viņš neierobežojas ar darba tehnisko paņēmieni apmācību vien, bet sistematiski ceļ kolektīva

Meistara palīga K. Fiļipova brigāde: 1. rindā (no kreisās uz labo) audējas N. Ņesterova, R. Pecite, M. Vazne, V. Viļuma; 2. rindā M. Pavlova un K. Fiļipovs

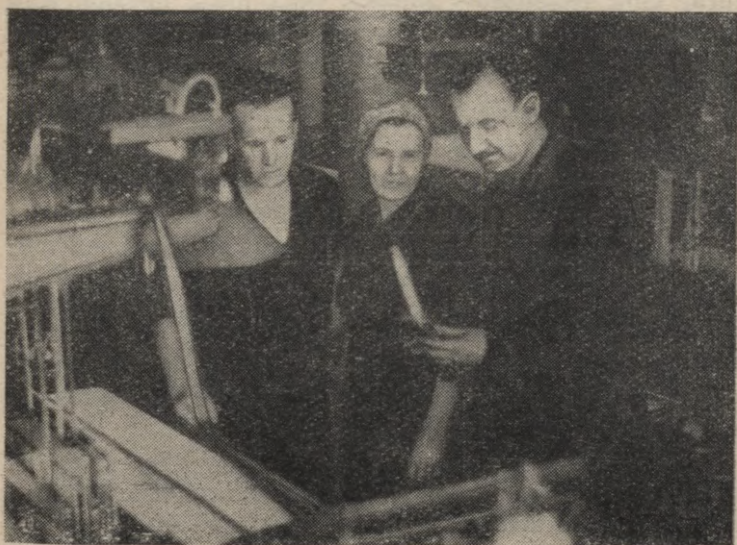
kvalifikāciju ar ražošanas apspriežu un izskaidrojošo pārrunu palīdzību. Darbā ar cilvēkiem b. Fiļipovs iekarojis autoritāti cechā, kas viņu izvēlējis par savas grupas proforgu.

Tāpat kā b. Šemjatovs, arī b. Fiļipovs strādā pēc stingra stundu grafika. Viņš precīzi un plānveidīgi iedala savu darba laiku, tiek galā ar visiem saviem pienākumiem un gūst augstus darba rezultātus.

Izpildot pirmo termiņa piekto piegādes plānu, meistara palīga Jurija Čerņavska brigādes audējas izgatavoja virs plāna 63 000 metru labas kvalitātes zīda audumu. Tāpat kā citi meistarų palīgi-pirmrindnieki, b. Čerņav-

skis veic savu darbu pēc stingra stundu grafika, kas ir pārbaudīta iekārtas vislabākās apkalpošanas metode. Visas operācijas viņš veic secīgi, vienmērīgi sadalot tās uz visu maiņas laiku. Izmantodama šādā veidā sasniegto augsto iekārtas produktivitāti, brigāde sistematiski izpilda izstrādes normas. Piektās piegādes laikā katra komplekta audēja izstrādes normu veica caurmērā par 114%. Novērojams savas brigādes audēju darbu, b. Cerņavskis īpašu vērību veltī produkcijas kvalitātei. Kopīgi ar audēju viņš atrod kvalitātes pazemināšanās cēloņus un cenšas tos novērst bez stēļu apstādīšanas. Rezultatā pirmās šķiras audumu produkcija pa visas piektās piegādes laiku sastādīja caurmērā 94%.

Racionāli izvietojot audējas, vadoties pēc viņu kvalifikācijas, darba iemaņām un palīdzot atpalikušajiem, piesaistot tos pirmrindniekiem, brigādē tika panākts stāvoklis, ka nebija neviena strādnieka, kas neizpildītu izstrādes normu. Labi strādāja visi šā nelielā kolek-

Meistara palīgs J. Cerņavskis īpašu vērību veltī produkcijas kvalitātei. Attēlā (no labās uz kreiso) meistara palīgs J. Cerņavskis, audēja V. Ūsāne un meistara palīgs instruktors R. Dukajskis

tiva locekļi, bet vislabākos rezultātus sasniedza Vera Usāne, kas šai periodā izgatavoja virs plāna 9680 metrus, un Marta Viļumsone, kas izgatavoja 9410 metrus zida auduma virs plāna.

Sasniegtie rezultāti izvirzīja brigadi Padomju Savienības labāko skaitā. Kopš 1954. gada brigadei pieder viena no pirmajām vietām Vissavienības socialistiskajā sacensībā.

Labus rezultātus sasniedza brigades, ko vadīja meistaru palīgi A. Silavnieks, V. Jevsejevs, J. Naumovs, A. Zariņš, R. Hauks, J. Kamols u. c. Tomēr ne visi meistaru palīgi strādā tik labi kā pirmrindnieki.

Meistaru palīgiem dotas lielas tiesības, bet nereti viņi, būdami nepietiekami sagatavoti, neizmanto savas tiesības kolektīva darba uzlabošanai. Meistaru palīgu vairums ir kulturāli cilvēki ar nepieciešamo tehnisko sagatavotību un politisko apvārsni. Meistara palīga kultūra, viņa tehniskais līmenis lielā mērā nosaka viņa darba kvalitāti un raksturu. Bet tehnikas progress prasa pastāvīgu zināšanu krājuma atjaunošanu un papildināšanu. Tehnika nepārtraukti aug un kļūst komplicētāka, un tās vislabākajai izmantošanai ar pieredzi vien nepietiek — vajadzīgas arī zināšanas. Par pirmrindniekiem kļūst tie, kam ir nepieciešamais tehnisko zināšanu apvārsnis un kas to nemitīgi paplašina.

Zinot meistara palīga svarīgo nozīmi visa uzņēmuma ražošanas procesā, viegli iedomāties, kādus zaudējumus ražošanai sagādās viņa nevīžīga attieksme pret saviem pienākumiem. Vērojami gadījumi, kad meistara palīgs pūlas pacelt kādu atpalikušu audēju līdz pirmrindnieku līmenim, bet viņa pūles ir veltīgas, jo viņš pats atpalcis no šā līmeņa.

Jo plašākas meistara palīga zināšanas un augstāks viņa kultūras līmenis, toties lielāka viņa autoritāte, toties sekmīgāk viņš ieaudzina katram sava kolektīva loceklim atbildības jūtas par savu darba iecirkni, toties efektīvāki būs sasniegtie darba rezultāti. Meistara palīga uzdevumu atviegļina tas fakts, ka viņa auditorija ir padomju audējas, kuru lielum lielam vairākumam ir septiņu klasu iz-

glītība, bet daudzām — vidējā un tehniskā izglītība un kuras cenšas pastāvīgi celt savās zināšanas un darba prasmi. Daudzas kombināta audējas papildina savu izglītību vakara skolās un neklātienes tehnikumos, bet citas arī augstākajās mācību iestādēs.

IVANA BAIKINA IEROSINĀJUMS

Nepietiekama aušanas iekārtas izmantošana lielā mērā bija meistaruru palīgu zināmas nesagatavotības rezultāts. Rūpīga šās meistaruru palīgu grupas darba analīze atklāja virkni trūkumu tehniskās iekārtas apkalpošanā, kuru novēršana ievērojami cēla tās darba produktivitāti. Nobrieda nepieciešamība panākt masveida uzlabojumus mašīnu apkalpošanā. Novēršot nepilnības gan pašā mašīnu darbā, gan to apkalpojošo strādnieku darbā, vajadzēja celt strādnieku kvalifikāciju. Šī doma jau sen nodarbināja kombināta tehnisko darbinieku prātus. Iedarbīga metode, kas radīja krasu pavērsienu augšup attiecībā uz iekārtas labāku izmantošanu un meistaruru palīgu kvalifikācijas celšanu, bija kombināta aušanas cecha priekšnieka Ivana Baikina novatoriskais ierosinājums.

Kombināta administrācija rūpīgi iepazīs ar b. Baikina priekšlikumu un nodeva to izskatīt kombināta partijas un arodbiedrības organizācijām. Pēc apspriešanas partijas organizācija 1955. gada martā pieņēma b. Baikina priekšlikumu, un no šā laika tas sāka ieviesties kombināta darbā.

Biedra Baikina izstrādātās un kombināta praksē ieviestās metodes «Meistaruru palīgu darba un tehniskās iekārtas stāvokļa kontrole un analīze pa elementiem» būtība ir šāda.

Pirms šās metodes ieviešanas tika atklāti un izanalizēti visi raksturīgākie trūkumi mašīnu apkalpošanā, kā arī tās kļūdas, ko pielaida meistara palīgs un viņa brigāde darba vietas organizēšanā un tehnoloģiskā režīma izpildē. Atklātos trūkumus ievēda sarakstā, lai pēc tā pārbaudītu katru meistara palīgu darbu. Isi noformulētos

saraksta punktus izskaidroja specialās nodarbībās, apspriedēs un uz vietām, bet dažus plašākos punktus iztirzāja specialī sastādītās instrukcijās «Kas jāzina audējam par darba vietas organizēšanu». Pēc izskaidrošanas darba veikšanas specialī nozīmēts instruktors sāka sistematiski kontrolēt un vienlaicīgi instruēt meistara palīgus tieši darba iecirknī.

Lai pārbaudes rezultātu salīdzināšanu padarītu uzskatāmāku, atklātie trūkumi sarakstos tiek novērtēti punktos pēc to nozīmīguma un tā, cik lielā mērā šie trūkumi atkarīgi no meistara palīga un viņa brigades. Pārbaudes rezultātus ieraksta sarakstos un izkar redzamās vietās ar virsrakstu «Kā meistaru palīgi apkalpo komplektus». Mēneša beigās aprēķina vidējo punktu skaitu uz iekārtas vienību katram meistara palīgam un visam cecham kopumā. Tādējādi atklātie labākie meistaru palīgi saņem atzinību un tiek atzīmēti īpašās pavēlēs. Līdz ar to tiek atklāti arī atpalikušie.

Pārbaudes rezultāti bez meistara palīga darba vispārīga novērtējuma atklāj arī konkrētus trūkumus viņa darbā. Atpalikušajiem meistaru palīgiem rīko specialas nodarbības ārpus darba laika, bet atpalicības cēloņu atklāšana sekmē efektīvāku apmācību.

Biedra Baikina priekšlikuma pirmie praktiskie rezultāti parādīja, ka vidējais punktu skaits «par trūkumiem apkalpošanā» attiecībā uz cechu kopumā krasi samazinājies. Tā 1955. gada martā — pirmajā šās metodes masveida ieviešanas mēnesī — tas sastādīja 39,9 punktu uz vienām stellēm, bet 1956. gada martā — tikai 8,1. Pa šo pašu laiku tehniskās iekārtas produktivitāte bija pieaugusi par 8,3%.

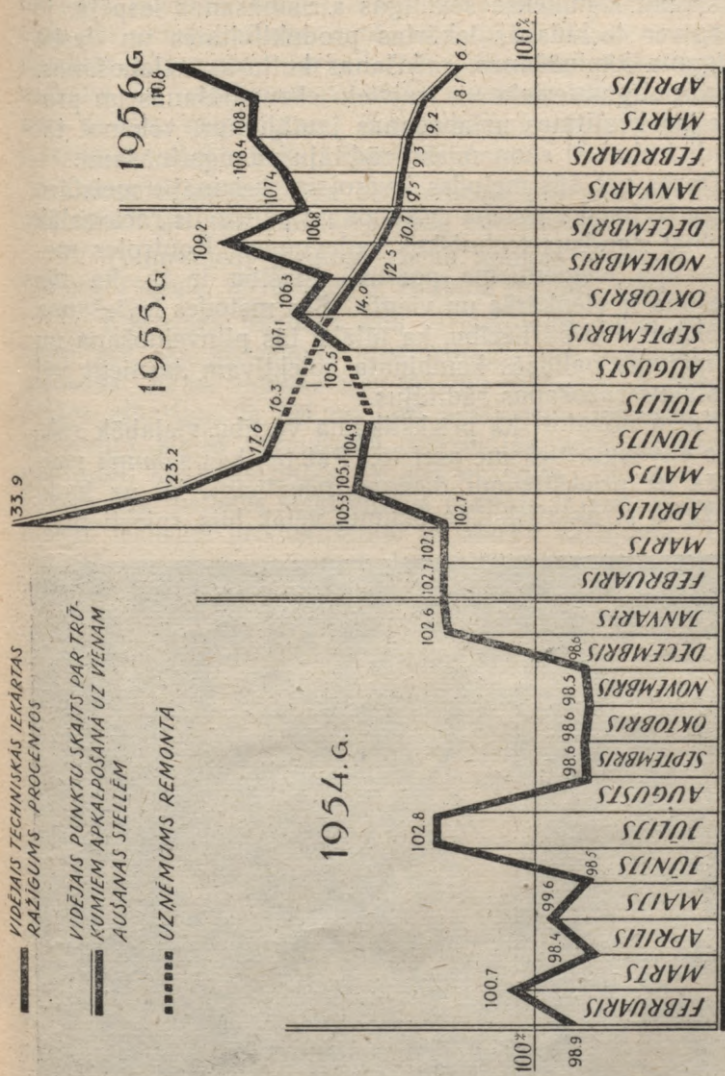
Meistaru palīgu gada darba kontrole pēc metodes «pa elementiem» ļauj izdarīt šādus secinājumus: metode nodrošina sistematisku, objektīvu tehniskā personāla kontroli, no kura darba kvalitātes tieši atkarīga tehniskās iekārtas izmantošanas pakāpe. Atklājas mašīnu apkalpojošo cilvēku vājās puses, tas dod iespēju uzlabot apmācību un celt viņu kvalifikāciju. Reizē vispilnīgāk atklājas arī tehniskās iekārtas trūkumi, kas jānovērš.

Liela šās metodes priekšrocība ir vesela ražošanas

VIDĒŠIS TEHNISKĀS IEKĀRTAS
RAŽĪGUMS - PROCENTOS

VIDĒJAIS PUNKTU SKAITS PAR TRŪ-
KUMIEM APKALPOŠANA UZ VIENAM
AUSĀNAS STELĒM

UZŅĒMUMS REMONTĀ

Viņojo punktu skaits «par trūkumiem apkalpošanā».

uzdevumu kompleksa sekmīgas atrisināšanas iespēja, jo tā aptver tehniskās iekārtas produktivitātes un darba ražīguma kāpināšanas, ražošanas kultūras uzlabošanas, dārgo palīgmateriālu un izejvielu ekonomēšanas un produkcijas kvalitātes uzlabošanas jautājumus, veicinot tādējādi tehniski ekonomisko rādītāju paaugstināšanu.

Darbs pēc šās metodes ievērojami veicinājis meistarū palīgu tehniskā līmeņa celšanos un palīdzējis racionalāk atrisināt daudzus tehniskus uzdevumus. Kontroles metodes «pa elementiem» pozitīvā īpašība ir tā, ka tās ieviešana ir vienkārša un viegla. Šās metodes ieviešanas panākumi dod pārliecību, ka tālāka tās pilnveidošana un noslīpējums palīdzēs kombināta kolektīvam sasniegt vēl augstākus ražošanas rādītājus.

Katra novatoriska priekšlikuma vērtību vislabāk raksturo cilvēku attieksme pret to. Pat tie, kas sākumā raudzījās uz priekšlikumu diezgan neuzticīgi, kā uz kādu sarežģītu birokrātisku pasākumu, vēlāk bija spiesti mai-

Komjauniete maiņas meistare V. Truseie (pa labi) sarunā ar meistara palīgu A. Sūnu un audēju pirmrindnieci Ā. Ābeli atzinīgi novērtē b. Baikina darba metodi

nīt savu nostāju. Katrs vērtīgs novatorisks priekšlikums cīņā par uzlabojumiem ražošanā rada masās savu sociālistiskās sacensības formu. Un patiešām, tikko kļuva redzami šā pasākuma pozitīvie rezultāti, «Rīgas auduma» ļaudis, negaidīdami jaunieveduma «noformēšanu», iesaistījās socialistiskajā sacensībā.

Kontroles metode «pa elementiem» jau pati par sevi maksimāli ātri un precīzi parāda sacensības rezultātus.

IV (jaunatnes) aušanas cecha maiņas meistare Valentina Trušele, novērtējot b. Baikina metodi, saka:

— Kontroles metodes «pa elementiem» labie panākumi pēc tās ieviešanas apstiprinājās arī turpmākajos mēnešos. Krasi samazinājās mašīnu dīkstāve kā no audējām atkarīgu, tā arī no tām neatkarīgu iemeslu dēļ. Uzlabojot stēļu uzraudzību, mazinājās detaļu lūšanas gadījumi, kustošās daļas tik ātri nesadila. Bet pats labākais šās metodes efektivitātes rādītājs ir augošā tehniskās iekārtas produktivitāte un darba ražīgums. Uzlabotais meistarū palīgu darbs pavēra mūsu cecha jauniešiem ceļu tālākai darba ražīguma kāpināšanai.

Runādams par b. Baikina metodi, III aušanas cecha meistara palīgs Vladimirs Sidorenko atzīmē, ka viņa apkalpojamā komplektā, pateicoties šai metodei, ieviesta vienota un pilnīgāka stēļu kopšana. Paaugstinātā remonta un kopšanas kvalitāte ievērojami palielinājusi arī stēļu UKP-49 ātrumu režīmus, kas tagad caurmērā ir 152—154 apgriezieni minūtē, bet produkcijas ieguve palielinājusies līdz 22 metriem maiņā (norma 17,4 metri).

Analīze ar kontroles metodes «pa elementiem» palīdzību parādīja, ka aušanas iekārtas nepilnīga izmantošana ir ne vien daļas meistarū palīgu vājas sagatavotības rezultāts, bet arī lielā mērā atkarīga no pašas iekārtas stāvokļa. Tiesa, iekārtas uzlabošanas darbs noris, un daudzos kompleksos tas jau paveikts, tomēr šis pasākums realizējas lēni.

Biedra Baikina ierosinātā pasākuma ieviešana kombināta darbā uzskatāmi parādījusi, ka novatoriska priekšlikuma efektivitāte stipri atkarīga no tā ievieša-

nas un izplatīšanas veidiem. Par savu izaugsmi kombinātam lielā mērā jāpateicas tās pieredzes plašai izmantošanai, kuru uzkrājuši kā «Rīgas auduma», tā citu padomju uzņēmumu pirmrindnieki.

SMAGO DARBA PROCESU MECHANIZACIJA

Zīda audumiem, ko izgatavo aušanas cechā, vēl nepiemīt tās īpašības, kas raksturo gatavo produkciju. Pirms pārvēršanās acij tikamā, krāsainā augstas kvalitātes precē audumam jāiziet garš un sarežģīts ceļš. Vajadzīgās gatava auduma īpašības šis audums iegūst tikai pēc pamatīgas ķīmiskas un mechaniskas apstrādāšanas. Izņemot audumus, kuru raksts tiek izveidots pašā aušanas procesā, audumu lielum lielais vairums iegūst vajadzīgās īpašības tikai tad, kad to mākslinieciski izrotā ar krāsainu rakstu. Vienīgi prasmīgi izausta auduma apvienojums ar māksliniecisku rakstu var apmierināt patērētāja gaumi, kas nemitīgi attīstās.

Aušanas cechā izgatavotie audumi, izņemot dažus biežus audumus, pirms krāsošanas pēc iepriekšējas sagatavošanas tiek nodoti vārīšanā un attīrīšanā no ķīmiskiem piemaisījumiem un netīrumiem. Līdz 1949. gadam vārīšana, krāsošana, balināšana un skalošana — visi tādi procesi, ko kombinātā apzīmē ar «mitrās apdares» nosaukumu, tika veikti ar rokām darbināmu vannu palīdzību.

1949. gadā rokām darbināmās vannas daļēji mechanizēja. Katrai vannai tika pierīkots elektromotors, kas atbrīvoja strādnieki no nepieciešamības griezt ar roku smago veltni un atļāva viņai veltīt savu uzmanību produktīvākām darba operācijām. Šis jauninājums atvieglināja strādnieka darbu, bet tikai nedaudz paaugstināja darba ražīgumu. Vannas ražotspēja palika tā pati, jo tās darba ietilpība un tehnoloģiskais režims nemainījās. Bija nobriedis jautājums par tālāku ceha mechanizāciju.

Ar galdnieku un mechaniskā ceha kolektīvu pūlēm

īsā laikā tika izgatavotas koka mechaniskās vannas, kuru ražotspēja bija vairāk nekā četras reizes lielāka par rokām darbināmo vannu ražotspēju. Drīz pēc tam cechs ieguva mechaniskās «grīstes» vannas. Augstā jaunās tehniskās iekārtas produktivitāte, tās vienkāršā uzbūve un apkalpošana ievērojami cēla darba ražīgumu. Jaunās vannas ar caurspīdīgām, paceļamām sienām atļāva veikt auduma «mitrās apdares» procesu slēgtā veidā. Tas deva iespēju ietaupīt tvaiku un ievērojami uzlaboja darba apstākļus.

Bez tam cechs saņēma veltnišu krāsojamās mašīnas. Tika reorganizēta arī visa ventilācijas sistēma, uzlabots temperatūras režīms un vispārīgais apdares cechu sanitāri higiēniskais stāvoklis.

Audumu balināšana agrāk notika ar chlorkaļķa palīdzību. Ar chlorkaļķi piesātinātais gaiss kaitīgi iedarbojās uz strādnieku veselību un pazemināja darba ražīgumu. Tāpēc tagad audumus balina ar ūdeņraža pārskābi, un tas ievērojami uzlabojis darba apstākļus.

Apdares sektora inženier tehnisko darbinieku grupas izstrādātais tehnoloģiskais režīms mākslīgās šķiedras auduma balināšanai līdz ar auduma vārīšanu pavairojis šās operācijas produktivitāti divarpus reizes.

Vecākā krāsošanas cecha strādniece Berta Cīrule, kas kombinātā nostrādājusi 25 gadus, pastāsta:

— Atceros, kādos apstākļos agrāk noritēja krāsotāju darbs. Visa telpa pilna karstiem tvaika mākoņiem. Cauri šiem mākoņiem bija grūti kaut ko saredzēt. Mitrāis gaiss bija piesātināts ar chlorkaļķi un citu ķīmisko vielu izgarojumiem. Šādos apstākļos nācās cauru dienu ar rokām griezt smago veltni. Darba apstākļus, kādi radīti padomju varas gados, nekādi nevar salīdzināt ar tiem, kādos man bija jāstrādā buržuāziskajā Latvijā. Jaunā mechaniskā iekārta un vispārīgie sanitāri higiēniskie apstākļi ļauj man, neraugoties uz mani 69 gadiem, veikt izstrādes normas caurmērā par 130%.

Līdz ar mitrās apdares mechanizāciju uzlabots arī tehnoloģiskais process. Tā, piemēram, vārīšanu ar ziepju-sodas paņēmieni nomainījis ātrāks vārīšanas paņēmieni, ko krāsošanas cecha darbinieki apguva Mas-

kavas zīda uzņēmumos. Vārīšana ar šo paņēmieni dod tvaika, ūdens, elektroenerģijas un ziepju ietaupījumu.

Salīdzinot ar agrāk praktizēto vārīšanas paņēmieni, darba ražīgums cēlies gandrīz divas reizes.

— Divu piecgadu laikā kombinātā notikušas ievērojamas pārmaiņas, kas jūtami uzlabo darbu un darba apstākļus, — saka viena no vecākajām krāsotājām komuniste Nadežda Lagzdiņa. — Ražošanas procesu mehanizācija, kas panākta, pastāvīgi modernizējot tehniku, rada visus priekšnoteikumus darba ražīguma kāpināšanai.

PIRMINDAS DARBA METODES MASĀS

Novatorisms — tā ir viena no lieliskākajām padomju cilvēku iniciatīvas un aktivitātes izpausmēm. Radošu ierosmju bagātais socialistiskās ražošanas darbinieks drosmīgi un neatlaidīgi ienes dzīvē visu jauno, progresīvo. Viņa griba, pastāvīgi vērsta uz jaunu socialistiskās ražošanas kāpinājuma veidu meklēšanu, atrod arvien pilnīgākas darba metodes šā mērķa sasniegšanai. Taču īstu vērtību pirmindas pieredze iegūst, kļūdama par masu ipašumu.

Pirmindas pieredzes izplatīšana ir viena no socialistiskās savstarpējās sadarbības izpausmes formām, lai uzlabotu tehniskās iekārtas izmantošanu, pilnveidotu ražošanas tehnoloģiju un kāpinātu darba ražīgumu.

Biedra Baikina metodi, kas attaisnojās «Rīgas audumā», atzina par lietderīgu arī Lietuvas PSR tekstilnieku tehniskajā konferencē un nolēma to ieviest visas Padomju Lietuvas tekstiluzņēmumos.

«Rīgas auduma» ražošanas praksē uzkrāto pirmindnieku pieredzi plaši pielieto daudzos mūsu zemes tekstilrūpniecības uzņēmumos. Maskavas zīdaūšanas fabriku darba pieredzes izmantošana savukārt atviegloja apgūt jauno tehniku, pielietot pilnīgāku tehnoloģiju un uzlabot darba organizāciju kombinātā «Rīgas audums».

Plašu vērienu kombinātā ieguvis vismasveidīgākais kvalifikācijas celšanas paņēmieni — pirmindnieku pie-

mīgi turpina savu darbu, realizējot partijas un valdības izvirzītos sestās piecgades plāna uzdevumus.

Novatori ir socialistiskās rūpniecības tehniskais avangards. Spraiģā radošā darbā radīdami jaunas progresīvas darba metodes, viņi aizrauj sev līdz visu strādnieku masu, kas darba procesā izvirza jaunas ražošanas pirmrindnieku un novatoru rindas.

Atzīmējot socialistiskā uzņēmuma «Rīgas audums» panākumus, tika nosaukti daudzi cilvēki, kas sasnieguši augstu meistarības līmeni ražošanas novatoru pieredzes studēšanas ceļā. Bet uzņēmumā ir tūkstošiem darbinieku, kas cenšas pilnveidot savu meistarību, un visiem viņiem sagādātas vislielākās iespējas veikt šo uzdevumu.

Savu patieso vērtību novatorisms iegūst tikai tad, kad tas kļūst par visas darbaļaužu masas īpašumu. Tātad novatorisma popularizēšana, propaganda ir svarīgākais partijas un arodorganizāciju uzdevums. PSKP XX kongresa sestā piecgade plāna direktīvās paredzēts: «Nodrošināt darba ražīguma jaunu ievērojamu kāpinājumu kā izšķirošo priekšnoteikumu, lai izpildītu ražošanas palielināšanas un tautas labklājības tālākas celšanas uzdevumus... Maksimāli izvērst racionalizatoru, izgudrotāju un ražošanas novatoru masveida kustību, kā arī nodrošināt progresīvās pieredzes plašu propagandu un izplatīšanu.»¹

Pirmrindnieku darba metožu izplatīšanas veidi ir dažādi. Šeit nedrīkst aprobežoties ar vienkāršu informāciju par sasniegto vai aicinājumu apgūt pirmrindnieku pieredzi. Jaunā darba metode specialistiem rūpīgi jāizstudē un jāpārbauda praksē; pēc šās metodes dziļas analīzes uzskatāmi jāparāda, kā un ar kādiem paņēmieniem apgūstama pirmrindnieku pieredze. Nereti pat labi izstudēta un izskaidrota jauna metode ieinteresēto strādnieku kritiskas analīzes rezultātā tiek uzlabota un pilnveidota.

Pirmrindnieku pieredze, ko izanalizējusi «Rīgas auduma» metodiskā padome un akceptējusi administrācija,

¹ PSKP XX kongresa direktīvas par PSRS tautas saimniecības attīstības sesto piecgade plānu 1956.—1960. gadam, LVI, 1956., 56. un 59. lpp.

rod savu atspoguļojumu glīti noformētos plakatos ar virsrakstiem, kas saista strādnieku uzmanību.

Plakats, kas veltīts audējas Veronikas Purplišas darba pieredzei, satur viņas darba rādītājus attiecībā uz noteiktu periodu. Tālāk saprotamā veidā izskaidrots, ar kādiem paņēmieniem viņa panākusi savu darba laika racionalu izmantošanu un 108,5 minūtes laika ekonomiju maiņā. Minēti dati par katrā atsevišķā operācijā patērēto un ietaupīto laiku. Biedrenes Purplišas darba analīze rāda, ka ar saviem darba paņēmieniem viņa būtu varējusi sasniegt vēl labākus rezultātus, bet to kavējusi stelli virsplāna dīkstāve remontā, organizatoriskas kļūmes, audu savlaicīga nepiegādāšana un citi cēloņi. Arī tas radis atspoguļojumu plakatā aicinājuma veidā remontētājiem, meistarū palīgiem, šķērētājiem, spolētājiem novērst šos traucēkļus un līdz ar to radīt b. Purplišai un citām strādniecēm, kas pārņēmušas viņas pieredzi, labvēlīgākus apstākļus iegūtās pieredzes vislabākajai izmantošanai.

Lūk, vēl viens plakats — par meistara palīga K. Filjipova brigades darba pieredzi. Plakatam ir vairāki nodalījumi. Viens no tiem rāda visas brigades un katras atsevišķas audējas darba rezultātus 1956. gada I ceturksnī. Īpaši izdalīts labākās republikas audējas Mildas Vaznes darbs, kura pilnībā apgūvusi «audēja darba plānošanas noteikumus». Viņa saīsinājusi katrai atsevišķai operācijai vajadzīgo laiku un panākusi 226 minūšu laika ekonomiju maiņā. Uz šā ietaupītā laika rēķina Milda Vazne izgatavo maiņā virs plāna 8,7 metrus zīda auduma. «Darba organizācijas» nodalījums satur b. Filjipova lietišķo un personīgo īpašību īsu raksturojumu, pārskatu par viņa līdzdalību kombināta sabiedriskajā dzīvē, viņa kultūras un tehnisko līmeni, darba dienas sadalījumu. Nodalījumā «Darba plānošana» sistematiski iztirzāta visa b. Filjipova darba gaita, kas virzīta uz labāku viņa komplekta stelli izmantošanu, uz vislabvēlīgāko apstākļu radīšanu augsta darba ražīguma sasniegšanai.

Trūkums pirmrindnieku pieredzes izplatīšanā ar uzskates līdzekļu palīdzību ir šo uzskates līdzekļu mazais skaits. 2—3 plakati uz visu lielo «Rīgas auduma» kolek-

tivu ir pārāk maz. Šo plaису var viegli aizpildīt ar la-
piņu palīdzību, kuras atkārtotu plakatu saturu un vien-
laicīgi noderētu par mācību līdzekli katram ieinteresē-
tam strādniekam.

Acīm redzama vērtība ir fotouzņēmumiem, kas uzska-
tāmi parāda visracionalākos ražošanas procesa paņēmie-
nus. Šī plaši izplatītā uzskatāmās apmācības metode ir
visai iedarbīga, bet īpašu efektu tā iegūst audēju darbā.
Brīdinoša nozīme ir kombinātā maz praktizētajai brāķa
demonstrēšanai. Daudzos uzņēmumos panākumi ir vit-
rinai, kur izstādīta bojātā produkcija līdz ar nepiecie-
šamiem, pēc iespējas lakoniskiem paskaidrojumiem. Tā-
pat kombinātā maz lieto tādu iedarbīgu sabiedriskās ap-
spriešanas un kritikas metodi kā satiriskās lapiņas. Asa
satira un veselīgs humors dažreiz iedarbojas spēcīgāk
nekā priekšniecības iejaukšanās.

Pie svarīgiem socialistiskās ražošanas tālākas kāpi-
nāšanas pasākumiem pieder esošās iekārtas moderniza-
cija un pilnveidošana, lai paaugstinātu tās produktivitāti.
Liela loma šā svarīgā pasākuma realizēšanā ir racionaliz-
atoriem un izgudrotājiem.

Akurati izstrādāts plakats «Temas racionalizatoriem
un izgudrotājiem» satur 35 labi pārdomātas un formulē-
tas temas.

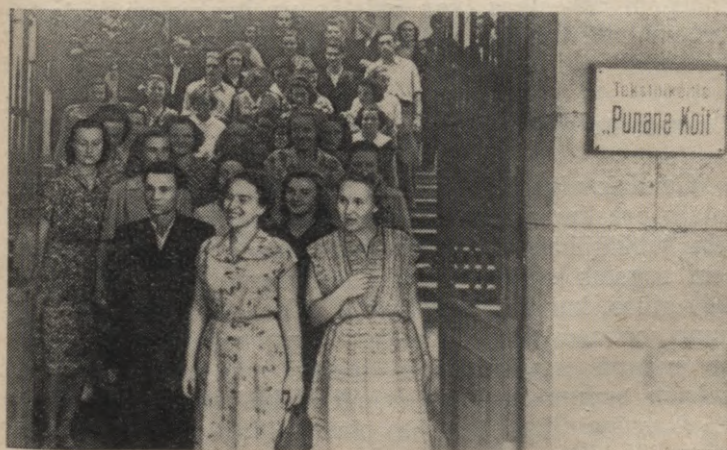
Techniskajai domai jārod realizācija un reizēm tā
arī jāstimulē. Nepieciešams kāpināt strādnieku un spe-
cialistu radošo aktivitāti, tāpēc atsevišķas, vissvarīgākās
temas prasa popularizāciju.

To atrisināšanai nepieciešams piesaistīt visu kombi-
nāta darbinieku uzmanību, kuru vidū ir ne mazums
racionalizatoru un izgudrotāju, kas vēl nav izmēģinājuši
savus spēkus. Šo jautājumu atrisināšanā liela nozīme
ir arī uzskates līdzekļiem.

Kombinātā labi organizētā uzskatāmā aģitācija bieži
zaudē savu vērtību tās nepārdomātās demonstrēšanas
dēļ. Nereti gadās, ka demonstrējumu iedarbību vājina
neveiksmīgais uzskates līdzekļu izvietojums. Tā, pie-
mēram, starp tabulu ar volejbola turnīra rezultātiem
un mākslinieciski izveidotu plakatu par gaidāmo lieliskā
kombināta kora koncertu bija kautrīgi novietojies «zi-

bens» par pamanīto brāķi. Uzskatāmās aģitācijas efektivitāti vājina kā formas, tā tematikas vienpusība. Šai aģitācijai nedrīkst būt gadījuma rakstura. Tās svarīgi elementi ir idejiskā mērķtiecība, saturīgums, forma un temu daudzveidība. Šā darba organizācijai un tā idejiskuma līmenim aizvien jābūt partijas organizācijas uzmanības centrā.

Par pieredzes apmaiņas formu daudzveidību starp socialistiskajiem uzņēmumiem stāsta triju Padomju Baltijas republiku zīdaušanas uzņēmumu draudzīgās attiecības. Paplašinādams savu pieredzi ar mūsu zemes novatoru radītajām labākajām darba formām un pats piedalīdamies šai radošajā procesā, «Rīgas auduma» kolektīvs, dalīdamies ražošanas pieredzē arī ar Lietuvas un Igaunijas zīdaušanas uzņēmumu kolektīviem, harmoniski saliedējies savu ražošanas darba pieredzi ar kultūras sasniegumiem. Savstarpēji sacenzdamies par labākiem darba rezultātiem, uzņēmumi «Rīgas audums», «Kauno audiniai» un «Punane koit» noorganizējuši darba pieredzes un kultūras sasniegumu apmaiņu. Jau vairākus gadus kora un deju ansambļi un fizkultūras kolektīvi, tāpat arī strādnieki-pirmrindnieki un inženiertehniskie

Rīgas zīda audeži ciemos pie talliniešiem

darbinieki sarīko gadskārtējas tikšanās, apvienodami savu kultūras sasniegumu demonstrēšanu ar ražošanas darba pieredzes apmaiņu.

Atceroties šīs tikšanās, kombinata elektriķis un kora vadītājs b. I. Šiksnans pastāsta:

— Neaizmirstamas bija mūsu tikšanās ar brālīgo Lietuvas un Igaunijas republiku līdzīga tipa uzņēmumiem. Katra tikšanās bija draudzības svētki, kultūras un ražošanas sasniegumu demonstrācija un apmaiņa.

Raksturojot savstarpējās attiecības ar Lietuvas un Igaunijas līdzīga tipa uzņēmumiem, kombinata «Rīgas audums» galvenais inženieris b. Trubeks saka:

— Tradicionālajai draudzībai un ražošanas pieredzes, kā arī kultūras sasniegumu apmaiņai bijusi nozīmīga loma kombinata dzīvē. No atmiņas nezudis mūsu koru, sporta kolektīvu, uzņēmumu labāko ražošanas darbinieku līksmās tikšanās dienas, kas noritēja zem Padomju Baltijas tautu nesatricināmās draudzības zīmes.

Sākot ar 1956. gada II ceturksni, sacensoņu rindās stājies vēl viens uzņēmums — Ukrainas PSR Darņicas zīda kombināts.

Tikai socialistiskā ekonomiskā iekārta, ko uzcēluši darbaļaudis Komunistiskās partijas vadībā, rada starp cilvēkiem attiecības, kas balstās uz biedriskas sadarbības un savstarpējās palīdzības pamatiem.

PAR GLĪTIEM AUGSTAS KVALITĀTES AUDUMIEM

Gandrīz visa zīda fabriku produkcija paredzēta iedzīvotāju prasību apmierināšanai. Vairojoties padomju cilvēku labklājībai, arvien straujāk pieaug prasība pēc glītiem augstas kvalitātes zīda audumiem. Mūsu zemē nav tāda stūra, kur ļaudis nelietotu zīda audumus. Zīda audumu sortiments ir ļoti daudzveidīgs neatkarīgi no tā, vai šie audumi izgatavoti no dabiskā vai mākslīgā zīda. Katram auduma veidam ir citi efekti, struktūra, raksts un citas īpatnības, kas tam piešķir glītu kolorītu un košumu. Valdības lēmumos «Par plaša patēriņa preču ražošanas paplašināšanu un to kvalitātes uzlabošanu» uz-

svērts, ka zīda rūpniecībai jādod glīti labas kvalitātes audumi ar uzlabotu koloristisku izveidojumu.

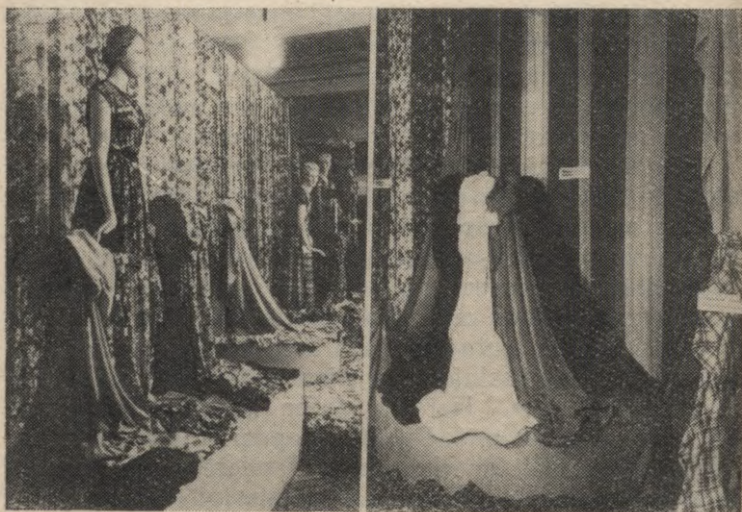
Zīda kombināts «Rīgas audums» zīda audumu kvalitātes ziņā pelnīti ieņem vienu no vadošajām vietām PSRS zīda rūpniecībā. Maskavā ik gadus rīkotajās Vis-savienības un republiku zīda rūpniecības audumu paraugu izstādēs «Rīgas auduma» ražojumi saista uzmanību ar savu košo kolorītu, zīmējumu savdabīgumu un audumu smalko struktūru. Autoritatīva komisija, kuras sastāvā ir ievērojami mākslinieki, kā arī rūpniecības un tirdzniecības organizāciju pārstāvji, pēc audumu apskates un apspriešanas dod savu novērtējumu.

«Ar daudzveidīgu sortimentu un bagātīgu koloristisko apdari,» teikts vienā protokolā, «reprezentējās kombināta «Rīgas audums» ražojumi. Īpaši atzīmējama krepdešina rūpīgā koloristiskā apdare. Kombināta pieredze jāpārņem citiem uzņēmumiem...» Citā protokolā atzīmēts «kombināta «Rīgas audums» koloristes b. K. Pavuļinas teicamais darbs, kura rezultātā kombināts pārstāvēts ar košiem, daudzkrāsainiem un niansētiem visu apdrukāto audumu veidiem». Izstādes darba komisija jautājumā par zīda audumu māksliniecisko apdari 1955. gada novembrī atzīmēja, ka «krepdešina apdarē daudz savdabības un krāsu bagātības, kas raksturīgi «Rīgas audumam»... Īpašu ievēribu pelna labi sastādītā marokēna fonu krāsu gamma, maigās, blāvās nianšes. Zīmējumi un kolorīts harmonē ar auduma struktūru un fakturu.» 1955. gada paraugu izstādes noslēguma protokolā teikts, ka «audumu apdare, fonu krāsojums, kolorīts, tehniskās balināšanas tīrība paceļ kombināta «Rīgas audums» darbu augstā mākslinieciskā līmenī».

Protams, nav nejaušība, ka tādu pašu novērtējumu Rīgas zīda audumiem par to māksliniecisko vērtību deva arī Polijas Tekstilnieku apvienības priekšsēdētājs, kas apmeklēja kombinātu.

Pēckara piegādes laikā, kad kolektīva uzmanība tika veltīta kombināta atjaunošanai, ražošanā ieviesa nelielu vairāk par 50 zīmējumiem, bet pietās piegādes laikā tika izstrādāts un ieviests gandrīz 850 zīmējumu audumu apdrukāšanai un 300 zīmējumu žakarda un raibi aus-

tajiem audumiem. Tajā pašā laikā tika izgatavots ap 15 000 kolorita izstrādājumu. 1956. gada pirmajos trijos ceturkšņos izstrādāti un ieviesti ražošanā 220 zīmējumi, kuru māksliniecisko vērtību Vissavienības audumu asortimenta, strukturas un mākslinieciskās noformēšanas novērtēšanas komisija raksturoja šādi: «Rīgas auduma»

«Rīgas auduma» produkcijas mākslinieciskais noformējums ir glīts un oriģinals

produkcijas mākslinieciskais noformējums ir oriģinals, sveigs, ar savu īpatnēju seju. Krepešins un eponžs atšķiras ar savu augsto kvalitāti... Pēc ražojumu audumu veidu skaita un daudzveidības kombinats ieņem vienu no pirmajām vietām Padomju Savienībā, bet pēc audumu apdares rakstura ir mākslinieciska tipa uzņēmums.»

— Par saviem panākumiem audumu mākslinieciskajā apdarē un jaunu strukturu izstrādāšanā, — saka mākslinieciskās darbnīcas vadītāja b. Pavuļina, — kombinātam jāpateicas mākslinieku, desinatoru, zīmētāju, šablonistu un citu augsti kvalificētu specialistu kolektīvam. Bet lieli nopelni pie gūtajiem panākumiem ir arī kombināta administrācijai, kas radījusi nepieciešamos priekš-

noteikumus sekmīgam mākslinieku darbam, tāpat arī inženiertehniskajiem darbiniekiem un visam kombināta kolektīvam, kas ar savu krietno darbu sekmējis mākslinieku veiksmi.

Nav nejaušība, ka b. Pavuļina, kas var lepoties ar ievērojamu māksliniecisko meistarību un labi pārzina aušanas darbu, lielu lomu kombināta mākslinieciskajos sasniegumos ierāda inženiertehniskajiem darbiniekiem un visam uzņēmuma kolektīvam. Plaša patēriņa priekšmetu ražošanā tehniskā kvalitāte nav šķēršļa no mākslinieciskās. Mākslinieks izstrādā auduma struktūru, inženiertehniskie darbinieki, audējas, krāsotājas, apdrukātājas realizē to praksē. Tā, piemēram, neveiksmīgs apretētāju darbs, kuru uzdevums ir piešķirt zīda audumiem glītāku ārējo izskatu, elastību un citas īpašības, ko nosaka auduma struktūra, var lielā mērā padarīt neauglīgas mākslinieka pūles. Tikai visu fabrikas sektoru cieša sadarbība un harmoniska saskaņotība spēj nodrošināt augstu auduma tehnisko un māksliniecisko līmeni.

Mākslinieka uzdevums, kurš veic plaša patēriņa izstrādājumu apdari, ir attīstīt patērētājam labu gaumi un pasargāt viņu no jebkādas halturas un mākslinieciski mazvērtīgiem izstrādājumiem. Zema mākslinieciskā kvalitāte pielīdzināma tehnoloģiskam brāķim.

Ražošanas masveidība nevar būt par šķēršli audumu mākslinieciskajai apdarei. Modernā mašīnu tehnika var dot priekšmetam ne vien «sausu» glītumu, bet arī skaistumu un izteiksmību. Mākslas apvienošana ar moderno tehniku dara daļas lietas pieejamas visai tautai. Šī iespēja plaši jāizmanto — īpaši lietišķās mākslas darbiniekiem.

Audumi paši par sevi un it īpaši zīda audumi ir visai pateicīgs mākslinieciskās apdares materiāls ar bagātīgu faktūru. Tas dod māksliniekiem lielas radošas iespējas. Izveidojot zīmējumu apdrukāšanai, mākslinieks ievēro patērētāja individuālās prasības. Augums, ķermeņa veidojums, matu un acu krāsa un citas īpatnības nosaka zīmējuma raksturu. Kombināta «Rīgas audums» ražojumi, pateicoties to augstajai kvalitātei un glītajai mākslinieciskajai apdarei, tiek plaši pieprasīti visos Padomju

Savienības apgabalos un republikās, kam katrai ir savas nacionāli etnogrāfiskās īpatnības, ornamenti, stils un raksturs. Lai labāk izstudētu šīs īpatnības, mākslinieki dodas radošos komandējumos uz brālīgajām republikām, iepazīstas ar muzejiem, vietējo folkloru, tautas un lietišķo mākslu un līdztekus apgūst radniecīga tipa uzņēmumu pirmrindnieku pieredzi.

Lai izveidotu zīmējuma kompozīciju un reproducētu šeit redzētos tautas ornamentus, mākslinieki izdara uzmetumus tieši «no dabas» vai nozīmē muzeju un izstāžu eksponātus. Šim radošajam darbam māksliniekiem piešķir «radošās dienas» (vienu dienu nedēļā), ko viņi izmanto zīmējumiem «no dabas», muzeju un izstāžu apmeklēšanai.

Mākslinieku kolektīva locekļi uztur ciešu kontaktu ar modeļu namiem, ar kuru starpniecību viņi iepazīstas ar patērētāju prasībām. Tajā pašā nolūkā kombināts piedalās demonstrējumu izstādēs Maskavas, Ļeņingradas un citu pilsētu veikalos. Rīgā kombināts demonstrēja savus sasniegumus izstādēs Zinātnes un tehnikas namā, Valsts latviešu un krievu mākslas muzejā un citur.

Kombinātā zīda audumu apdrukāšanu veic ar sieta šablonu palīdzību (fotofilmas prese). Kaut arī šāds paņēmieni nav tik produktīvs kā apdrukāšana ar mašīnu, tam ir vairākas priekšrocības, un tāpēc arī to plaši pielieto zīda rūpniecībā. Apdrukāšana ar sieta šablonu palīdzību, pateicoties zīmējumu izgatavošanas ātrumam un lētumam, dod iespēju iegūt ļoti daudzveidīgu audumu asortimentu. Bez šīm priekšrocībām apdrukāšana ar sieta šablonu palīdzību ļauj izveidot zīmējumu spilgtāku, košāku, reljefāku un gaumīgāku, nekā tas panākams ar citiem apdrukāšanas paņēmieniem.

Uzņēmuma apdrukāšanas cechs izgājis tos pašus attīstības posmus, ko krāsošanas cechs. Tā zemā produktivitāte pēc kombināta atjaunošanas pēckara piecgades beigās vairs neapmierināja aušanas cechu ar tā pieaugušo darba ražīgumu. Pateicoties cecha darbinieku pūlēm, uz tās pašas ražošanas platības pakāpeniski pieauga apdrukāšanas platība, un 1951. gadā ražotās produkcijas daudzums, salīdzinot ar 1946. gadu, bija pieaudzis 4,5

reizes. Turpmākajos gados, tālāk paplašinot apdrukāšanas platību un labāk izmantojot iekārtu, kas panāks ar speciālu ventilācijas ierīci žāvēšanas procesa paātrināšanai, cecha darba ražīgums 1954. gadā, salīdzinot ar 1951. gadu, vēl pieauga gandrīz par 3,5 reizēm.

Nozīmīgu un interesantu darbu veikuši mākslinieku un apdrukāšanas cecha darbinieku kolektīvi pareiza tehnoloģiskā procesa apgūšanā un izstrādāšanā dabiskā zīda auduma apdrukāšanai. Dabiskā zīda auduma īpašības, tā strukturas īpatnības prasa citu zīmējuma stilu un tematiku nekā mākslīgā zīda audumi. Kombināts pirmo reizi savā pastāvēšanas laikā apguvis šo auduma veidu. Jaunais, interesantais darbs radoši ietekmēja māksliniekus, koloristus, ķīmiķus un apdrukātājus, kuru kopīgu pūļu rezultātā īsā laikā tika izstrādāts dabiskā zīda apdrukāšanas tehnoloģiskais process.

Ar pamatota lepnuma jūtām kolektīvs uzņēma atsauksmi par audēju un apdares specialistu meistarību, kuru 1956. gada vasarā deva Ķīniešu-padomju draudzības biedrības delegācija, kas apmeklēja kombinātu.

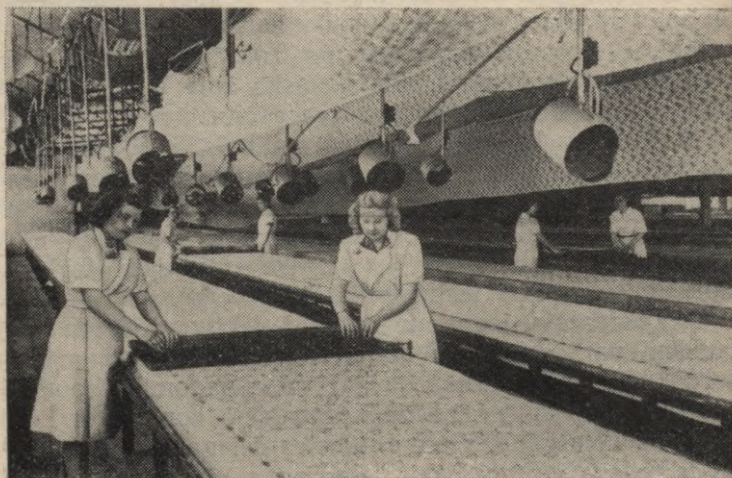
— Ar lielu gandarījumu, — teica delegācijas vadītājs, — es redzu, ka kopš seniem laikiem visā pasaulē slavētais Ķīnas jēlziņš, iziedams caur Rīgas meistaru rokām, vēl vairāk uzlabojis savu kvalitāti.

Kolektīva darbs vainagojās panākumiem. Jau pirmajā demonstrējumā kombinātā tikko apgūtais zīds ieguva teicamu novērtējumu par savu kvalitāti un māksliniecisko apdari. Daudz neatlaidīgu pūļu šim darbam veltījuši cecha priekšnieks P. Stepe, inženieris kolorists I. Josilis un citi.

1956. gada sākumā inženiere koloriste T. Lukina sadarbībā ar P. Stepi un vecāko krāsu izgatavotāju Kampiņu apguva un ieviesa ražošanā audumu kombinētas apdrukāšanas metodi. Vienlaicīgi aplājot audumu ar dažādu šķirņu krāsvielām un pakļaujot tās vienādam tvaicēšanas režimam, izdevās palielināt krāsu gammu un novērst dažus defektus, ko radīja indigo krāsvielu lietošana vien. Sakarā ar to b. Lukinai iespējams ražot daudzkrāsainākus audumus.

Inženiertehnisko darbinieku izdarītie tehniskie uz-

labojumi dod iespēju ievērojami labāk izmantot iekārtu un strauji kāpināt darba ražīgumu. Lieliskus panākumus guvusi socialistiskās sacensības teicamniece apdrukātāja Saldava. 1956. gada I ceturkšņa plānu apdrukāšanas cechs izpildījis par 115,3%. Ievērojami palielinājies

Par gūtajiem panākumiem apdrukāšanas cecha kolektīvam pasniegts kombināta Sarkanais karogs

pirmās šķiras produkcijas devums. Par socialistiskās sacensības rezultātiem šai ceturksnī apdrukāšanas cecha kolektīvam pasniegts kombināta ceļojošais Sarkanais karogs. Par gūtajiem panākumiem apdrukāšanas cecha priekšnieks b. Stepe apbalvots ar goda rakstu. Augstus rādītājus sasniegušas arī apdrukātājas L. Redele, V. Viļuma, F. Purmale.

Talantīgā māksliniece koloriste — mākslinieciskās darbnīcas vadītāja b. Pavuļina drosmīgi ievieš jauninājumus zīda audumu apdarē, atdodot savu daudzgadīgo pieredzi un zināšanas jaunajiem kolektīva locekļiem. Lielu ieguldījumu kopīgajā darbā, daudz drosmīgu radošu ieceru devusi inženiere-ķīmiķe un koloriste b. T. Lukina. Ķīmiskās laboratorijas vadītājas inženieres Piguzovas

un krāsošanas cecha priekšnieka Veita un tehnologa Suntaža veiktais darbs ļāva apgūt un plaši ieviest ražošanā krāsošanu ar skābju krāsvielām. Tas ievērojami uzlabojis krāsu tīrību un košumu un paplašinājis krāsu gammu.

Lielu un vērtīgu darbu jaunu zīda audumu strukturu izstrādāšanā paveikuši vecākais desinators E. Grīntāls un V. Jērums, kuriem piešķirts I kategorijas desinatora-mākslinieka nosaukums. «Rīgas krepu», muaru, taftu un citus audumus ar viņu izstrādāto jauno strukturu plaši pieprasa padomju patērētājs.

Ar košu krāsu kombināciju un bagātu krāsu gammu izceļas mākslinieču I. Knaviņas, T. Voroņinas un jaunās mākslinieces E. Iltneres izstrādātie zīmējumi uz dabiskā un mākslīgā zīda. Lieliski sasniegumi ir māksliniecei koloristei E. Kampiņai. Pateicoties smalkai mākslinieciskai gaumei, viņa guvusi lielus panākumus, piešķirot audumiem gaišu kolorītu, kas tos dara acij tīkamus. Mākslinieku jaunrades gars, spraigā interese, pieaugošais pieprasījums pēc kombināta izstrādājumiem radīja nepieciešamību paplašināt mākslinieku kolektīvu. 1956. gadā mākslinieku skaits, salīdzinot ar 1955. gadu, pieaudzis 2,5 reizes un desinatoru skaits — 2 reizes.

Novērtējot aizvadītās piecgades laikā veikto darbu, jaunā specialiste Ārija Kreicberga, kas, pateicoties savām spējām un enerģijai, izvirzījusi kombināta vadības rindās, atzīst, ka esošās jaudas izmantošanā gūtie panākumi ne tuvu nav izsmēluši patiesās kombināta iespējas. Attiecībā uz iespēšanas cechu b. Kreicberga saka:

— Lai atvieglotu darbu un kāpinātu darba ražīgumu, vēl daudzas darba operācijas iespēšanas cechā iespējams mechanizēt. Piemēram, mechanizēta audumu uzstiepšana un piestiprināšana pie apdrukāšanas galda, mechanizēta audumu pacelšana žāvēšanai, sietu uzvilšana uz rāmja, izgatavojot šablonus, un, pats galvenais, žāvēšanas intensifikācija un apdrukāšanas mehanizācija — viss tas dotu lielu efektu darba atvieglošanā un darba ražīguma celšanā. Pie visa tā mēs jau strādājam.

Realizējot šos pasākumus bez ražošanas platības palielināšanas, ar tagadējo iekārtu būs iespējams dot produkciju divas trīs reizes vairāk.

Racionalizatoru radošā doma intensīvi strādā pie šo uzdevumu atrisināšanas. Pašlaik jau tiek pārbaudīts kombinata elektriķa b. V. Ozoliņa priekšlikums intensificēt audumu žāvēšanu, karsējot apdrukāšanas galda virsmu ar elektrisko strāvu, kas, pēc ierosinājuma autora ieceres, ļaus ievērojami paātrināt žāvēšanas procesu. Paredzēti arī vairāki citi pasākumi audumu krāsošanas mechanizācijai, kuri dos iespēju atvieglināt darba procesu un uzlabot apdrukājuma kvalitāti.

«Mitrās apdares» procesā zīda audumi lielā mērā deformējas, iegūst nevienādu platumu, audi zaudē savu perpendikularo stāvokli attiecībā pret šķēriem un rodas krokas, kas piešķir audumam saburzītu izskatu. Šos defektus novērš, veicot audumu galīgo apdari. Šās apdares galvenais uzdevums ir piešķirt zīda audumiem glītu ārējo izskatu — mīkstumumu, elastīgumu; dažiem audumiem jādrapējas mīksti krītošās krokās, citiem jāveido kuplas krokas. Tāpat galīgajā apdarē tiek uzlabotas audumu lietošanas īpašības, palielinot to blīvumu un izturību pret mehāniskām deformācijām, pret izdilšanu. Galīgā apdare ir visai komplicēts process, ko veic ar daudzu mašīnu palīdzību. Audumu pārvietošana apdares procesā notiek septiņas, astoņas un vairākas reizes, kas stipri pazemina iekārtas produktivitāti un darba ražīgumu.

Tālākā kombinata tehnoloģijas pilnveidošana jāvirza uz to, lai apdares process noritētu nepārtraukti, neraugoties uz visām pārvietošanām apdares procesā.

Līdz 1955. gadam apdares sektora produktivitāte un darba ražīgums galvenām kārtām pieauga uz iekārtas uzlabotas izmantošanas un esošās iekārtas pilnveidošanas rēķina. Tomēr viss tehnoloģiskais process kaut cik būtiski nemainījās, nesamazinājās arī pārvietojumu skaits.

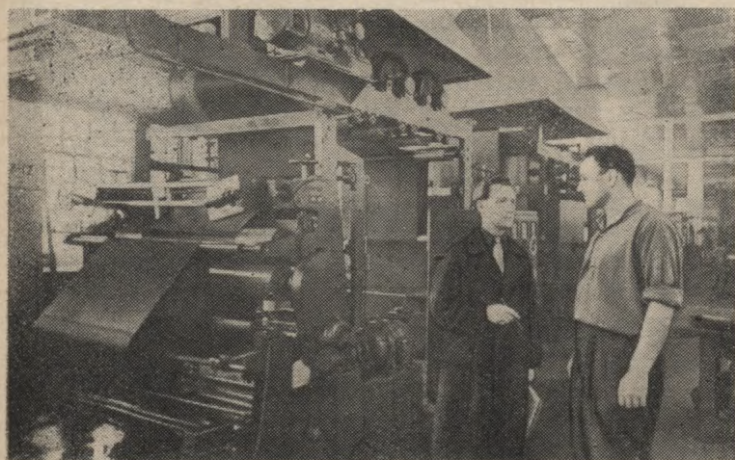
1955. un 1956. gadā kombinata apdares sektors kļuva bagātāks ar diviem jauniem apdares agregātiem. Šo ag-

regatu ieviešana ražošanā samazināja pārvietojumu daudzumu līdz 3, kas deva lielu ekonomisku efektu. Tā, piemēram, 100 metru viena veida zīda auduma galīgās apdares izmaksa palētinājās 2,5 reizes.

Galīgās apdares process, ko veic ar šo agregātu, prasa 5 strādnieku apkalpi (vecajai iekārtai bija vajadzīgi 14 strādnieki).

Administrācija un tehniskā vadība kopā ar darba novatoriem meklē jaunus paņēmienus apdares sektora produktivitātes tālāka kāpinājuma panākšanai. Racionalizatoru un izgudrotāju radošās pūles tiek vērstas uz iespējami pilnīgāka, vienlaidu, nepārtraukta darba procesa organizēšanu, pārvietojot audumus. Šajā nolūkā veicama šā sektora tālāka mechanizācija un automatizācija.

Prasmīgi izlietojot ieviestos jauninājumus un uzlabojot savus darba paņēmienus, ievērojamus panākumus guvušas španrāmja mašīniste Tamara Olechnoviča un filca-kalandra mašīniste Valentīna Jauda. Par gūtajiem panākumiem 1956. gada I ceturksnī socialistiskajā sacensībā ar goda rakstu apbalvots apreturas cecha priekš-

Apreturas cecha priekšnieks R. Gailis (pa kreisi) dod norādījumus meistaram A. Kotkevicam

nieks Rūdolfs Gailis un darbinieki Lilija Priedīte, Marta Trubņikova un Arvīds Sauliņš.

Mākslinieku, desinatoru, koloristu, apdares sektora darbinieku un visa kolektīva darba rezultātus augsti novērtējuši ne tikai mūsu zemes darbaļaudis. Pozitīvu novērtējumu guvuši kombināta audumi arī izstādēs, kas notikušas dažādās ārzemju pilsētās. 1956. gadā vien kombināta «Rīgas audums» ražojumi eksponēti starptautiskās izstādēs Hankovā (Ķīnā), Parīzē (Francijā), Milanā (Itālijā), Osako (Japānā), Poznaņā (Polijā), Kairā (Eģiptē), Teheranā (Iranā), Džakartā (Indonēzijā) un vairākās citās pilsētās.

4. PARTIJAS ORGANIZACIJAS DARBS

Katra uzņēmuma partijas organizācija ir visa sava kolektīva priekšpulks, kas ar savu darbu iesaista visu darbaļaužu masu sekmīgā partijas un valdības direktīvu realizēšanā. Partijas organizācijas darba panākumi atkarīgi vispirms no tā, cik stabili un plaši tā saistīta ar kolektīvu. «Rīgas audumā» tomēr veseli darba iecirkņi piektās piecgades gados vēl ilgi atradās ārpus partijas organizācijas redzes loka. Neapmierinoši veiktā strādnieku iesaistīšana partijā, partijas kadru neracionālā izvietošana noveda pie tā, ka pat dažos cechos ar izšķirīgu nozīmi, piemēram, krepas cechā un grodošanas cechā, nebija neviena komunistu. Līdz 1955. gadam partijas organizācijas rindās nebija neviena pārstāvja no galvenās un vislielākās strādnieču grupas — audējām. Partijas organizācija stichiski koncentrēja savu darbu tikai tajos darba iecirkņos, kur bija vairāk komunistu. Tie darba iecirkņi, kur bija maz komunistu, bieži vien izslidēja no partijas biroja locekļu redzes loka. Kombināta partijas organizācijai, kuras sastāvā bija 45% komunistu ar augstāko un vidējo izglītību, bija lielas iespējas būtiski uzlabot atpalikušo iecirkņu darbu.

Protams, nevar sacīt, ka partijas organizācija būtu stāvējusi sāņus no uzņēmuma ikdienas darba dzīves. Aktualie ražošanas jautājumi vienmēr raduši atbalsi par-

tijas organizācijas sapulcēs un apspriedēs. Biroja sēdēs uzklausītas saimniecisko darbinieku, cechu priekšnieku, cechu partijas grupu organizatoru atskaites, skartie jautājumi lietišķi apspriesti, bieži izvēsta asa kritika, pieņemti labi lēmumi, un ar to parasti lieta izbeigta. Lēmumu izpilde vairumā gadījumu nav tikusi kontrolēta, bet, ja arī pie dažiem jautājumiem partijas organizācija atgriezās, tad tikai epizodiski, no gadījuma uz gadījumu. Pieņemtie lēmumi palika nerealizēti, radās tikai lēmuma izpildes iluzija, kas bija par cēloni dažu partijas biroja locekļu pašapmierinātībai.

1955. gada pirmajā pusē veikti vairāki pasākumi atklāto trūkumu novēršanai. Gada laikā kombinata partijas organizācija pieauga par vienu trešdaļu. 1956. gadā partijā iestājušies vairāki galveno profesiju strādnieki — vispirmām kārtām audējas un meistaruru palīgi. Partijas kadru sastāva papildināšana un to racionala izvietošana, cechu partijas grupu un partijas vadības nostiprināšana radīja nepieciešamos nosacījumus partijas politiskā darba uzlabojumam.

Sis uzdevums veicams ar dzīvu, pacietīgu, konkrētu organizatorisku darbu palīdzību. Sai darbā nedrīkst aprobežoties ar vispārīgiem uzsaukumiem, izplūdušiem lēmumiem, nedrīkst apmierināties ar plāna izpildes vispārīgiem rādītājiem.

Diemžēl, ilgu laiku visi šie trūkumi bija iesakņojusies kombinata darba praksē. Aizraudamās ar vispārīgiem rādītājiem, partijas un arodbiedrību organizācija nepamanīja, ka darba ražīguma kāpinājums noticis galvenokārt uz pirmrindas strādnieku sasniegumu rēķina un to vilkusi atpakaļ daudzu audēju atpalcība, nepietiekama iekārtas izmantošana, mazi aužamo stēļu ātrumi un mašīnu virsplāna dikstāve.

Vēl 1956. gada janvarī bija raksturīgs šāds fakts.

Partijas biroja paplašinātā sēdē tika izskatīts bilances komisijas ziņojums, no kura bija redzams, ka kombinata neražīgie izdevumi sasnieguši visai prāvu sumu, kas gadu no gada sastāvējusi no vieniem un tiem pašiem elementiem, kā: no soda naudām par pazeminātu šķirni, par nepietiekamu produkcijas piegādi, par nepilnīgiem

zīmējumiem uz audumiem un tāpat, kā to raksturoja galvenais inženieris b. Trubeks, vairākiem «slēptiem» neražīgiem izdevumiem, ko rada iekārtas virsplāna dīkstāvē, pārmērīgs sveramo atgriezumū daudzums (1% plānā paredzēto 0,4% vietā). Par šo jautājumu tika pieņemts attiecīgs lēmums, bet tas netika realizēts. Komunisti b. I. Baikins šo svarīgo jautājumu kārtējā apspriešanā atzīmēja, ka, diemžēl, šai ziņā nekas nav mainījies. Tas pats bija iepriekšējā gadā, tas pats notiek šai gadā. Tādējādi šie neražīgie izdevumi lielā mērā raksturo kombināta darbu.

No minētā fakta redzams, ka pats šis svarīgais jautājums nav palicis ārpus partijas organizācijas redzes loka. Taču pieņemtais lēmums izplūdis, neskaidrs, nekonkrēts, nav norādīts, kas par ko atbild.

— Tāda maz pārdomāta attieksme pret izpildes organizāciju un pārbaudi, — teica aušanas cecha partijas biroja sekretārs b. Filipovs, — nevarēja sekmēt patiesi efektīvu cīņu par pieņemto lēmumu izpildi. — Tika aizmirsts arī tas, ka galvenais pieņemto lēmumu izpildītājs, kas tos pārvērš tiešamībā, ir masas. Cik lieli ir šie neražīgie izdevumi, to rašanās iemesli un kā tos samazināt, viss tas palika tikai grāmatvedības un neliela aktīva ziņā.

Nav šaubu, ka pavisam citādi šie jautājumi būtu tikusi atrisināti, ja tie būtu plaši apspriesti visos tajos kombināta darba iecirkņos, kur šie izdevumi rodas. Pieņemtos lēmumus vajadzēja savlaicīgi darīt zināmus cechos, izskaidrot tos un no atbildīgiem par zaudējumiem prasīt atbildi sabiedrības priekšā.

Kombināta partijas organizācija nav pienācīgi rūpējusies, lai organizētu pieņemto lēmumu izpildīšanu un kontrolētu šo darbu. Tas novedis pie tā, ka lēmumi, kam nesekoja organizatoriski pasākumi, nedeva praktiskus rezultātus. Iepriekšējā gada neražīgie izdevumi atkārtojās arī nākošajā gadā.

Šie fakti nav vienīgie. Partijas organizācijas lēmumu par sagatavošanas cecha darbu piemeklēja tas pats liktenis.

Mašīnu virsplāna dīkstāves radītie zaudējumi vairā-

kus gadus ilgi bija pārmērīgi augsti. Tiesa, 1955. gads, salīdzinot ar iepriekšējo, uzrāda mašīnu dikstāves ievērojamu samazināšanos, tomēr tā vēl ir samērā liela. Ja zaudētās darbgaldu stundas pārvērstu audumā, bet audumu tērpos, rezultāts būtu pietiekams, lai apmēram 10 000 sieviešu apgādātu ar zīda tērpu.

Analizējot cēloņus, kas izraisa tik lielu dikstāvi, redzams, ka viens no svarīgākajiem mašīnu dikstāves cēloņiem ir atsevišķu kombināta darba iecirkņu ražīguma disproporcija, nesaskanotība, darba nevienmērība.

Jebkura uzņēmuma pirmais uzdevums, kas nosaka uzņēmuma darba ritmu, ir materialu sagāde. Kombinātā šo uzdevumu veic sagatavošanas cechi, no kuru ritmiska darba atkarīga galvenā (aušanas) cecha tehniskās iekārtas noslogošana.

Vienmērīga, ritmiska darba nozīme ir tāda, ka šāds darbs dod iespēju maksimāli noslogot tehnisko iekārtu un līdz ar to izvairīties no dikstāves un ar to saistītajiem zaudējumiem. Un, lūk, — vairākus gadus kombināta ritmu sistematiski traucēja neprecīzs darbs šajos sākuma punktos. Pilnīgi saprotams, ka nevienmērīgs sagatavošanas cechu darbs, to sistematiska ražošanas plāna neizpildīšana ne vien negatīvi ietekmē aušanas cechu darbu, bet arī rada apstrādājošo iecirkņu ritma traucējumus. Bet no tā rodas sturmēšana, kvalitātes pazemināšana un citi ražošanas traucējumi galvenajos kombināta cechos.

Ilgu laiku jautājums par šo cechu darbu nenozuda no dienas kārtības. Jautājumi par gatavās un pusgatavās produkcijas kvalitāti nebija atrisināmi, neatrisinot jautājumu par audu un šķēru kvalitāti.

Pilnīgi saprotams, ka šo svarīgo iecirkņu atpalcība nepārtraukti bija partijas organizācijas rūpju priekšmets. Cechi tika apgādāti ar vismodernākām produktīvām mašīnām, tomēr, neraugoties uz visu to, darba organizācija neatradās vajadzīgajā līmenī, cieta darba disciplīna, bieži mainījās kadri. Šie trūkumi bija visiem redzami, un atlika tikai tos novērst.

Taču bieži gadās, ka nepareiza pieeja uzņēmuma saimnieciskā darba kontrolei padara visas pūles neaug-

ligas. Pietiks, ja teiksim, ka bieži vien pieņemtie lēmumi par viena vai otra cecha darba trūkuma novēršanu tā arī palika nezināmi cechā pašiem darba darītājiem. Trūka radošu sakaru ar masām.

Saimnieciskās darbības kontrole, ko realizē partijas organizācija, tikai tad sasniedz mērķi, ja to pavada paškritika un kritika no apakšas. Tikai tāda kontroles metode, kur iesaistītas plašas darbaļaužu masas, dod iespēju plaši izmantot komunistu, bezpartejisko strādnieku un tehniskās inteligences pieredzi un zināšanas cīņai par darba trūkumu atklāšanu un novēršanu. Tāda kontroles metode ne vien dod iespēju atklāt trūkumus un to cēlopus, bet arī aktīvi iesaista uzņēmuma darba dzīvē strādniekus un specialistus, ieaudzina viņos saimnieka apziņu, iemāca vadišanas prasmi un pastiprina atbildības jūtas par uzņēmumu.

Pareizi veikta kontrole ne tikvien nosaka strādnieku līdzdalības pakāpi uzņēmuma vadīšanā, bet arī ļauj atklāt cilvēku lietišķās īpašības un izvēlēties labākos vadošajiem administratīvi tehniskajiem posteņiem.

Vairāku gadu laikā partijas organizācijas darbā būtisks traucējums bija partijas grupu neveismīgā struktūra kombinata cechos. Formāli partijas grupas eksistēja, bet to sastāvs un uzdevumi nebija skaidri noteikti. Partijas grupās apvienojās dažādu cechu un profesiju komunisti, un to galvenais darbs notika dienas maiņās. Tā, piemēram, četros teritoriāli nošķirtajos aušanas nodalījumos partijas grupa vēl nesen koncentrēja savu darbu tikai dienas maiņā, pie tam tās sastāvā ietilpa gandrīz visa cecha vadība. Kā jau teikts, dažos vadošajos cechos nebija ne vien partijas grupu, bet arī neviena komunistu.

Taču daži «Rīgas auduma» komunisti nepievērsa uzmanību šim jautājumam. Tie uzskatīja, ka cecha grupas organizatoriskajai strukturai nav svarīga nozīme un ka partijas organizācijas darbs jāvērtē vienīgi pēc uzņēmuma darba vispārējiem rādītājiem. Spriest tādā garā nozīmē neievērot to, ka daudzu gadu laikā aiz vispārējiem «laimīgajiem» skaitļiem par kombinata augšanu slēpušies nopietni trūkumi veselu kombinata iecirkņu darbā.

Nav vajadzības atkārtot, ka vēl nesen veselas strādnieču grupas kombinātā neizpildīja izstrādes normas. Daži cechi un tieši tie, kuros nebija neviena komunistu, ilgu laiku neizpildīja ražošanas plānus, ar to jaukdami uzņēmuma darba ritmu visumā. Nedrīkst aizmirst arī mašīnu lielo virsnormatīvo dikstāvi un asās svārstības vienas un tās pašas tehniskās iekārtas ražīgumā, nereti zemo produkcijas kvalitāti, pārkrāsojumus, lielo brāķu procentu vispār un daudz citu trūkumu.

Bet līdz ar vairāku iecirkņu atpalikšanu ļoti nozīmīgs fakts ir lielākās daļas audēju, daudzu vērpeju, spolētāju, meistarū palīgu, apdrukātāju, krāsotāju, apretētāju, inženiertehnisko darbinieku un daudzu citu ievērojami sasniegumi. Viņu pašreizējais un radošais darbs izlauzis ceļu no kombināta drupām līdz modernam socialistiskam uzņēmumam.

Zināms lūzums kombināta partijas organizācijas darbā iezīmējās 1955. gada otrajā pusē un tālāku attīstību guva sestās piecgades pirmā gada ražošanas plāna izpildes gaitā. Pastiprinājās partijas cechu grupu darbs. Partijas politiskais un organizatoriskais darbs tika pārņemts tieši uz cechiem. Komunistus izvietoja visos posmos un maiņās. Katram komunistam atsevišķi tika izvirzīti stingri norobežoti un noteikti uzdevumi. Darbā iesaistīja bezpartejisko aktīvu un radīja iespējas tā turpmākai augšanai. Paplašinājās un nostiprinājās partijas organizācijas sakari ar tiešajiem darba darītājiem. Tādas attiecības deva plašākas iespējas labāk iepazīt ražošanas vajadzības, savlaicīgi uztvert, atbalstīt un ieviest visu jauno, kas rodas radošā darbā, ātrāk atklāt un novērst trūkumus.

Runājot par lūzumu partijas organizācijas darbā, partijas pārvaldes grupas sekretare b. O. Cimbale atzīmē:

— Pasākumi partijas cechu grupu darba diferencēšanā, ievērojot katra cecha, katra iecirkņa profesionālās īpatnības un specifiku, deva iespēju iesaistīt komunistus konkrētu ražošanas uzdevumu veikšanā un radīja nepieciešamos apstākļus partijas uzdevumu kontrolei.

Daudzu jaunu pamatprofesiju darbinieku iestāšanās partijā deva iespēju radīt partijas biroju aušanas cečā.

Visi biroja locekļi, kā arī pārējie komunisti, ir cecha darbinieki. Katra biroja locekļa atbildībā nodots atsevišķs darba iecirknis. Kombināta partijas organizācijas darba praksē nostiprinājusies metode — visus jautājumus atrisināt šaura aktīva spēkiem — noveda pie tā, ka vāji tika izmantotas komunistu iespējas. Jaunais komunistu izvietojums, sevišķi aušanas cechā, deva iespēju pilnīgāk izmantot katru komunistu. Ar cecha ražošanas uzdevumiem saistītos jautājumus, kas iepriekš izstudēti un apspriesti atklātā partijas sapulcē, vēlāk izlemj aušanas cechu kolektīvi.

Šī iedarbīgā forma, kādā kolektīvs piedalās svarīgu ražošanas uzdevumu atrisināšanā, ļāvuši atrast pareizākos ceļus to sekmīgai atrisināšanai. Tā, piemēram, ar sesto piegādu plānu saistīto socialistiskās sacensības jautājumu kolektīvas apspriešanas rezultātā aušanas cechs, ieslēdzies socialistiskajā sacensībā, uzņēmies saistību pirmajā piegādes gadā dot 150 000 metru gatavu audumu un 200 000 m neapstrādātu audumu virs plāna. Pirmo triju gadu ceturkšņu darbā rezultāti parādīja, ka kolektīvs ne tikai izpilda saistības, ko tas uzņēmies, bet ievērojami tās pārsniedz. Trešā ceturkšņa beigās izlaists negatavo audumu 273 300 metru un gatavo audumu 204 300 metru virs plāna. Darba ražīgums trešā ceturkšņa beigās 2% vietā pēc plāna pieaudzis faktiski par 64%.

Pilnīgi skaidrs, ka sasniegtais nav tikai apspriešanas rezultāts. Darba gaitā kolektīvs parādījis, ka tas izturas pret darbu kā īsts saimnieks, atklājis savas iespējas. Strādnieku ierosinātie priekšlikumi norādījuši ceļus labākai uzdevumu izpildei. Tā, piemēram, liels kavēklis uzņemto saistību izpildē bija daļas audēju atpalcība. Vajadzēja panākt, lai visu aušanas cechu audējas sasniegtu pirmrindnieču līmeni. Šā uzdevuma atrisināšanā partijas birojs iesaistīja audējas-pirmrindnieces, meistarū palīgus, ražošanas apmācības instruktorus. Izskaidrošanas darbs notika ne vien vārdos, bet pašā darba procesā.

Rezultāti neizpalika. Tādu audēju, kuras neizpildīja normas, palika ar katru dienu mazāk. Pirmajā aušanas

cechā nav vairs nevienas atpalikušas audējas, un arī pārējos cechos tādas ir vairs tikai vieninieces...

Tomēr jāatzīmē, ka partijas organizācijai samērā maz vēl izdevies iesaistīt partijas rindās latviešu strādniekus, kas sastāda apmēram $\frac{2}{3}$ no kopējā strādnieku skaita. Daudzi no šā bezpartejiskā aktīva «Rīgas audumā» strādā jau ilgus gadus, aktīvi piedalās sabiedriskā dzīvē, ir darba pirmrindnieki, novatori, racionalizatori un bauda visa kolektīva uzticību.

No «Rīgas auduma» partijas organizācijas biedriem apmēram tikai $\frac{1}{3}$ prot latviešu valodu, tāpēc, ejot pa mazākās pretestības ceļu, aģitācijas un propagandas darbs galvenokārt noris krievu valodā.

— Gauss biedru pieplūdums partijā no latviešu strādnieku vidus, — saka galvenā mehaniķa nodalījuma partijas grupas sekretars biedrs Klapkalns, — izskaidrojams ar to, ka aģitācijas un propagandas darbs, sienas preses teksta rakstīšana, tāpat arī uzskatāmā aģitācija notiek vairāk krievu valodā, ko liela strādnieku daļa prot nepietiekami.

— Reizēm, referentu nesaprazdami, — atzīst partijas organizācijas sekretare b. Irma Vilciņa, — daudzi strādnieki paliek vienaldzīgi pret apspriežamo jautājumu, turpretim šis pats jautājums, ja par to runā viņiem saprotamā valodā, izraisa aktīvu interesi. Labu pasākumu ieviesusi pārvaldes grupa, uzliekot par pienākumu visiem saviem biedriem apgūt latviešu valodu. Valodas mācīšanu veic kvalificēts pasniedzējs tieši kombinātā. Pārvaldes grupas pasākuma — valodu mācīšanās plašāka izvēršana veicinās vēl ciešākas saites un labāku kopīgo uzdevumu izpratni. Pēdējā laikā veikti pasākumi, lai apmācītu latviešu valodu visiem meistaruru palīgiem un instruktoriem.

Marksisma-ļeņinisma teorijas propagandas iedarbīgums atkarīgs no tā, cik tā klausītājam pieejama, uztverama, saprotama. Tas, ka 1956. gadā «Rīgas auduma» partijas organizācijā iestājušies 24 jauni biedri, pie tam 22 strādnieki, ir laba partijas darba pazīme. Tomēr nevar atzīt par apmierinošu to, ka starp tiem ir tikai 9 latvieši.

Vietējo strādnieku kadru iesaistīšanai partijā vēl joprojām jāpievērš lielāka uzmanība.

Liela nozīme darba ražīguma celšanā ir socialistiskajai sacensībai. Uzņēmuma arodorganizācijas uzdevums nedrīkst aprobežoties tikai ar strādnieku iesaistīšanu socialistiskajā sacensībā vien. Socialistiskā sacensība prasa no partijas un arodbiedrības organizācijām ikdienas organizatorisku darbu, lai attīstītu darbaļaužu radošo enerģiju apgūt augstāzīgas darba metodes. Svarīgs uzdevums ir izplatīt ražošanas novatoru vērtīgās metodes, sistematiski pārbaudīt un darīt zināmus atklātajai socialistiskās sacensības gaitas rādītājus.

Socialistiskajās saistībās bija paredzēts palielināt pirmās šķiras audumu produkciju līdz 83,5%. Šā socialistisko saistību punkta izpildes gaitā atklājās trūkumi.

Dažos iecirkņos bija vērojama kvalitātes pazemināšanās. Katra cecha partijas birojs nekavējoties sasauca atklātu partijas sapulci, kurā noskaidroja cēloņus, kas radījuši kvalitātes pazemināšanos. Cechu aģitatori no vadošā personāla un speciālistu vidus noorganizēja pārrunas par kvalitātes jautājumiem, pēc tam tika sasauktas kopīgas cechu darbinieku sapulces.

Jautājuma atrisināšanā aktīvi piedalījās arī kombināta komjaunieši, kas ir drošs partijas organizācijas atbalsts. Noskaidrojot cēloņus, kas radījuši kvalitātes pazemināšanos, izrādījās, ka IV aušanas (jauniešu) cechs dažreiz nodevis netīru produkciju. Katrai audējai labi zināms, ka pēc izskata niecīgs tauku traipiņš pazemina vesela metra mirdzoši balta auduma kvalitāti. Audējas zina arī šā traipiņa vai cita netīruma rašanās iemeslu — parasti vainīga stelli tīrīšanas noteikumu neievērošana.

Mašīnu tīrīšanu izdara speciāla tīrītāju brigāde, bet gadās, ka pat vispieredzējušākās tīrītājas skatām paslīd garām tas, ko nevar neievērot audēja, kas labi pazīst savas stelles. Tas arī pamudināja grupu audēju-komjauniešu izteikt ierosinājumu — uzlikt par pienākumu katrai audējai reizi nedēļā izdarīt pašai, tā sakot, general-tīrīšanu. Priekšlikumu pieņēma, un rezultāti drīz bija

redzami. Netīra auduma izgatavošanas gadījumu skaits krasi samazinājās.

Īpašu ievēribu pelna jaunās audējas — komjaunietes F. Talmazānes ierosinājums. Lai saudzētu iekārtu, b. Talmazāne noslauka nītis darba gaitā, pie kam, pārkārtojot nīšu rāmi, viņa to neatvieno no stellēm. Šī metode, kas radusies, apspriežot jautājumu par kvalitāti, tagad izplatījusies visos cechos.

Daudzas audējas panākušas augstas kvalitātes auduma produkciju, bet audēja M. Adamoviča izgatavo tikai pirmās šķiras audumus. Pieredze rādījusi, ka b. Adamovičas darbs pilnīgi veicams jebkurai audējai. Socialistiskās sacensības 1956. gada pirmā pusgada bilance rāda šā darba rezultātus: uzņemtās saistības par 83,5% pirmās šķiras auduma izgatavošanu tika izpildītas, dodot I ceturksnī 83,9% un II ceturksnī 84% pirmās šķiras audumu.

PSKP CK 1955. gada jūlija plenums izvirzīja prasību palielināt komjaunatnes organizāciju lomu un aktivitāti uzņēmuma ražošanas dzīvē. Sekojot šim norādījumam, kombināta partijas organizācija aktivizēja komjaunatnes organizācijas darbību, kuras rindās ir puse uzņēmuma jauniešu. Pieaugusi komjaunatnes grupu aktivitāte radīja darba tempu kāpinājumu uzņēmuma jaunatnes ražošanas un sabiedriskajā dzīvē. Paplašinājās komjauniešu-jauniešu brigāžu tīkls, kuru uzdevums bija palīdzēt atpalcējiem sasniegt strādnieku-pirmrindnieku līmeni. Īpaši iedarbīgas izrādījās reidu brigādes un komjauniešu posteņi, kuru sastāvā ietilpa dažādu specialitāšu strādnieku jaunatne.

Komjaunatnes organizācijas aktivitātes pieaugums aptvēra dažādas kombināta ražošanas dzīves puses.

Īpašu interesi modina jauniešu aušanas cecha darbs stellu ČGSP-50 apgūšanā. Pieredze, kas bija uzkrāta UKR-49 apgūšanas stadijā, apgūstot jaunās stelles, tika sekmīgi izmantota. Laiks, kas tika patērēts jaunās iekārtas montāžai, ievērojami saīsinājās, salīdzinot ar laiku, kas bija vajadzīgs UKR-49 montāžai. Te izpaudās ne vien uzkrātā pieredze, bet arī galvenā mehanika daļas kolektīva iniciatīvas pieaugums. Stellu montāža un

apguve notika vienlaicīgi: zāles vienā galā vēl turpinājās montažas darbs, bet otrā sākās cīņa par jau uzstādīto stellu ātruma palielināšanu.

Blāvā luminiscējošā gaisma piepilda visu milzīgo IV aušanas cecha zāli. No viena zāles gala uz otru stingrās līnijās stiepjas slaidās stellu rindas. Stellu sitējmehanismu triecieni saplūst saskanīgā dunoņā. Savīdamas pavedienus, strauji nozib atspoles.

Cecha saimnieces — jaunās audējas — ir pasaulē visvecākās profesijas turpinātājas. Viņas apguvušas cauri gadu tūkstošiem saglabājušos grūto aušanas mākslu. No primitīvas kaula adatas, ar ko šuva aizvēstures cilvēks, līdz mūsdienu mehāniskajām un automatiskajām stellēm ved aušanas mākslas ceļš, kuru apdziedājuši visu laiku un tautu lielākie dzejnieki.

Gandrīz visas šā cecha audējas te sākušas savas darba gaitas. Katrai bijušas savas grūtības aušanas mākslas apgūšanas ceļā. Zemā darba disciplīna traucēja ražošanas kultūras līmeņa celšanos. Tomēr cecha komjauniešu rindas auga ātri. Tas atvieglāja uzdevumu. VĻKJS komitejas darba smaguma centrs tika pārvietots uz jauniešu cechu. Darba disciplīnas nostiprināšanā un ražošanas kultūras celšanā lielu darbu veikusi pastāvīgā reida brigāde, kuras sastāvā bez VĻKJS biedriem ietilpst cechu priekšnieki, maiņas meistari, instruktori, bet nepieciešamības gadījumā tiek pieaicināti vienas vai otras nozares specialisti. Reida brigādes galvenā uzmanība tika pievērsta jauniešu cecham.

Brigādes darbības sfera ir ļoti plaša: cīņa par ražošanas kultūru, kvalitāti, izejvielu ekonomiju, tehnoloģisko režīmu ievērošanu, darba drošības tehnikas ievērošanu un citi jautājumi. Ļoti efektīvu palīdzību reida brigādei snieguši komjauniešu kontrolposteņi. Atklātie trūkumi novērsti, veicot izskaidrošanas darbu tieši darba vietā. Atpaliekošiem komplektiem vai atsevišķiem darbiniekiem piesaistīja reida brigādes locekli vai instruktoru. Reida brigādes regulārajās sēdēs izanalizētas kā atsevišķu darbinieku, tā arī vispārēja rakstura kļūdas un paredzēti pasākumi to novēršanai.

Attiecībā uz jautājumu par ražošanas kultūru pazī-

tamais novators V. Vorošins rakstīja, ka ar to jāsaprot viss tas, kas nodrošina augstu darba ražīgumu, teicamu produkcijas kvalitāti un materialu ekonomisku izlietošanu. Tieši tā to arī izprata kombināta «Rīgas audums» komjaunieši, izvirzot uzdevumus reida brigādēm un kontrolposteņiem. Un tiešām, pirmie soļi reida brigāžu darbā ievērojami cēla ražošanas darba sekmes.

Lūk, audēja V. Lemberga. Viņas darba vietas kārtība ne tuvu nebija apmierinoša. Par viņu šefību uzņēmās komjauniete A. Karavajeva, kas izskaidroja, pie kā noved tīrības neievērošana. Biedrene Lemberga nevarēja neatzīt b. Karavajevas argumentus un sāka ievest kārtību savā darba vietā. Rezultāti drīz bija redzami. 75% pirmās šķiras audumu vietā viņa sāka izstrādāt 80—85% tādējādi dodot vairāk augstākās kvalitātes produkcijas, nekā paredzēts plānā.

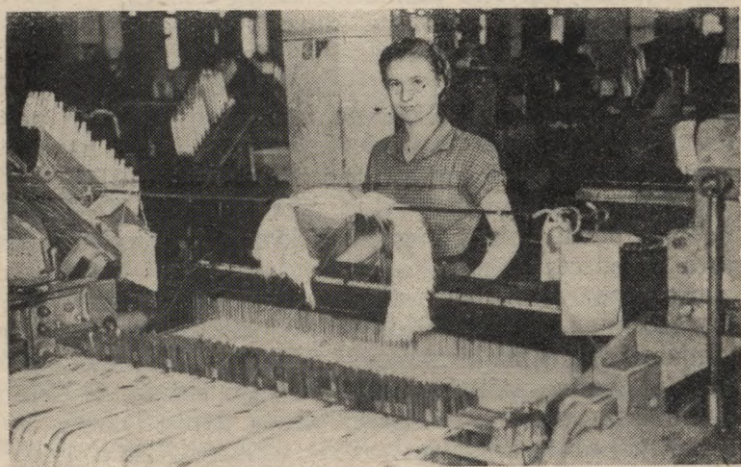
Konkursā par labāk veikto darbu, cīnoties par tīrību un ražošanas kulturu, 1956. gada I ceturksnī kombināta komjaunieši ieņēma pirmo vietu rajonā. «Rīgas auduma» labākie komjaunieši Inga Rudzite, Valentīna Trušele, Gaļina Afanasjeva, Aņa Aleksandrova, Jānis Kamols un Minna Gusarova apbalvoti ar Latvijas ĻKJS CK goda rakstiem.

Praktisku palīdzību reida brigādēm snieguši gandrīz visu cechu priekšnieki, ne vien piedaloties reidos, bet arī veicot konkrētus pasākumus atklāto trūkumu novēršanā.

Jaunās iekārtas apguves process, kas jāapvieno ar progresīvo darba metožu un visa tehnoloģiskā procesa pētīšanu, saistīts ar lielām grūtībām. Bet, no otras puses, apguves perioda grūtību pārvarēšanas process deva iespēju cecha strādniecēm rūpīgāk apgūt stelles un to iespējas, pamatīgāk izkopt savu meistarību. Sajā posmā ražošanas kultūras ieviešana deva bagātus augļus. Te īpaši spilgti izpaudās komjaunatnes tieši cechā veiktā darba nozīme. No dienas dienā cēlās darba ražīgums.

Raksturīgs ir Gaļinas Ņikiforovas — vienas no visjaunākajām audējām-komjaunietēm — darba piemērs. Ieguvusi nepieciešamo gatavību ražošanas apmācības kursos, b. Ņikiforova, neatlaidīgi pārvarot darba apgušanas grūtības, vienlaikus radīja arī jaunus darba paņē-

mienus. Apkalpojamās stelles viņa uztur priekšzīmīgā kārtībā. Nekā lieka, bet viss nepieciešamais vienmēr pie rokas. Izstudējusi audēju-pirmrindnieču darba paņēmienus un pati tos pilnveidojot, pielāgojot tos viņas apkalpojamo stelli ČGSP-50 īpatnībām, Ņikiforova sasniegusi lielu meistarību. 1956. gada I ceturksnī viņas

Galina Ņikiforova, pārvarot sava darba apgūšanas grūtības, vienlaikus radīja arī jaunus darba paņēmienus

izstrādes norma bija 137%, bet plānā paredzēto 72% vietā viņa deva 89,3% pirmās šķiras audumu. Vēlāk b. Ņikiforova sasniedza vēl labākus rezultātus, iegūdamā maiņā laika ekonomiju 13 635 sekundes. Uz ietaupītā laika rēķina b. Ņikiforova 1956. gada 8 mēnešos ražojusi virs plāna 1998 metrus audumu. Instruktori un meistaru palīgi, izstudējuši Ņikiforovas paņēmienus, apmāca jaunās strādnieces strādāt pēc viņas darba parauga.

Darba disciplīnas uzlabošanās un augstā ražošanas kultūra arī lielā mērā sekmēja stelli ČGSP-50 ātru apguvi. Vidējā produkcija, kas stelli apguves sākuma stadijā sastādīja 14—15 metrus maiņā, 1956. gada pirmajā pusē sasniedza jau 24—25 metrus maiņā.

Ipaši pārsteidzoši ir sasniegtie ātrumi. Vairums audēju no 1956. gada vasaras vidus strādāja ar 156—157 apgriezieniem minūtē, bet daudzās jau sen pārsniegušas projektētās stelli tehniskās normas — 160 apgriezienus minūtē — un strādā ar 165—167 apgriezieniem minūtē.

ATPALICIBA JĀPĀRVAR VISĀS DARBA NOZARĒS

1955. gada otrā pusē minētie organizatoriskie un tehniskie pasākumi, kuri ievērojami uzlaboja visa uzņēmuma darbu, radīja pārsteigumu sagatavošanas cechiem. Lai gan arī šā iecirkņa darbs bija uzlabojies, taču acīm redzot ne visas iespējas bija tikušas izmantotas. 1955. gada III ceturksnī negaidot sāka samazināties pirmās šķiras gatavās produkcijas izstrāde. Pētot šās parādības cēloņus, tika konstatēts, ka te vainojami sagatavošanas cechi. 1955. gada decembrī savlaicīgas audu nepiegādašanas dēļ ceturtais aušanas cechs ilgu laiku strādāja tikai ar pusslodzi. 1956. gada aprīlī šai pašā cechā šķēru trūkuma dēļ 4 dienas dikā nostāvēja 13 stelles, kas nozīmē caurmērā uz katrām stellēm pāri par 3 metriem auduma mazāk. Gala rezultātā sagatavošanas cechu vājais darbs ne vien samazināja audumu produkciju, bet radīja arī pašizmaksas paaugstināšanos.

Un nav ko slēpt — šā svarīgā kombinata iecirkņa atpalcībā zināmā mērā atspoguļojās arī partijas organizācijas darba trūkumi. Sis ražošanas iecirknis, kas prasa nemitīgu partijas organizācijas uzmanību, bija palicis ārpus tās redzes loka.

Kā jau minēts, tik atbildīgos iecirkņos kā krepa, spolēšanas un grodošanas cechos nebija neviena komunistā.

Lūzums partijas organizācijas darbā 1955. gada otrā pusē novērsa daudz nebūšanu kombinata ražošanas darbā. Tomēr sagatavošanas cechos vēl palika daudz nenokārtotu darba organizācijas jautājumu. Rādītājos līkne, kas attēlo ražošanas plāna izpildi, joprojām nesasniedza ar skaitli «100» apzīmēto sarkano līniju. Taču tajā pašā laikā daudzas strādnieces-spolētājas F. Breidaka, A. Vilcēna, A. Siliņa, šķērētājas M. Sondare, V. Benuša, Ričika,

M. Jākobsone, A. Bankovska un citas pārsniedza izstrādes normas, un viņu rādītāji pacēlās augstu virs sarkanās līnijas. Tas neizbēgami lika domāt, ka cēloņi, kas rada šos traucējumus, meklējami ne tikai cilvēkos, kuru rādītāji noslīdējuši zem skaitļa «100», bet ka tie slēpjas vēl kur citur.

Interesi modina labākās spolētājas, tekstilnieku ģimenes atvases Felicitas Breidakas domas. Mantojusi no vecākiem — tekstilniekiem mīlestību uz šo profesiju, b. Breidaka sava ilggadīgā darba laikā šajā nozarē guvusi ne vien vērtīgu tehnisku pieredzi, bet arī saimnieciskas izmaiņas. Šīs sava darba gaitā iegūtās īpašības viņa sekmīgi izmanto kombinātā. Pazīdama savu cechu, cilvēkus, mašīnas, b. Breidaka zina, cik cieši tie savstarpēji saistīti.

— Kopš atjaunošanas laika, — saka b. Breidaka, — mūsu cechs nepārtraukti tiek apgādāts ar jaunām mašīnām, kuras dod tik daudz produkcijas, cik cilvēks no tām prot iegūt. Bet ne vien jaunās, arī vecās mašīnas prasmīgās rokās atjaunojas un dod vairāk produkcijas, nekā paredzēts. Taču ne visām strādniecēm tas izdodas vienādi. Te jau jārunā par pieeju mašīnai, par prasmi, par to, kā cilvēks prot izmantot mašīnu. Lai pilnīgi izmantotu mašīnu, ņemtu no tās visu, ko tā spēj dot, vajadzīga pareiza darba organizācija un disciplīna. Visa tā mūsu cechā ilgu laiku trūka, — nobeidz b. Breidaka.

1956. gada pirmajās dienās pēc partijas organizācijas iniciatīvas audu spolēšanas un grodošanas cecha priekšgalā stājās komuniste Marta Nukneviča. Viņas dzīves ceļš nav garš, bet darba pieredzes bagāts. Pēc Rīgas tekstiltechnikuma beigšanas b. Nukneviča sāka savu darba gaitu kā audu spolēšanas un grodošanas cecha meistare. Turpmāk viņas ražošanas darbība noritējusi aušanas cechā, tehniskās kontroles nodaļā un citos kombināta «Rīgas audums» darba iecirkņos. Organizatoriskās spējas un sabiedriskās iemaņas izvirzīja b. Nukneviču fabrikas komitejas priekšsēdētājas posteni.

Šī darba sferu daudzpusība deva b. Nuknevičiai iespēju pētīt ne vien visu sarežģīto ražošanas gaitu, tās spē-

cifiku, bet arī cilvēkus. Izvirzījusi sev skaidru uzdevumu — pamodināt cechu no sastinguma, novērst traucējumus tā darbā, b. Nukneviča saliedēja ap šo mērķi cecha pirmrindniekus.

Pēc partijas biroja lēmuma cechā nodibināja partijas grupu, komunistus izvietoja visās maiņās. Lai pilnīgāk realizētu šo mērķi, šai darbā iesaistīja cecha komjauņniešus un arodbiedrības aktīvu. Tika mobilizēta arī sienas prese.

Panākusi zināmu darba disciplīnas uzlabošanos, b. Nukneviča sāka realizēt pasākumus darba organizācijas uzlabošanai. Pirmie panākumi cecha kolektīvam bija tehniskās iekārtas kopšanas uzlabošanā. Mašīnu tīrīšanu, atkritumu novākšanu, tukšo spoļu un patronu savākšanu un šķirošanu pēc stingra grafika veic tīrītāju brigade. Profilaktisko remontu sāka izdarīt ārpus darba laika. Līdz šim tādas pirmajā acu uzmetienā «mazsvarīgas» operācijas atņēma daudz laika un jauca darba ritmu. Tagad no šiem palīgdarbiem atbrīvotās spolētājas un citu profesiju strādnieces guva iespēju pareizāk plānot savu darbu. Palielinājas produkcijas ieguve. Ievērojamu tehniskās iekārtas stāvokļa uzlabošanos un darba ražīguma kāpinājumu radīja kombināta aušanas cechos attaisnojušies tehniskās iekārtas kontrole «pa elementiem» pēc aušanas cecha priekšnieka b. I. Baikina metodes.

Šās metodes pirmos praktiskos rezultātus audu spolēšanas un grodošanas cechā raksturo šādi dati: vidējais punktu skaits 1956. gada aprīlī grodošanas tehniskajai iekārtai sastādīja 39,8 un audu spolēšanas tehniskajai iekārtai — 45,7, bet trīs mēnešus vēlāk attiecīgi tikai — 29,8 un 21,7. Pa šo laiku audu spolēšanas mašīnu (vienkāršo) ātrums no 160 metriem minūtē bija pieaudzis līdz 180 metru minūtē, kas, salīdzinot ar 1955. gadu, palielināja produkcijas daudzumu uz 1000 vārpstiņu stundām par 25,7 kg. Grodošanas mašīnu ātrums no 3600 apgriezieniem minūtē bija pieaudzis līdz 6000. Iekārtas produktivitāte, kas 1955. gada I ceturksnī uz 1000 vārpstiņu stundām sastādīja 132,2 kg, 1956. gada I ceturksnī bija pieaugusi līdz 159,8 kg.

Krasi bija samazinājusies dikstāve. Tā, piemēram, vārpstiņu skaits, kas pastāvīgi atrodas remontā, no 15—20 samazinājies līdz 4—5.

Daudz iniciatīvas un pūļu šim svarīgajam darbam veltījuši labākie meistarū palīgi Juris Dūda un Aleksandrs Šubrovskis. Darba disciplīnas nostiprināšanā un ražošanas kultūras celšanā daudz nopelnu ir cecha instruktorei Bertai Uzarei. Apmēram 25 gadus strādādama tekstilrūpniecībā, b. Uzare zina, cik liela ir darba disciplīnas organizējošā loma.

Ieviešot jaunas darba metodes, apmācot strādniekiem darba paņēmienus, instruktore b. Uzare savu darbu organiski saista ar darba disciplīnas nostiprināšanu. Un te ir viņas darba panākumu avots. Nostiprinot darba disciplīnu, viņa devusi svarīgu ieguldījumu ražošanas kultūras celšanā, darba ražīguma kāpināšanā.

Tāpat vairāki būtībā vienkārši, bet labi pārdomāti organizatoriska rakstura pasākumi devuši ievērojamus rezultātus. Audu spolēšanas un grodošanas cechs, kas agrāk sistematiski atpalika, 1956. gadā izpildīja ražošanas uzdevumus I ceturksnī par 105,5% un II ceturksnī — par 104,8%, bet III ceturksnī — par 109,5%.

5. UZVARA

Spilgti apgaismotais Valsts operas un baleta teātris pārpildīts. Visas vietas aizņēmuši kombināta «Rīgas audums» ļaudis: te ir pirmrindnieces, kuru vārdi pazīstami visā republikā, pirmrindnieces vērpējas, spolētājas, šķeterētājas, uzvarētāji Vissavienības sacensībā — meistarū palīgi, inženieri, atslēdznieki, virpotāji utt. — visi svētku noskaņojumā. Pazib mākslinieču, desinatoru, krāsotāju, drukātāju sejas, kuri sagādājuši slavu audumiem ar uzrakstu «Rīgas audums». Ieradušies daudzi viesi no līdzīga tipa uzņēmumiem, Latvijas KP CK locekļi, republikas valdības pārstāvji.

Kombināta ļaudis svin savu kārtējo uzvaru, ko apliecina augstais apbalvojums socialistiskajā sacensībā —

Padomju Socialistisko Republiku Savienības Ministru Padomes karoga pasniegšana.

Uz grezni dekorētās teatra skatuves kombinata direktors N. Bobirs. Biedrs Bobirs savā personā apvieno pieredzējušu saimniecisku darbinieku un vecu strādnieku. Šis divas īpašības nosaka viņa darba raksturu.

Nedaudzos skaidros un lietišķos vārdos b. Bobirs rezumē kombinata ļaužu darbu.

— Izcīnītais PSRS Ministru Padomes Sarkanais karogs ir robežstabs kombinata dzīvē. Ceļš līdz karogam vedis no fašistisko iebrucēju atstātajām drupām cauri pēckara periodam, cauri vecā pārvarēšanas un jaunā nostiprināšanas grūtībām. Bet, pārvarot grūtības, cilvēki kļuvuši stiprāki. Cīņa vienlaicīgi risinājusies visos ražošanas iecirkņos: atjaunots izpostītais, radīts jaunais, ieviesta jauna tehnoloģija, apgūta jauna tehniskā iekārta, pilnveidota vecā. Kombinata ļaudis ne vien apguvuši jaunas darba formas, bet arī paši bijuši to radītāji.

Pazīdams sava kolektīva radošās īpašības, tā mērķtiecīgumu, b. Bobirs droši apsolīja Latvijas Komunistiskās partijas Centralajai Komitejai un republikas Tekstilrūpniecības ministrijai koncentrēt visus kolektīva radošos spēkus uz cīņu par jauniem sasniegumiem, lai izcīnīto PSRS Ministru Padomes karogu — cīņas un uzvaras simbolu — arī turpmāk paturētu savās rokās kombinats «Rīgas audums»...

Tas bija 1956. gada aprīlī.

Trīs mēnešus vēlāk, saulainā 1956. gada jūlija dienā, kombinata kolektīvu priecīgi saviļņoja vēsts par jaunu apbalvojumu. Kombinata ļaudis no jauna bija izcīnījuši pirmo vietu socialistiskajā sacensībā visas mūsu zemes mērogā. PSRS Ministru Padomes balva palika kolektīva — uzvarētāja rokās. Trešo reizi pēc kārtas kolektīva radošās pūles vainagoja augstais apbalvojums. Tādu uzvaru nevar uzlūkot par nejaušu, epizodisku. Šī uzvara ir audēju-pirmrindnieču, meistarū palīgu, krāsotāju, novatoru radošo pūļu sekas, viņu pieredzes rezultāts, kura kļuvusi par visa kolektīva īpašumu. Tas ir pieredzējušo audēju Veras Ūsānes, Mildas Vaznes, Marijas

Markānes, Irmās Dāvidas, Minnas Irbes un to jauno sekotāju Ingas Paegles, Gaļinas Ņikiforovas, Antoņinas Karavajevas un vēl daudzu citu audēju neatlaidīga un spraiga darba rezultāts. Tā ir viņu prasme uzvarēt laiku.

Ja vakar ciņa norisinājās par katras darba sekundes maksimālu izmantošanu, tad šodien jau nopietni reķinās ar sekundes daļām.

Tā, rikojoties ar mikroskopiskām laika vienībām, Usāne pa savu darba dienu ietaupa 11 888,6 sekundes, kas darba dienas beigās pārvēršas labas kvalitātes zīda audumā, kura pietiek, lai pašūtu 2,5 tērpus virs plāna.

Novatoru prasmīgas laika sadales un kustību racionalizācijas rezultātā panāktā veiklība drīz kļuva par lielum lielā audēju vairuma ieguvumu. Un, lūk, šīs šķietami nenozīmīgās laika daļiņas, ietaupītas daudzu aušanas operāciju kopumā, pareizinātas ar audēju simtiem, kas apkalpo daudzus simtus stelli, — pārvēršas tūkstošos un atkal tūkstošos zīda auduma papildu metros. Tā ir uzvara.

Bet audējas zina, ka nav sasniegta robeža. Pieredzējusi audēja saprot, ka bez prasmes sadalīt sekundes un katru sekundes daļu racionāli izmantot, bez precīzas sava darba plānošanas vēl lielas iespējas slēpjas stellēs, to kopšanā, to mehānismu darbības saskaņotībā, ātrumos. Un šeit rodas jaunas sekundes, kas prasmīgās rokās pārvēršas par papildu skaisto zīda audumu metriem.

To labi zina Milda Vazne un citas teicamās audējas. Sadarbībā ar savu meistara palīgu komunistu K. Fiļipovu b. Vazne rūpējas par priekšzīmīgu kārtību stelli saimniecībā. Viņa atrod produktīvas sekundes pat operācijās, kas saistītas ar stelli kopšanu. Stelli tīrīšanu, nelielu remontu un citas operācijas, ko neprasmīgas rokas pārvērstu lielā laika zaudējumā, viņa veic ne mazāk veikli kā pārējās sava darba operācijas. Laika ekonomija, ko b. Vazne panāk uz šīm operācijām vien, sastāda 6,7% dienas normas.

Lielas iespējas minušu, sekunžu un pat stundu ietaupīšanai slēpj sevī katra mašīna. Īpaši nozīmīga šai ziņā ir ātrumu palielināšana. Neizmantotas ātrumu iespējas pielīdzināmas neuzartam laukam. Uzart šo lauku — tas

nozīmē paaugstināt iekārtas produktivitāti. Bet art — nozīmē pūlēties, mācīties. Darbs ar palielinātiem ātrumiem rada visu stēļu mehanismu lielāku noslogojumu un prasa visai precīzu šo mehanismu noregulēšanu, stēļu tehniskā stāvokļa uzlabošanu un to rūpīgu kopšanu.

Pieredzējušajam meistara palīgam b. Fiļipovam biedriski palīdzot, audēja b. Vazne uz savu stēļu paaugstināto ātrumu rēķina izstrādā papildu produkciju 11% normas apmērā.

Pārvēršot visu šo vienkāršo b. Vaznes ietaupīto sekunžu aritmetiku zīda audumos, mēs uzzinām, ka viņa vienas darba maiņas laikā papildus izgatavo 8,7 metrus zīda auduma.

Brīgadē, kur strādā b. Vazne, ir vēl 5 audējas: Rozalija Pleiše, Vera Viļuma, Ņina Ņesterova, Marija Pavlova un Oktavija Leņņenko. Visas viņas jau sen zina, kādu «noslēpumu» glabā darbs ar palielinātiem ātrumiem. Tiesa, ne visas jau apguvušas b. Vaznes prasmi, tomēr viņas pakāpeniski apgūst tās augsto meistarību. Viņu centieniem lielā mērā talkā nāk socialistiskā sacensība brigādē. Kad brigade būs sasniegusi b. Vaznes darba ražīguma un viņas panāktās iekārtas produktivitātes līmeni, tā dos viena darba gada laikā virs plāna tik daudz zīda audumu, cik vajadzīgs 5027 tērpu izgatavošanai.

Audēja Marija Markāne no meistara palīga pirmrindnieka b. Šemjatova brigades uz ātrumu palielināšanas rēķina dod virs plāna produkciju, kas sastāda 16% no dienas normas.

Strādājot ar palielinātiem ātrumiem, 1956. gada II ceturksnī augstu tehniskās iekārtas produktivitāti panāca arī meistaru palīgu L. Raga, A. Borovska, V. Sidorenko, V. Ignatova, V. Skladova, B. Jermancāna un desmitiem citu brigāžu.

Krasa darba organizācijas uzlabošanās, kas sākās 1955. gadā un tālāk attīstījās 1956. gadā, radīja labvēlīgus apstākļus ātrumu izlīdzināšanai un paaugstināšanai. 1956. gada II ceturksņa beigās ātrums 150—152

apgriezieni minūtē, kas vēl gadu agrāk bija rekord-sasniegums, kļuva par parastu parādību.

Seit izpaudās arī meistarū palīgu darba uzlabošanās, kas tika sasniegta lielā mērā ar cecha priekšnieka I. Baikina izstrādātās kontroles metodes «pa elementiem» ieviešanas un meistarū palīgu darba analīzes palīdzību. Visi šie pasākumi, kas atļāva audējām paaugstināt iekārtas produktivitāti, atnesa kombinātam jaunu uzvaru: darba ražīgums uz vienu strādnieku stundā, kas 1956. gada plānā bija paredzēts 8689 audu pavadieni stundā, III ceturkšņa beigās sasniedza 9356 audu pavadienus stundā. Aužamo stēļu darba ražīgums vidēji pieaudzis no 2,60 metriem stundā 1955. gadā līdz 2,74 metriem audumu stundā 1956. gada III ceturksnī.

Pirmrindnieku darba metodes arvien vairāk ieviešas dzīvē. 1956. gada III ceturksnī vien ar pirmrindnieku darba metodēm apmācīti 559 cilvēki.

Sekmīga darba rezultātā 1956. gada III ceturksnī izvirzījās pirmajās vietās vairākas jaunas brigades. Šajā ceturksnī Vissavienības socialistiskajā sacensībā uzvarēja B. Jermancāna, V. Ignatova, V. Jevsejeva, L. Poga un K. Filīpova brigades.

Republikas labākās audējas nosaukumu no jauna ieguva Valentina Ivdra, Gaļina Ņikiforova un Alvīne Tkačuka un jau vairākkārt labākās audējas nosaukumu ieguvusi Vera Ūsāne.

Zīmīgi, ka 1956. gada III ceturksnī jau vairāk nekā puse no visām audēju brigādēm izpilda 8 stundu maiņas uzdevumu 7 stundās un vēl īsākā laikā.

PSRS Ministru Padomes Sarkanais karogs — tas nav tikai kombināta tehnisko sasniegumu rezultāts — tas ir vispirms uzņēmuma ļaužu tehniskās gatavības un viņu paplašinātā kultūras un politiskā apvēršņa rezultāts. Strādnieki kļuvuši ne vien tehniski izglītoti, bet sākuši domāt mērogos, kas tālu pārsniedz viņu meistariības robežas, sākuši domāt valstiski, kā savas zemes saimnieki.

Tādu domāšanas veidu rāda daudzu kombināta ražošanas dzīves jautājumu atrisinājums.

— Patīkami atzīmēt, — saka kombināta partordze

b. Vilciņa, — ka audu spolēšanas un grodošanas cecha kolektīvs sācis vērtēt savu darbu ne vien pēc savā cechā sasniegtajiem rezultātiem, bet arī no visa kombinata interešu viedokļa. Pēdējā laikā arī šis cechs savus ražošanas uzdevumus sācis veikt ar uzviju. Bet, kāpinot tempus, aizvien vairāk produkcijas virs plāna dod arī aušanas cechs. Tas varētu atkal izjaukt uzņēmuma darba ritmu. Lai tas nenotiktu, audu spolēšanas un grodošanas cecha kolektīvs uzņēmies paaugstināt savas saistības, lai apmierinātu augošo pieprasījumu pēc audiem.

Arī 1956. gada III ceturksnī «Rīgas auduma» kolektīvs socialistiskajā sacensībā atkal izcīnīja PSRS Ministru Padomes Sarkanā karogu. Līdz ar to tas ceturto reizi no vietas ir uzvarētājs Vissavienības socialistiskajā sacensībā, atstājot aiz sevis pazīstamos lielos Padomju Savienības zīda aušanas uzņēmumus-kombinātus «Krasnaja Roza» un Ščerbakova vārdā nosaukto.

6. STRĀDNIĒKU KULTURAS LĪMEŅA KĀPUMS

PAMATĀ — DARBA TECHNISKĀ KULTURA

Socialisma zemes darbaļaužu kulturas līmeņa nemitīgas paaugstināšanās rādītājs ir viņu radošā aktivitāte, kas vērsta uz nemitīgu ražošanas racionalizāciju, uz jaunu rezervju atklāšanu, uz jaunas tehnikas radīšanu. Socialistiskajā sabiedrībā katrs strādājošais zina, ka jebkurš ražošanas uzlabojums rada darba ražīguma kāpinājumu, vairo zemes bagātības un viņa paša materiālo un kulturalo labklājību. Šā fakta nozīmību aplicina racionalizācijas un novatorisma vēriens mūsu zemē.

Liela loma gūtajos panākumos ir «Rīgas auduma» racionalizatoru un novatoru drošajam un veiksmīgajam darbam. Viņi parādījuši daudz radošas iniciatīvas, tehniski pilnveidojot iekārtu, uzlabojot tehnoloģiskos režīmus, atklājot jaunas rezerves, kāpinot darba ražīgumu un uzlabojot darba apstākļus. Piektās piecgaides.

laikā kombinatā ieviests ap 750 racionalizatorisku priekšlikumu, pateicoties kuriem ietaupīts gandrīz 1,5 milj. rubļu.

Daudz vērtīgu priekšlikumu devis kombinata veterans atslēdznieks Kārlis Lodiņš, kas ievērojami uzlabojis katlu telpas darbu. Daudz jauna Lodiņš devis ūdens un tvaika maģistraļu pārkārtošanā, nodrošinot apdares sektoram labāku tvaika piegādi.

Piecpadsmit vērtīgu priekšlikumu devis elektromontieris Valentins Ozoliņš. Nepārtraukti augot ražošanai un līdz ar to elektriskās enerģijas patēriņam, lielu nozīmi iegūst cīņa par tās ekonomisku izlietošanu. Enerģētisko resursu ekonomija, katra kurināmā kilograma, katras elektroenerģijas kilovatstundas taupīga un efektīva izlietošana nodrošina papildu produkcijas devumu uz ietaupītās elektroenerģijas un siltuma enerģijas rēķina.

Labi zinādams katras ietaupītās elektroenerģijas kilovatstundas vērtību, pieredzējušais elektriķis Ozoliņš ar savu vērīgo prātu nodevās šā uzdevuma atrisināšanai. Mērķa skaidrība, kuru viņš sev bija izvirzījis, palīdzēja b. Ozoliņam ar vairāku racionalu jaunievedumu palīdzību panākt ekonomisku elektroenerģijas izlietošanu un pazemināt vienas kilovatstundas elektroenerģijas izmaksu vairāk par 3 reizēm, salīdzinot ar 1948. gadu. Biedra Ozoliņa izgudrotāja doma neaprobežojās ar racionalizāciju savā darbības sferā vien. Viņš devis virkni priekšlikumu par dažu darba procesu mechanizāciju, kuru veikšana ar rokām ir stipri neracionāla un grūta. Viņš ieviesis oriģinālu aparātu mitrā auduma mehāniskai uztīšanai, pneimatisku ierīci malu nogludināšanai uz španrāmjiem un citus jaunievedumus. Pašlaik b. Ozoliņš sadarbibā ar elektriķi b. Zadevaseru veic nozīmīgu darbu audumu žāvēšanai pēc apdrukāšanas ar elektriskās strāvas palīdzību tieši uz apdrukāšanas galdiem. Pirmie nelieli eksperimenti parādījuši, ka šā jauninājuma ieviešana nav komplicēta un nav saistīta ar lieliem kapitāliem izdevumiem, tā praktiskā pielietošana ir vienkārša un ērta, un, pieticīgi rēķinot, tas vien ļaus palielināt apdrukāšanas cecha izmantojamo jaudu 2 reizes.

Šā priekšlikuma sekmīga realizācija būs nozīmīgs ieguldījums ne vien kombināta darbā, bet arī visas zemes zīda rūpnīcu apdares darbā.

Interesants un efektīvs ir mehānisms, ko konstruējuši tehniskās kontroles daļas mekāniķis b. Gurevičs un racionalizācijas inženieris b. Baranovs, kas ļauj dārgo rāmjuveidīgo blīvju vietā gatavo audumu uztīšanai lietot presētu kartonu. Ekonomiskais efekts sastāda 252 000 rubļu, bet paredzamais — ap 350 000 rubļu gadā. Šā jauninājuma ieviešana atbrīvos 14—15 strādniekus.

Meistara palīgs b. A. Sūna un remontētājs b. V. Kulakovs iesnieguši 6 priekšlikumus atsevišķu aužamo stēļu mezglu darba uzlabošanai. Šablonists b. Knaviņš sadarbībā ar biedriem Stepi, Lukinu un Kreicbergu apguvis dārgo šablonu restaurāciju. Tas devis iespēju padarīt bagātāku audumu asortimentu ar jauniem daudzkrāsainiem rakstiem un ietaupīt ap 150 000 rubļu. Pieredzes apmaiņas kārtā inženiere-ķīmiķe b. J. Piguzova sadarbībā ar sagatavošanas cecha priekšnieku b. I. Mičenko un cecha strādniekiem-pirmrindniekiem apguvusi jauno smītes recepti, ko lieto Maskavas kombināta «Krasnaja roza» un kas ievērojami uzlabojusi pamatņu smīšanas kvalitāti un devusi 140 000 rubļu ietaupījumu gadā.

Racionalizatoru un novatoru kustības attīstību kombināta raksturo iesniegto priekšlikumu daudzums un kvalitāte. 1956. gada I ceturksnī iesniegti 64 priekšlikumi, kas divkārt pārsniedz 1955. gada I ceturksņa laikā iesniegto priekšlikumu skaitu.

Biedra A. Vītola priekšlikums palielināt uzspolējumu grodojamās mašīnās un šo mašīnu ātrumu dos ievērojamu ekonomiju.

Ar labiem panākumiem tiek realizēts sagatavošanas cecha meistares b. Gusarovas priekšlikums par aužamo stēļu šķēru uzspolējumu palielināšanu. Šis priekšlikums ievērojami samazina dzijas atkritumu daudzumu, dara retākas stēļu dikstāves un par 25% samazina arī nītētāju un sējēju darba apjomu.

Meistaru palīgi Mironovs un Rīters iesnieguši priekšlikumu lietot pusautomātisko stēļu «Rjuti» atspoles ar

205 mm garām spolēm 170 mm vietā, kas ievērojami palielinās spoļu ietilpību. Šai pašā virzienā rosās mehanika — rēķināmo mašīnu remontētāja b. Rudziša doma, kurš uzkonstruējis jaunu bezatsperes spoļu turētāju atspolē, kas arī ļaus ievērojami palielināt uzspolējumu.

Nav tādas nozares, kas paliktu ārpus vērīgo darba novatoru un racionalizatoru redzes loka. Viņi pārveido tehniku, uzlabo tehnoloģiskos procesus, meklē un atrod jaunus veidus ražošanas tehnisko un organizatorisko uzdevumu atrisināšanai.

Neraugoties uz kombinata darba galveno procesu augsto mechanizācijas līmeni, tomēr vēl pastāv plaša starp atsevišķu darba procesu mechanizācijas pakāpēm.

Kombinātā vēl bieži sastopams smagais roku darbs. Tā, piemēram, ceļš no dzijas līdz gatavajai produkcijai — no izejvielu un pusfabrikātu noliktavas līdz gatavās produkcijas noliktavai — mērijams kilometros. Visu šo kravas pārvadāšanas procesu vēl pagarina tas apstāklis, ka kombinats izvietots atsevišķos savstarpēji nesaistītos korpusos, kas celti pirms vairākiem gadu desmitiem, kāpēc tehnoloģiskā procesa plūsmas princips visai grūti realizējams.

Kombinata augšanas rezultātā strauji intensificējas pārvadāšanas apjomi, kas prasa būtisku iekšējā transporta uzlabošanu. Tomēr šā darbietilpīgā procesa mechanizācijā vairāku gadu laikā nav panākts kaut cik nozīmīgs progress. Virkne darbietilpīgu transporta operāciju, kā izejvielu, materialu, pusfabrikātu un gatavo izstrādājumu pienešana, pārnešana un iekraušana, tāpat citi palīgdarbi tiek veikti ar rokām. Palīgdarbu veikšana ar rokām nereti kavē galvenās mechanizētās iekārtas jaudas pilnīgu izmantošanu un lielā mērā samazina ekonomisko efektu, tāpēc to mechanizēšanai jāpievērš lielāka uzmanība.

Veicot šo visai nozīmīgo uzdevumu, administrācija līdz ar partijas organizāciju un visu kombinata kolektīvu izvirzījusi jaunus pasākumus tālāka tehniskā progresa panākšanai. Darba plānā uzņemta tālāka ražošanas mechanizācija un automatizācija.

1956. gada pirmajos trijos ceturkšņos veikti vairāki

kombinata turpmākā tehniskā progresa pasākumi: daļēji mechanizēta audumu pacelšana uz apdrukāšanas galdiem žāvēšanai; tiek veikti darbi pagriežamo apdrukāšanas galdu ierīkošanai; laista darbā ūdens mikstināmā ierīce, kas pilnīgi apmierinās kombinata prasības pēc mikstināta ūdens; nobeigumam tuvojas priekšdarbi krāsošanas cecha apgādei ar karstu ūdeni uz izlietotā tvaika rēķina. Tas viss attiecas uz apdares sektoru. Bez tam uzstādīti jauni audu automāti; nodotas ekspluatācijā un apgūtas 14 zīda grodojamās mašīnas K-2-ŠL. Atrisinājumam tuvojas viens no visvairāk sasāpējušajiem jautājumiem — tiek pabeigta projekta izstrādāšana cechu iekšējā un starpcechu transporta kompleksa mehanizācijai ar viensliežu dzelzceļa un elektrovilcienu palīdzību. Lieli darbi paredzēti ražošanas organizācijas un kulturas celšanai, kvalitātes paaugstināšanai. So uzdevumu realizēšanā racionalizatori un izgudrotāji rod plašu darbības lauku savu spēju izvēšanai.

Mechanizācija, automatizācija, labāka iekārtas izmantošana, tehnoloģijas un ražošanas organizācijas uzlabošana, darba procesu atvieglošana — visas tās ir temas racionalizatoru radošajai domai. Taču kombinātā ar temu sarakstu vien neaprobežojas. Temu saraksts ir tikai izejas punkts radošiem meklējumiem. Racionalizatoram un izgudrotājam tiek sniegta tehniska palīdzība, dziļas un pārdomātas konsultācijas. Techniskie vadītāji biedriski sniedz padomus un vada racionalizatoru un izgudrotāju darbu. Tāda attieksme vēl vairāk iedvesmo ražošanas novatorus, dod viņiem sparū pārvarēt grūtības un realizēt savas drosmīgās radošās ieceres.

Tomēr no partijas biroja un fabrikas komitejas pušes būtu vēlama lielāka vērība šim jautājumam, vairāk konkrētas vadības. Līdz šim partijas sapulcēs šie jautājumi tiek apskatīti tikai faktu konstatēšanas kārtībā. Partijas un arodbiedrības organizācija līdz šim vēl nepietiekami rūpējas par racionalizatoru un novatoru kustības augšanu, darot bagātākas viņu zināšanas, paplašinot viņu tehnisko apvārsni. Maz tiek lasītas lekcijas, reti notiek pārrunas par tehnisko progresu, par inženier-technisko darbinieku, racionalizatoru un novatoru lomu

šai grandiozajā kustībā. Vāji komplektēts kombinata bibliotēkas tehniskais nodaļums. Ar to acīm redzot arī izskaidrojams tehniskās literatūras mazais pieprasījums. Nepieciešams organizēt sistematisku tehniskās literatūras propagandu, radīt bibliotēkā speciālu šai aktuālajai temai veltītu stendu. Liela nozīme būtu ekskursijām uz pirmrindas uzņēmumiem, īpaši uz radniecīga tipa uzņēmumiem.

— 1955. gada vasarā, — stāsta aušanas cecha priekšnieks Baikins, — 12 meistarū palīgi apmeklēja tekstilfabrikas «Rīgas manufaktūra» aušanas cechu. Pēc rūpīgas iepazīšanās ar šās fabrikas pirmrindnieku pieredzi notika visu meistarū palīgu kopsapulce pieredzes apmaiņai. Rezultatā meistarū palīgi cits no cita smēlās daudz ko derīgu. Bet tādās ekskursijas notiek reti, tām ir gadījuma raksturs. Šā iemesla dēļ tās ne vienmēr sasniedz mērķi.

Vāji noris propaganda jauniešu vidū. Ar to arī izskaidrojama jaunatnes necīgā līdzdalība racionalizatoru un izgudrotāju darbā.

Nereti racionalizatora doma nedabū izvērsties ne-labvēlīgu darba apstākļu dēļ galvenā mehanika daļā. Tas dažreiz bremzē racionalizatora darba attīstību.

Izteicot savu viedokli par to, kā nostādīta racionalizatoru kustība kombinātā, elektriķis V. Ozoliņš konstatē:

— Daudzi biedri varētu dot šai ziņā daudz ko vērtīgu, bet viņu priekšlikumi dažos sektoros negūst vajadzīgo atbalstu, tie netiek realizēti, un viņiem zūd patika nodarboties ar šo lietu. Ceļā uz savu priekšlikumu realizēšanu, — turpina b. Ozoliņš, — racionalizatori sastop daudz šķēršļu, piemēram, bieži trūkst materiālu eksperimentālajam darbam, nav vajadzīgā darbaspēka, tehniskās iekārtas utt.

Pievienojoties b. Ozoliņa domām, partijas organizācijas sekretare b. Vilciņa konstatē, ka iekšējo rezervju atklāšanai veltītā mēneša laikā tika iesniegti daudzi priekšlikumi, bet pusgada laikā tie ļoti gausi tiek ieviesti praksē.

Daudz kombinātā darīts racionalizatoru lietas labā, bet tas ne tuvu nav viss, kas iespējams šajā virzienā.

Eksperimentālas darbnīcas vai arī vienkāršas tehniskās iekārtas trūkums kombinātā, uz kuras varētu izdarīt izmēģinājumus, analīzes, pārbaudes, stipri kavē racionalizatoru darbu. Jaunu strukturu audumu izstrādāšanai un ieviešanai būtu derīgi pēc Maskavas zīda uzņēmumu parauga nozīmēt īpašus audējus un īpašas stelles. Ne mazāk derīgi būtu organizēt mehāniskajā daļā racionalizatoru stūrīti. Šie pasākumi ievērojami paātrinātu racionālu jauninājumu ieviešanu ražošanā.

Modernā tehnika un progresīvā tehnoloģija var tikt vispilnīgāk izlietota vienīgi tad, ja netrūkst kvalificētu kadru, kas tehniku pilnīgi pārvalda. PSKP XX kongresa sestā piecgades plāna direktīvās uzsvērts, ka «...tas, ka mūsu zemē ir un arvien plašākos mērogos tiek sagatavoti kvalificētu strādnieku un speciālistu kadri, kas sekmīgi apgūst moderno tehniku, rada lielas iespējas kāpināt darba ražīguma celšanas tempus»¹.

Kvalificētu kadru sagatavošanā kombinātā no 1950. līdz 1955. gadam veikts ievērojams darbs. Individuālas apmācības kārtā sagatavoti apmēram 1500 cilvēki; šai pašā laikā ražošanas tehniskajosursos savu kvalifikāciju cēluši 786 cilvēki un pirmrindnieku darba metožu pārņemšanas apmācībās — gandrīz 1100 cilvēki. Speciālosursos kvalifikāciju cēluši 127 inženiertehniskie darbinieki. Daudzi strādnieki izdarījuši savas kvalifikācijas celšanu īpašos savas specialitātesursos.

Padomju valsts rada visas iespējas, lai katrs strādājošais varētu pēc savas gribas izvēlēties sev specialitāti un nemitīgi celt savu kvalifikāciju. Izmantojot šīs plašās iespējas, daudz jauno kombināta strādnieku un strādnieču papildina savu izglītību jaunatnes vakara skolās, tehnikumos un neklātienes mācību iestādēs. 21 cilvēks mācās neklātienes institutos. Vairākas strādnieces papildinājušas savu izglītību neklātienes tehnikumos un cēlušas savu kvalifikāciju. Tā, piemēram, strādādama par audēju, Valentina Trušele 1955. gadā beidza tekstil-

¹ PSKP XX kongresa direktīvas par PSRS tautas saimniecības attīstības sesto piecgadu plānu 1956.—1960. gadam, LVI, 1956., 56. lpp.

rūpniecības neklātienes tehnikumu. Būdama ražošanas apmācības instruktore, Trušele apmācījusi vairāk nekā 40 jauno audēju. Pašlaik viņa strādā par maiņas meistari un gatavojas iestāties tekstilrūpniecības institūtā. Komjauniete Alla Artamonova ir arī aktīva sabiedriska darbiniece, divārpus gadus strādāja par audēju, bet pašreiz ir maiņas meistare un papildina savu vispārīgo izglītību vakara vidusskolā.

Valentina Ivanova pēc profesionalās tehniskās skolas beigšanas sekmīgi turpina mācības vakara vidusskolā. Teknikāis Viktors Birjānis pēc Rīgas Industriālā tehnikuma beigšanas turpina izglītību Maskavas Tekstilrūpniecības institūtā. Mēritāja Tiškeviča un audēja Kočkare ir Latvijas Valsts universitātes studenti. Krāsotāja Valentina Mutule studē Ļeņingradas Industriālā institūta ķīmijas fakultatē, audēja Makarenko — Maskavas Tehniskajā institūtā. Šoferis Romanovs ir Latvijas Valsts universitātes students...

— Domājot par neaprobežotajām iespējām celt savu kvalifikāciju, kādas dod padomju vara katram mūsu zemes darba cilvēkam, — saka meistarū palīgu kvalifikācijas celšanas instruktors b. Dukaļskis, — negribot nākt prātā apstākļi buržuaziskajā Latvijā. Būdams jauneklis, es izvēlējos tekstilnieka specialitāti un nolēmu izmācīties par meistara palīgu. Tomēr iekļūt fabrikā bija ļoti grūti. Pēc lielām pūlēm ar paņiņu palīdzību 1932. gadā man izdevās dabūt darbu fabrikā «Rīgas audums». Visa fabrikas aušanas iekārta sastāvēja no 80 stellēm. Bet ceļš uz šīm stellēm man vēl ilgi bija slēgts. Sākumā es strādāju par krāvēju, eļļotāju, tīrītāju. Beidzot pēc triju gadu palīgstrādnieka darba man atļāva mācīties par meistara palīgu. Par kvalifikācijas celšanu tehnikumā vai institūtā es toreiz varēju tikai sapņot.

Daloties atmiņās par savām darba gaitām, jaunā ražošanas apmācības instruktore IV jauniešu aušanas cechā b. N. Rapota pastāsta:

— Pēc pilsētas atbrīvošanas no fašistiskajiem iebrucējiem es 1945. gada rudenī kā pusaudze atnācu kombinātā bez kādām zināšanām, bez profesijas. Kombināts vēl bija drupās. Nebija gaismas, nebija tvaika, bet visos

kombinata iecirkņos sākās strauja mūsu mazā kolektīva (tajā nebija pat 200 cilvēku) darba dzīve. Mūs, pusaudžus, iekārtoja kopmītnēs un nosūtīja uz arodskolām. Šeit arī sākās manas mācības. Pēc arodskolas beigšanas sāku strādāt par audēju un turpināju papildināt savas zināšanas. Vēlāk mani pārcēla meistara amatā, bet pašreiz strādāju par ražošanas apmācības instruktori jauniešu aušanas cechā. Daudzas mūsu cecha meitenes mācās, un viņām tiek sagādāta iespēja mācīties gan kombinatā, gan dažādās skolās.

Man kombinats kļuvis par skolu un māju. Kombinātā es atnācu viena, bet tagad šeit strādā mans vīrs — meistara palīgs, māsa — māksliniece un viņas vīrs — meistars-šablonists, divas māsiņas — audēja un šķirotāja. Visi strādā, ceļ savu kulturas līmeni un pilnveido savu specialitāti. Mans vīrs I. Rapota, strādādams kombinatā, pabeidza vidusskolu un iestājās Maskavas Tekstilrūpniecības institūtā...

Kombinatā strādā gandrīz 800 jauno strādnieku un strādnieču, no kuriem puse ir komjaunieši. Izglītības ziņā lielais vairums jauniešu ir tikai ar septiņklasīgo izglītību. Ir arī liela grupa jauno strādnieku un strādnieču, kas kara laika apstākļu dēļ nav pabeiguši pat septiņgadīgo skolu. Ir jānodrošina visiem jauniešiem palīdzība no administrācijas puses, lai tie varētu turpināt izglītību.

— Lielais darbs, ko mēs veicām 1956. gada vasarā kombinata jaunatnes iesaistīšanai mācībās, nesis augļus, — stāsta kombinata komjaunatnes organizācijas sekretars b. Vēveris. — 38 cilvēku vietā, kas iestājās vakara vidusskolā 1955. gada rudenī, šogad savu izglītību papildina vairāk par 80 cilvēkiem. Mūsu jaunieši, — turpina b. Vēveris, — dedzīgi atsaucās komjaunatnes organizācijas aicinājumam, bet daudzi nespēja izšķirties par šo soli, bīdamies no grūtībām. Tomēr mūsu veiktais izskaidrošanas darbs individuālu pārrunu veidā izklīdinājis šaubas un radījis jauniešos ticību saviem spēkiem. Lielu atbalstu šai cildenajā darbā mums sniedzis 12. vakara vidusskolas direktors.

Padomju jaunatnes zinātkārais prāts allaž tiecas pēc

jaunā. Technika un tās nemitīgais progress arvien vairāk aizrauj jauniešus. Komjaunatnes organizācijas uzdevums ir pamodināt jauniešos vēlēšanos mācīties. Apvienot mācības ar ražošanas darbu nav viegla lieta. Bet ar izturību un neatlaidību var pārvarēt šīs grūtības. Par to liecina divarpus miljoni strādājošo un lauku jauniešu, kas sekmīgi mācās mūsu plašās Dzimtenes vakara skolās.

Komjaunatnes organizācija ne tikai ieaudzina un attīsta strādnieku jauniešos cenšanos pēc izglītības. Komjaunatnes organizācijām jārada arī mācībām labāki apstākļi. Vispirmām kārtām kombināta kopmītnēs nepieciešamas īpašas istabas mācībām; uzņēmuma bibliotekai jānodrošina skolnieki ar mācību līdzekļiem un materiāliem; lielas mācību slodzes periodā, īpaši eksamenu laikā, nedrīkst noslogot strādājošos jauniešus ar sabiedriskiem pienākumiem.

Modernā technika, kas aizvien plašākos mērogos tiek ieviesta mūsu zemē, ražošanas procesu tālāka mehanizācija un automatizācija prasa nepārtrauktu visu rūpniecības darbinieku vispārīgās un tehniskās izglītības līmeņa celšanu.

Jautājumā par mācību organizāciju V. I. Ļeņins rakstīja:

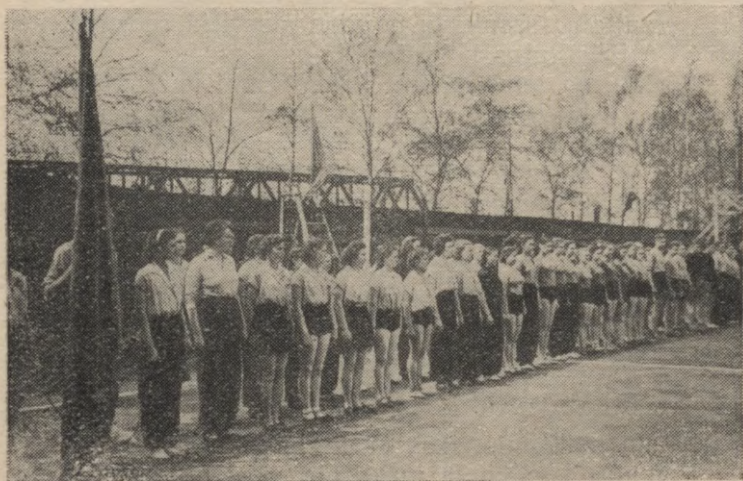
«...nevar iedomāties nākotnes sabiedrības idealu, neapvienojot mācības ar jaunās paaudzes darbu ražošanas procesā: nedz mācības un izglītību bez ražīga darba, nedz ražīgu darbu bez līdztekus ejošām mācībām un izglītības nevar nostādīt tādā augstumā, kā to prasa mūsdienu tehnikas līmenis un teoretisko zināšanu stāvoklis.»¹

Sestajā piegādē paredzētā darba dienas saīsināšana no 8 līdz 7 stundām, bet dažās nozarēs līdz 6 stundām un jau realizētā darba laika saīsināšana sestdienās un pirmssvētku dienās līdz 6 stundām rada vēl plašākas iespējas padomju cilvēka kulturalajai izaugsmei.

¹ V. I. Ļeņins, Raksti, 2. sēj., 423. un 424. lpp.

KULTURAS MASU DARBS

Līdz ar apstākļu nodrošināšanu, kas nepieciešami jaunatnes vispusīgai garīgajai attīstībai, partija un valdība veltī nemitīgas rūpes jaunās paaudzes fiziskajai audzināšanai. Fiziskā kultura un sports kā veselības nostiprināšanas un darba spēju vairošanas līdzeklis kombināta «Rīgas audums» dzīvē ieguvis nozīmīgu vietu. Kopā ar arodorganizāciju komjaunatnei pieder organizatora loma fiziskuras kolektīva darbā. Pateicoties fizikulas kolektīva priekšsēdētāja, iekārtas remonta brigādiēra H. Holšteina organizatoriskajām spējām un enerģijai, kolektīva darbības loks arvien vairāk paplašinās. Pašlaik kombinātā darbojas 10 fizikulas sekciju, kas guvušas labus rezultātus pilsētas un rajona sporta sacensībās. Vieglatletikas sacensībās 1955. gadā pirmo vietu rajonā izcīnīja kombināta kolektīva vieglatleti komjaunietes Birutas Svaras vadībā. Labus rezultātus īsajās skriešanas distancēs sasniedza atslēdznieks Gunars Lakstīgala. Sagatavošanās sacensībās PSRS Tautu sparta-

Pirmo vietu un Ceļojošo kausu Tekstilrūpniecības ministrijas spartakiadē 1956. gadā izcīnīja «Rīgas auduma» sportisti

kiadei, kuras notika no 24. maija līdz 4. jūnijam, pirmās vietas rajonā ieņēma kombinata sieviešu volejbola un riteņbraukšanas komandas. Riteņbraukšanā sievietēm pirmo vietu izcīnīja grodotāja Liesma Vitola. Vasaras sacensībās krietnus panākumus guva futbolisti, kas pilsētas zibetturnirā ieguva 2. vietu. Komandas labākie futbolisti ir atslēdznieki Lakstīgala un Zapoļskis un meistara palīgs Brunovs. Pēc komjaunatnes organizācijas iniciatīvas pašlaik tiek ierīkoti 2 volejbola laukumi, tenisa laukums, vieglatletikas sektori. Iepļānota ūdens stācijas būve.

Kombinata komanda Tekstilrūpniecības ministrijas spartakiadē 1956. gadā izcīnīja pirmo vietu un Ceļojošo kausu.

Kombinatā ir visi apstākļi visas jaunatnes masas iesaistīšanai fizikulturā kustībā. Neraugoties uz šiem labvēlīgajiem apstākļiem, kombinata fizikulturā kolektīva rindas aptver mazāk par pusi no visās uzņēmuma jaunatnes. Padomju fizikulturā kustības raksturīga iezīme ir masveidība. Arodbiedrības un komjaunatnes organizāciju uzdevums ir piešķirt šai kustībai lielāku masveidību un celt sporta meistarības līmeni, lai augstus rezultātus sasniegtu ne vien atsevišķi sportisti, bet arī viss fizikulturā kolektīvs.

Socialisma zemē māksla kalpo tautai un ir iedarbīgs padomju sabiedrības audzināšanas un tās kulturas celšanas līdzeklis. Viens no masu iesaistīšanas veidiem mākslā ir māksliniecišķā pašdarbība, kas kļuvusi par neatņemamu socialistiskās kulturas sastāvdaļu. Komunistiskā partija, kam pieder organizatora loma visās tautas materialās un garīgās kulturas izpausmēs, pavērusi neierobežotas iespējas māksliniecišķā pašdarbības attīstībai mūsu zemē. Jo vairāk radošās aktivitātes kolektīvs parāda ražošanā, jo bagātāka, daudzveidīgāka un pilnvērtīgāka ir tā māksliniecišķā pašdarbība. To uzskatāmi apliecina «Rīgas auduma» kolektīva ražošanas darba un māksliniecišķā pašdarbības sekmes.

Pamatus kombinata māksliniecišķā pašdarbības kolektīvam lika jau 1945. gadā, kad tika radīts dramatiskais pulciņš. Elektriķis Kārlis Streistermanis, audējas Irma

Dāvīda un Leontīna Moldnere, meistara palīgs Zīgismunds Močānskis un citi bija šā kolektīva dibinātāji. Panākumi, kas sekoja pirmajai izrādei, deva kolektīvam ticību savām spējām. Tālākā darba procesā auga kolektīva radošie spēki, kļuva bagātāks repertuārs, kuplāks

Dramatiskā kolektīva desmit gadu jubileja tika atzīmēta ar Andreja Upīša lugas «Zīņu Ješkas uzvara» izrādi

skatītāju pulks. Pēc daudzām izrādēm ceturtais piecgades beigās kolektīva spēki jau bija tiktāl nobrieduši, ka ļāva tam demonstrēt plašai publikai J. Raiņa lugu «Pūt, vējiņi» un E. Zālītes «Vārds sievietēm». Dramatiskā kolektīva desmit gadu jubileja tika atzīmēta ar Tautas rakstnieka Andreja Upīša lugas «Zīņu Ješkas uzvara» izrādi.

Savas pastāvēšanas desmit gados dramatiskais kolektīvs, pateicoties tā vadītājas Leontīnas Moldneres, kā arī Kārļa Streistermaņa un režisoru Miķelsona un Liednieka un citu neatlaidīgajam organizatoriskajam darbam, izrādījis 37 lugas. Pa šiem gadiem 22 inscenējumi izrādīti dažādos republikas kolchozos un vairāk par 100 reizēm kolektīvs uzstājies mašīnu-traktoru sta-

cijās, slimnīcās, sanatorijās, vēlēšanu iecirkņos un atpūtas namos. Visas kolektīva uzstāšanās vainagojušās panākumiem. Bez jau minētajiem kolektīva dibinātājiem tajā aktīvi darbojas galdnieku cecha meistars Modris Zelderis, vecākā grāmatvede Mirdza Vinklere, nīdētāja Ilga Zeldere, grāmatvede Ilga Atare un daudzi citi. Jāpiebilst, ka gandrīz visi kolektīva dalībnieki rāda krietnu darba piemēru arī ražošanā.

Cik spēcīga ir padomju cilvēku tieksme uz mākslu, to rāda arī citi kombinata mākslinieciskās pašdarbības piemēri.

1944. gads. Kombinats vēl drupās. Dažus desmitus kilometru no pilsētas norisinās nikna cīņa. Atjaunošanas darba apstākļi ir grūti. Bet jaunās padomju republikas ļaudis, mierīga jauncelmsmes darba gribas pilni, neievērodami kara laika grūtības, ne vien atjauno savu uzņēmumu, bet arī atsāk mākslinieciskās jaunrades darbu. Burtiski drupu vidū radās sieviešu kora grupa, ko izvei-

«Rīgas auduma» koris 1956. gadā atzīmēja sava radošā darba 10 gadus

doja kombinata strādnieces un kas dažus gadus vēlāk
 izauga par vienu no labākajiem republikas koriem. Kom-
 binata kolektīva mazā skaita dēļ kora darbība sākuma
 periodā izvērsās lēni un ar pārtraukumiem, tāpēc savu
 «gadu skaitīšanu» koris sāk no 1946. gada pirmā vasa-
 ras mēneša. Šā lieliskā kora pamats bija tie paši drama-
 tiskā pulciņa dalībnieki: Dāvida, Moldnere, Streisterma-
 njs. No šā laika sākās kora radošā izaugsme. 1947. gada
 maijā kora skatē tas ieņem otru vietu pilsētā. Republikas
 kora sacensībā 1949. gada Dziesmu dienā kombinata ko-
 rim, kas ieņēma jau pirmo vietu republikā, tika piešķirts
 ceļojošais Sarkanais karogs. Tālākos savas attīstības
 posmos līdz pat šai dienai kombinata koris visās sacensī-
 bās ieņēmis pirmās vietas. 1956. gada aprīlī kombinata
 koris jau varēja atzīmēt sava radošā darba desmit gadus
 ar plašu koncertu Valsts konservatorijas zālē. Plašo
 un daudzveidīgo programmu, kas sastāvēja no latviešu un
 krievu klasikas, padomju komponistu dziesmām un taut-
 as dziesmām, augstu novērtēja daudzie viesi un muzikas

Kauņas tekstilfabrikas «Kauno audiniai» koris ciemos pie «Rīgas
 auduma» darbiniekiem

kritiķi. Desmit gadu jubilejas dienā korim tika pasniegti Latvijas PSR Augstākās Padomes, kā arī pilsētas un rājona izpildkomitejas goda raksti. Vairākiem kora dalībniekiem, kuru vidū bija M. Irbe, A. Jirgensons, M. Močanskis, L. Moldnere, K. Streistermanis, L. Šiksnane, pasniedza LPSR Kulturas ministrijas goda rakstus. Ar LPSR Kulturas ministrijas goda rakstu apbalvots arī talantīgais organizators kora vadītājs S. Šiksnans, kura neatslābstošajai enerģijai lielā mērā jāpateicas par kora sekmēm. Korim ierādīta īpaša telpa, ko grezno ap 30 goda rakstu, kausi. Daudzās vērtīgās balvas liecina par šā ansambļa teicamo darbu mākslas laukā.

Vairāk par 100 koncertiem koris sniedzis republikas pilsētās un kolchozos. Svinīgs notikums kora dzīvē bija tā uzstāšanās Tallinā un Kauņā, uz kuriem tas devās pēc radniecīga tipa uzņēmumu «Kauno audiniai» un «Punane koit» ielūgumiem, ar kuriem kombinats sacensās. Šo braucienu mērķis bija apmainīties ar ražošanas pieredzi un kulturas sasniegumiem. Savas ierašanās dienā Kauņā un Tallinā 1954., 1955. un 1956. gadā koris sniedza virkni koncertu pilsētas iedzīvotājiem un saviem lietuviešu un igauņu sacensības biedriem. Kora bagātais repertuārs tika atskaņots latviešu, krievu, lietuviešu un igauņu valodā. Sirsnīgā uzņemšana un muzikas kritikas augstais novērtējums ir labākā liecība par tā sasniegumiem. 1955. gada septembrī kombināta «Kauno audiniai» koris demonstrēja savus sasniegumus «Rīgas auduma» kolektīvam un Rīgas iedzīvotājiem.

Uz draudzīgo tikšanos bija ieradušies arī daudzi viesi no Tallinas fabrikas.

Tā radošā sacensībā dzima, auga un nostiprinās triju socialistisko uzņēmumu, triju tautu, triju brālīgo republiku draudzība. Šo uzņēmumu draudzīgā sacensība dara katru no tiem bagātāku ar vērtīgu ražošanas pieredzi.

Uzņēmumu — sacensības dalībnieku labāko dziedātāju, dejojāju, sportistu ikgadējās tikšanās, kas kļuvušas par tradīciju, pārliecinoši runā par padomju sabiedrības morālī politisko vienību, par socialistiskā laikmeta cilvēka jauno garīgo seju.

Padomju Savienības tautu draudzība, kuras pamatā

ir visu mūsu zemes nacija ekonomisko, politisko un kultūras interešu kopība, pārvērtusi tiešamībā cilvēces mūžseno sapni par draudzību starp visām tautām un par karu iznīcināšanu.

Tautas daiļrades formu bagātība rod arvien spilgtāku izpausmi kombinata mākslinieciskajā pašdarbībā. Pirmie jaunā deju ansambļa radošie panākumi ļauj cerēt, ka drīz kombinats būs kļuvis bagātāks ar vēl vienu jaunu īsti māksliniecisku kolektīvu. Nopietni strādā arī kombinata pūtēju orķestris, kas ir neiztrūkstošs dalībnieks visās kombinata svinībās un svētkos.

Mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi demonstrē savus radošos sasniegumus arī kombinata šefības kolchoziem. Izbraucot uz viesizrādēm šefības kolchozos, kombinata mākslinieciskās pašdarbības kolektīvs palīdz tiem ražas novākšanā un citos darbos.

Runājot par kombinata kultūras darba iecirkņiem,

Pirmie jaunā deju ansambļa panākumi ļauj cerēt, ka drīz kombinats būs kļuvis bagātāks ar vēl vienu jaunu īsti māksliniecisku kolektīvu

nevar noklusēt arī bibliotēkas darbu. Grāmata kļuvusi par uzticamu pavadoni kombināta darbinieku ikdienas gaitās. Bez pārspīlējuma var sacīt, ka bibliotēka ir viena no uzņēmuma darbinieku iemīļotākajām uzturēšanās vietām. Diemžēl, tai nav lasītavas, tāpēc lasītājiem, īpaši tiem, kas ilgi sēž bibliotēkā, rodas lielas neērtības. Mazā platība traucē pat grāmatu novietošanu, kuru skaits no dienas dienā pieaug. Tiesa, bibliotēkare b. Grebeža atradusi izeju — daļu sava bibliotēkas fonda viņa glabā pie lasītājiem, dodama saviem abonentiem pa 3—5 grāmatām uzreiz.

Pienācīgu telpu trūkums traucē noorganizēt lasītāju konferences, pārrunas, kurām ir liela audzinoša nozīme. Par šo jautājumu būtu nopietni jāpadomā kombināta administrācijai un arodbiedrības vietējai komitejai.

Bibliotēkā slikti pārstāvēti daži nodalījumi, īpaši zinātniski tehniskais. Tas izraisa pelnītus pārmetumus no racionalizatoru, izgudrotāju un daudzu citu darbinieku puses. Nepietiekama vērība veltīta periodiskajai literaturai un it īpaši biežajiem žurnāliem. Trūcīgi reprezentēta arī izziņas rakstura literatūra. Bibliotēkas padome apzinās šos trūkumus un domā par to novēršanu, bet tai vajadzīga palīdzība no administrācijas, partijas organizācijas, arodbiedrības puses.

Biedrene Grebeža jau sen lolo sapni organizēt pārvietojamas bibliotēkas kombināta kopmītnēs, bet arī šeit paceļas telpu jautājums. Kombināta kolektīvs nezaudē cerības, ka tuvākajā laikā b. Grebežas sapnis pārvērtīsies tiešamībā.

Atsaucīgā bibliotēkare Valentina Grebeža apkalpo savus lasītājus jebkurā dienas stundā. Kombināta lasītāju pulka intereses ir ļoti plašas: latviešu un krievu klasiķu, kā arī padomju autoru darbi latviešu un krievu valodā, ārzemju literatūra, politiski un zinātniski jautājumi, tehniskā, izziņas un cita literatūra. Biedrene Grebeža labi pazīst savus lasītājus. Viņa, piemēram, zina, ka vecais kombināta galdnieks, bibliotēkas padomes loceklis b. Beķeris izlasījis gandrīz vai visas 4000 bibliotēkas grāmatas; no viņa neatpaliek arī audējs Zilvesters, kam īpaši interesē zinātniskā literatūra. Desinatore Du-

bulta jūsmo par zinātniski fantastisko literatūru un astronomiju. Māksliniece Sileniece bez mākslas jautājumiem ļoti interesējas par ģeografiju. Nav aizmirsta arī bērnu literatūra, ar kuru kombināts apgādā mazbērnu novietni un bērnudārzu...

KULTURALUS SADZĪVES APSTĀKĻUS

Plašā, ēnainā dārzā, kas piekļaujas kombināta teritorijai, simtgadīgu bērzu, liepu un slaiku egļu vidū atrodas skaista celtne ar plašām terasēm un mirdzošiem logiem. Seit ierīkota mazbērnu novietne un bērnudārzs, kur veselīgos apstākļos aug un pieņemas spēkā 100 tekstilnieku bērnu, kas vēl nav sasnieguši skolas vecumu.

Labā kopšana, pastāvīga medicīniskā kontrole un it īpaši pareiza pirmsskolas audzināšana rada visus ne-

Seit ierīkota «Rīgas auduma» zīda audēju mazbērnu novietne un bērnudārzs

pieciešamos priekšnosacījumus nākamo komunisma cēlāju pareizai attīstībai.

Bērnu audzināšanai mazbērnu novietnēs un bērnu dārzos izvirzīts uzdevums ne vien dot sievietēm iespēju piedalīties ražošanas procesā, bet arī izaudzināt bērnus morali pilnvērtīgus, ar stipru gribu un fiziski norūdītus.

Strādnieku, kalpotāju un inženiertehnisko darbinieku bērnu audzināšanai ir milzīga nozīme. Pilnīgi saprotams, ka kombinata partijas organizācija nestāv nomalpus no šās svarīgās lietas.

— Pārvaldes partijas grupa, — saka partijas grupas sekretars b. Cimbals, — būdama mazbērnu novietnes un bērnu dārza šefs, savā darbā neaprobežojas ar labu dzīves apstākļu radīšanu bērniem, bet uztur pastāvīgu kontaktu ar vecākiem, veic izskaidrošanas darbu, kas vērsts uz to, lai palīdzētu viņiem izaudzināt vērtīgus un krietnus cilvēkus.

Kvalificētas audzinātājas ieaudzina bērnos mīlestību uz darbu un modina viņos vēlēšanos radoši nodarboties

Šeit viss tiek darīts ar rūpību un mīlestību. Bērni saņem garšīgu ēdienu. Cauru gadu kombinata siltumnīcas apgādā mazuļus ar svaigām saknēm un dārzeņiem. Lielu audzināšanas darbu veic mazbērnu novietnes vadītāja b. Pētersone un bērnodārza vadītāja b. Prusaka. Pastāvīgu medicīnisku kontroli izdara pieredzējušais ārsts pediatrs b. Rozenko. Kvalificētas audzinātājas ne vien rūpējas par bērnu izpriecām, bet arī ieaudzina tiem mīlestību uz darbu, modina bērnos vēlēšanos radoši nodarboties.

Grupa japaņu sieviešu — 1955. gada rudenī Ženevā notikušās starptautiskās māšu konferences delegates, apmeklējušas kombinātu, izteica pārliecību, ka to bērnu mātes, kurus audzina tādās mazbērnu novietnēs un bērnodārzos, var mierīgi nodoties savas zemes ražošanas un kultūras darbam. Par saviem bērniem viņām nav jāuztraucas...

Pilnīgi pretstats mazbērnu novietnei ir kombinata kopmītne turpat kaimiņos. Pašas par sevi kopmītnes ēkas, kas atrodas skaista dārza vidū, nav sliktas, bet tās ļoti pārslogotas. Likumā noteiktā sanitārā platība te sen jau netiek ievērota. Un nav ko brīnīties, ka daudzi darbinieki aizgājuši no kombinata neapmierinošo dzīves apstākļu dēļ.

Ražošanas apjoma un kombinata strādnieku skaīta pieaugums jau sen radījis nepieciešamību palielināt apdzīvojamo platību. Dzīves apstākļi lielā mērā nosaka strādnieku kultūras līmeņa celšanos.

Plašais dzīvokļu celtniecības vēriens mūsu zemē uzlabo sadzīves apstākļus un līdz ar to ievērojami veicina zemes kultūralo augšupeju. Tomēr kombinata administrācija, kā arī Rīgas pilsētas un Proletariēšu rajona attiecīgie organi, ilgu laiku neveltīja vajadzīgo vēribu šim sasāpējušajam jautājumam. 117 istabu lielais dzīvojamais nams kombinata darbiniekiem, ko sāka celt pirms 3 gadiem, tikai šogad ticis zem jumta. 1957. gadā paredzēts sākt celt Gorkija ielā otru dzīvojamo māju kombinata darbiniekiem, kura pēc apmēra būs trīs reizes lielāka nekā pirmā. Šo namu būves pabeigšana līdz ar tagadējām kopmītnēm radīs veselīgākus dzīves apstākļus kombinata

darbiniekiem. Taču ar to vēl nepietiks. Attiecīgiem orgāniem jādomā par turpmāko kombinata kolektīva dzīves apstākļu uzlabošanu.

* * *

Zīda kombinata «Rīgas audums» strādnieki, strādnieces un inženiertehniskie darbinieki nogājuši slavas pilnu ceļu. No fašistisko iebrucēju atstātajām drupām līdz modernam socialistiskam uzņēmumam, no pirmajiem 125 auduma metriem, ko izgatavoja strādnieču grupa tai neaizmirstamajā dienā, kad fabriku laida darbā, līdz desmitiem tūkstošu metru skaistu un augstas kvalitātes audumu, ko tagad ražo ik dienas, — tāds ir kombinata darbinieku ceļš. Bet turpmāk paveras vēl bagātākas perspektīvas visos kombinata kolektīva darba un dzīves tālākās attīstības virzienos.

Sā nama būves pabeigšana ļaus radīt veselīgākus dzīves apstākļus kombinata darbaļaudim

Socialistiskās rūpniecības straujas attīstības rezultātā visā Padomju zemē ar katru dienu turpina uzlaboties darbaļaužu materialās un kulturas dzīves apstākļi.

Partijas un valdības tālredzīgo mērķu iedvesmoti, kombinata strādnieki, strādnieces un inženier tehniskie darbinieki izvērš savu radošo iniciatīvu, lai visiem līdzekļiem celtu darba ražīgumu, uzlabotu darba organizāciju, paātrinātu tehnikas progresu, gūtu jaunas darba uzvaras.

«Rīgas auduma» kolektīva noietais radošais ceļš, politiskais apzinīgums un kultur tehniskais līmenis pilnīgi nodrošina visus vajadzīgos apstākļus tam, ka arī turpmāk mūsu zemes tautas saimniecības attīstībā kombinata ļaudis ies pirmajās rindās.

Grāmatas iespiešanas laikā saņemtas ziņas par kombinata «Rīgas audums» 1956. gada darba rezultātiem. Kombinata kolektīvs pagājušajā gadā ieguvis pirmo vietu mūsu plašās Dzimtenes zīda aušanas uzņēmumu vidū. 1956. gada plāns izpildīts bruto produkcijā par 105,8%, pie tam ne tikai kopējā apjoma, bet arī asortimenta ziņā.

Kolektīvs savas socialistiskās saistības — par 2% pārsniegt darba ražīguma kāpināšanas uzdevumu — izpildījis ar uzviju, pārsniedzot šo uzdevumu par 7,2%. 150 000 metru vietā izlaists virs plāna 316 000 metru zīda audumu.

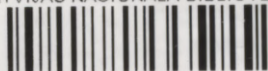
1956. gadā visas Padomju Savienības socialistiskajā sacensībā «Rīgas auduma» kolektīvs četras reizes visos gada ceturkšņos izcīnījis PSRS Ministru Padomes un VACP ceļojošo Sarkanā karogu, par ko kolektīvs saņēmis premijas apm. 1 miljonu rubļu apmērā.

Tā, pārvarot pagātnē pieļautās kļūdas un trūkumus un izmantojot pirmrindnieku bagātīgo pieredzi, tiek atklātas arvien jaunas un jaunas rezerves turpmākai ražošanas kāpināšanai.

S A T U R S

	Lpp.
Ievača vietā	3
1. Rūpnīcas atjaunošana	8
Drupu kaudze	8
Atkal ierindā	11
Atpaliecības pārvarēšana	14
Jaunie kadri apgūst pieredzi	17
2. Jaunā darba posmā	21
3. Darba ražīguma kāpināšanas veidi	30
Labāko audēju pieredze	30
Audēju un meistarū palīgu sadarbība	35
Ivana Baikina ierosinājums	45
Smago darba procesu mehanizācija	50
Pirmrindas darba metodes masās	52
Par glītiem augstas kvalitātes audumiem	53
4. Partijas organizācijas darbs	63
Atpaliecība jāpārvar visās darba nozarēs	81
5. Uzvara	84
6. Strādnieku kultūras līmeņa kāpums	89
Pamatā — darba tehniskā kultūra	89
Kultūras masu darbs	99
Kulturalus sadzīves apstākļus	107

Kļūdu labojums

Lpp.	Rinda	Iespiests	Jābūt	Kā vainas dēļ
20.	Tabulas 4. ailē	4 52	4352	spiestuve
20.	• •	481	4815	
33.	5. no augšas	123,2	78,2	autors
40.	9. no apakšas	1955.	1956.	•
41.	1. no augšas	1955.	1956.	•
74.	15 no apakšas	64	6,4	redaktors

R. Deičs. Rīgas audums

Maksä 1 rbl.